

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

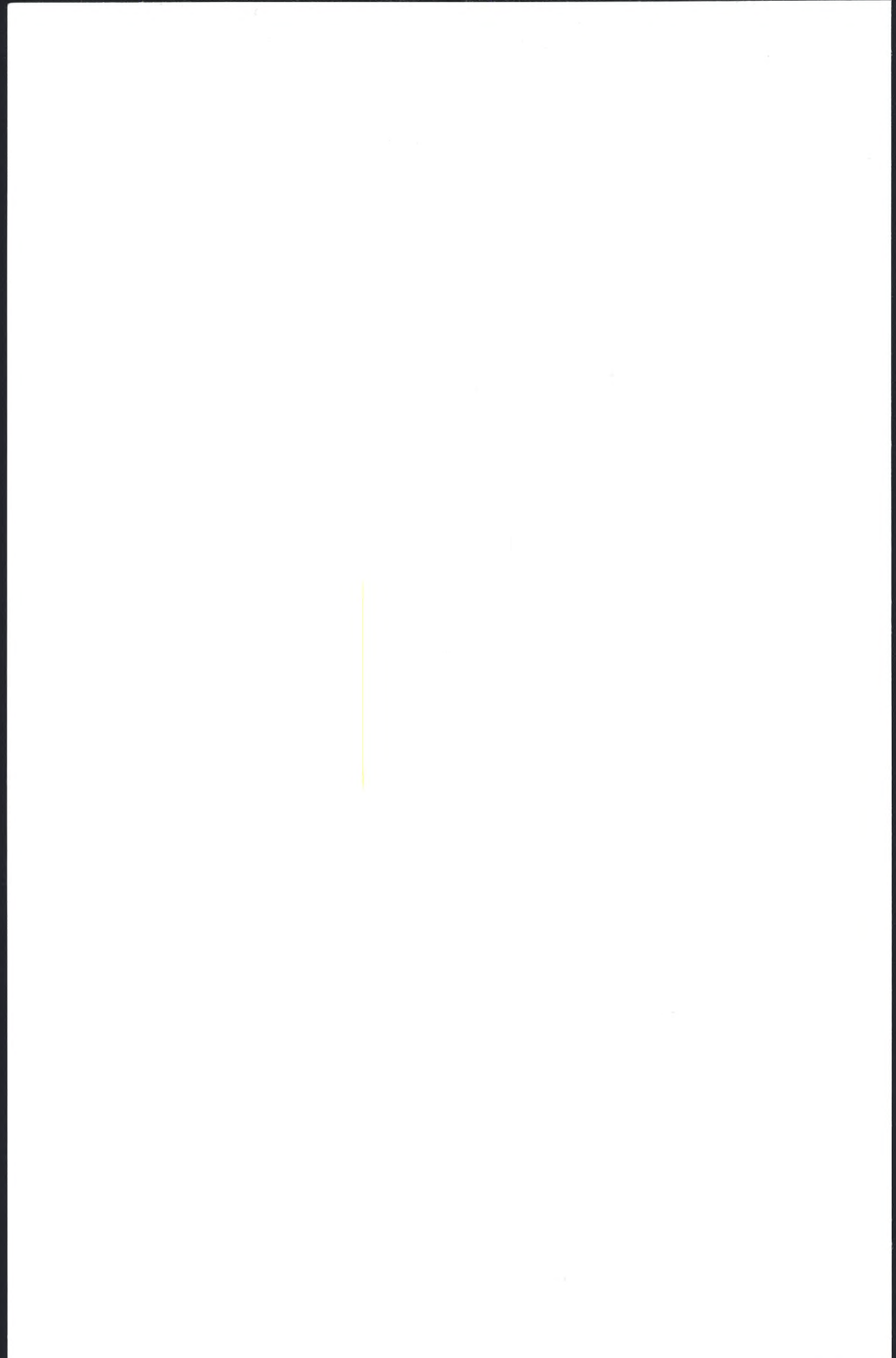

öppna kanalen

I GÖTEBORG

- utvecklingen av en
lokal TV-verksamhet

MARIANN BJÖRKEMARKEN

Öppna Kanalen i Göteborg - utvecklingen av en lokal TV-verksamhet

Författare

Mariann Björkemarken

Sättning och ombrytning

Per-Hans Johansson

Tryck

Prinfo Linderoths, Göteborg

Upplaga

250 ex.

© 2000 Mariann Björkemarken och Öppna Kanalen i Göteborg

Detta verk är skyddat av upphovsrättslagen. Kopiering är förbjuden utöver vad som anges i avtalet om kopiering i skolorna (UFB). Den som bryter mot lagen om upphovsrätt kan åtalas av allmän åklagare och dömas till böter eller fängelse i upp till två år samt bli skyldig erlägga ersättning till upphovsman/rättsinnehavare.

ISBN 91-630-9512-2

Denna bok kan rekvireras från
Öppna Kanalen i Göteborg
Box 7259 • 402 35 Göteborg
Telefon: 031-24 30 80

Förord

Föreliggande forskningsrapport är ett resultat av personlig erfarenhet av hur Televisionen förde in "den stora världen" i hemmen på den svenska landsbygden i början av 1960-talet och ett senare intresse för frågor rörande yttrandefrihet och demokrati. Den tidiga fascinationen för allt som fanns att ta del av och inte minst delta i, till en början förmedlat av Svensk Television enligt Public Servicemodellen och en senare insikt om att demokratin är något man måste kämpa för - återerövra - varje dag, ledde till nyfikenhet på vilka som tog på sig ansvaret, när det blev möjligt för gemene man att nå ut via Kabel-TV. Radio- och TV-verket (tidigare Kabelnämnden) utsåg först Göteborgs Lokal-TV-Kanal (Kållelevisionen) och senare Öppna Kanalen i Göteborg att tillgodose allmänintresset av att sända i Kabel-TV i Göteborg.

Insamlandet av material påbörjades i slutet av 1998, men ägde till största delen rum under 1999 och rapporten blev klar i december 1999. Riksförbundet Öppna Kanalerna i Sverige har utökats med Botkyrka och Sandviken och omfattar nu totalt 10 medlemmar. Öppna Kanalen i Göteborg är en verksamhet i utveckling. Tekniken har uppdaterats med hjälp av kommunala medel. Text-TV har tagits bort av bildtekniska skäl för att få en klarare TV-bild. Textning av program på andra språk än svenska har länge varit en angelägen fråga. Än så länge textas ett av programmen till svenska, men fler är på gång. Öppna Kanalen arrangerar i samarbete med Vasa kunskapscentrum en ettårig interkulturell medieutbildning. Många av dagens program i Öppna Kanalen görs av och med ungdomar till skillnad från tidigare. Under innevarande år har Göteborgs universitet etablerat sig som den ojämförligt största sändaren. Sändningarna från Sveriges Riksdag har upphört med anledning av att Telia inte hade möjlighet att ställa upp längre och att Sveriges Riksdag tyckte det var för dyrt att bekosta detta.

Ola Stockfelt som varit med från starten, är inte längre Riksförbundets ordförande. I stället har den socialdemokratiska kommunpolitikern Britt Solberg, tidigare aktiv i Mediepolitiska Utvecklingsrådet i Göteborg, tackat ja till att bli Riksförbundets ordförande. På lokalplanet har Mario Hernandez som arbetar med video och TV på Pannhuset, avgått som ordförande och efterträts av David Novotny från Institutionen för Journalistik och Masskommunikation vid Göteborgs Universitet.

Jag vill avsluta med att tacka Öppna Kanalen i Göteborg, FilmCentrum Väst och Ola Stockfelt för att ha ställt sina respektive arkiv till förfogande för det här arbetet. Jag vill också tacka alla som generöst delat med sig av både tid och kunskaper i intervjuer.

Göteborg i november 2000

Mariann Björkemarken

Introduktion

Intresset för lokala tv-program väcktes på allvar när kabel-tv introducerades i stor skala i Sverige på 1980-talet. Starka förhoppningar knöts till att televisionens centralt styrda utbud på bred front skulle kompletteras av lokalt producerade och lokalt utsända program. Televisionen skulle få fler funktioner som att vidga yttrandefriheten på det lokala planet, stärka den lokala demokratin och främja det lokala kulturlivet.

Många initiativ togs också för att utvecklingen skulle gå i denna riktning. Ambitiöst upplagda försöksprojekt kom till stånd, vilka i sin tur noggrant undersöktes och utvärderades. Den teoretiska och praktiska grunden var lagd för en alternativ tv-verksamhet på det lokala planet.

Utvecklingen gick dock åt ett annat håll. De lokala programmen blev bara marginella inslag i det utbud, som kabel-tv-företagen komponerade under 1980- och 90-talen. De kom nästan uteslutande att bestå av vidareutsända nationella eller internationella reklam-tv-kanaler, förutom TV1, TV2 och TV4, som kabeloperatörerna var ålagda att lägga in på näten. De hade också skyldighet att kostnadsfritt tillhandahålla ett kanalutrymme för lokala kabelsändarföretag. Detta var en viktig förutsättning för att en viss lokal programproduktion ändå kunde upprätthållas.

Stommen i den lokala tv-strukturen är vid 2000-talets början de "öppna kanaler" som finns i landets tre största städer och på några platser till. I Göteborg driver Öppna Kanalen en omfattande, kontinuerlig och växande verksamhet.

Fil.dr. Mariann Björkemarken gör i detta arbete en ingående skildring av hur Öppna Kanalen i Göteborg utvecklats, men också av de mediepolitiska ambitioner som kanalen grundas på. Det ger en mycket värdefull kunskap om den lokala tv-verksamhetens roll och villkor. Arbetet fyller också ett tomrum inom massmedieforskningen, där lokal-tv-frågorna alltsedan 1980-talet stått i skymundan. Det är en mycket välkommen beskrivning och analys av lokal-tv-utvecklingen i en tid, då intresset för de lokala alternativen och komplementen inom mediesektorn starkt ökar.

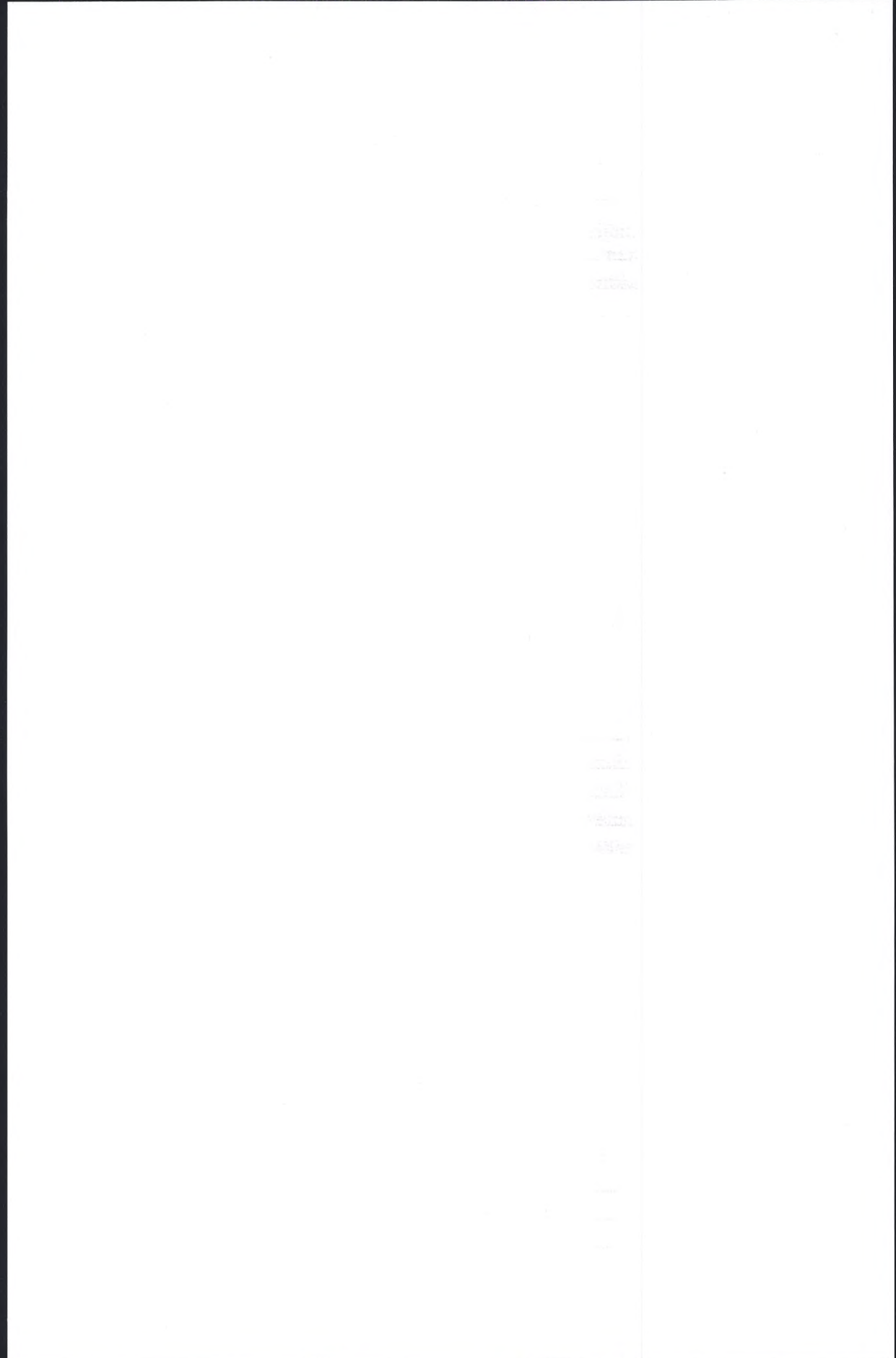
Arbetet har också i en preliminär version väckt stort intresse vid den nordiska medieforskarkonferensen i Kungälv 1999, liksom när det behandlades vid högre allmänna seminariet i journalistik och masskommunikation vid Göteborgs universitet våren 2000.

Lars-Åke Engblom
docent i journalistik och masskommunikation
Göteborgs universitet

Innehåll

Inledning	1
1 Yttrandefrihet	5
1.1 En demokratisk fri- och rättighet; grundlagsskyddet	5
1.2 Massmedier - möjligheten att få uttrycka sig - som en del av kulturpolitiken	5
1.3 Kabel-TV-lagstiftningen	6
2 Öppna Kanalen	9
2.1 Bakgrund	9
2.2 Öppna Kanaler bildas	12
2.3 Ansökan om förordnande som lokalt kabelsändarföretag	14
2.4 The Second Olympiade of Local Video and TV Creation 1994	16
2.5 Medlemskap	18
2.6 Etiska regler	18
2.7 Ekonomi, personal och lokaler	20
2.8 Programrådet	25
2.9 Sändningar	27
3 Strävanden för att bli en accepterad part på det mediapolitiska området	41
3.1 Att organisera sig och att söka samarbete	41
3.1.1. Riksförbundet för Öppna Kanaler i Sverige	41
3.1.2. Open Channels for Europe	42
3.1.3. Övriga aktiviteter	44
3.2. Politiska uppvaktningar på svensk nivå och EUropanivå	46
3.4. Ansökan om tillstånd för Digitala TV-sändningar	52
4. Hur har Öppna Kanalen lyckats med sina föresatser?	58
4.1. Kriterier för bedömning	58
4.2. Hur har Öppna Kanalen lyckats uppfylla sina egna målsättningar?	58
4.3. Vilka startade Öppna Kanalen; hur ser kärntruppen ut?	63
4.3.1. Vad tycker de intervjuade om utvecklingen?	66
4.3.2. Hur ser man på framtiden?	69
4.4. Hur man lyckats med att bli ett mediapolitiskt alternativ?	73
4.4.1. Kan Öppna Kanalen användas i den politiska processen och i så fall hur?	74
4.5. Är Öppna Kanalen att betrakta som en social rörelse?	82
5. Vilken är Öppna Kanalens medieroll?	88
Käll- och litteraturförteckning	95
1. Otryckta källor	95
2. Tryckta källor	98
3. Litteratur	99

Inledning

Kabel-TV innebär en **trådbunden** sändning via kabel från sändare till mottagare. Från en centralantenn dras en kabel till enskilda hushåll. Trådbundna sändningar startade i USA redan på 40-talet i områden med dåliga mottagningsförhållanden för sändningar via etern. I Europa byggdes senare centralantennerna och kabelnät för att kunna ta in grannlandssändningar och därigenom öka programutbudet. Centralantennerna har också ansetts praktiska, då varje hushåll sluppit skaffa egen antenn. Tekniken utvecklades under 70-talet så att kabeln kunde förmedla fler kanaler än tidigare. Möjligheten att sända fler kanaler ökade när kabelnäten senare kunde distribuera också satellitsända TV-kanaler.¹

Under 70-talet diskuterade man hur lokalt producerad radio och TV kunde bidra till en **förbättrad kommunikation på lokal nivå**. I USA och Kanada restes krav om ett mer omfattande och varierat TV-utbud, som man praktiskt kunde åstadkomma tack vare kabelnäten. Betal-TV-kanaler utan reklam kom igång. Minoritetsgrupper av olika slag ville också nå ut. 1983 kunde kommunerna i USA enligt lag kräva att kabelbolagen tillhandahöll kanaler för vad som kallades **Public Access**.²

"**Lokal-TV**" eller "**egensändningar**" innebär lokalt producerade program för ett geografiskt avgränsat område. Osäkerhet om tolkning av Radiolagen och den dåvarande tunga och dyrbara utrustningen för inspelning och redigering gjorde att Lokal-TV inte utvecklades under 70-talet i Sverige, trots att vissa distributionstekniska förutsättningar redan fanns. Det har hävdats att det är den teknologiska utvecklingen med kabelnät, som trots avsaknad av en allvarlig medie- och kulturpolitisk diskussion om Lokal-TV, lett till att Lokal-TV ändå har uppstått på ett antal orter.

Första sanktionerade försöket med Lokal-TV i Sverige ägde rum under ett halvår i Kiruna i mitten av 70-talet. En förutsättning för att försöket skulle kunna äga rum var medverkan från Sveriges Radios sida. Syftet var att **pröva olika planerings- och produktionsformer** samt på vilket sätt dessa kunde **utveckla den lokala demokratin**.³ Förutom Kirunaförsöket startades inom ramen för **Kabellagen** som kom 1986 försök med Lokal-TV i bl.a. Västerås och Göteborg. I den mån Lokal-TV i dessa tre fall nått en publik, så har den främst bestått av äldre i de lägre socialgrupperna, som uppskattat det lokala innehållet.^{4, 5}

Det har funnits en rangordning av medierna, tryckta medier har traditionellt ansetts "finare" än andra. Lokal-TV har inte åtnjutit någon högre prestige förutom själva **produktionen** av program. Tidigt varnade man för " - - - ett system där den lokala 'eliten' producerar för den lokala 'massan'." Lokal-TV måste konkurrera med andra medier i samma nisch - lokal dagspress, lokalradio och i någon mån TV - som ansetts bättre eller mer professionella i sammanhanget. I slutet av 80-talet skrev därför Lennart Weibull att Lokal-TV måste ha **en annan form**, utveckla **nya programformer** för att kunna hävda sig inom "den lokalt-instrumentella nischen i mediasystemet."⁶ Madeleine Kleberg pekade på föreningslivets framtida möjliga roll som producenter av program om ämnen som man behärskade.

Jag tror att det är detta slag av bearbetade - och bearbetande - program som kan göra innehållet i den lokala tv-programverksamheten livskraftigt. En kanal som till alltför stor utsträckning fylls av olika etablerade parters informations- och upplysningsprogram får svårt att i det långa loppet dra åt sig uppmärksamheten utom från direkt inblandade.⁷

Kleberg skrev i slutet på 80-talet att de 15 s.k. lokala kabelsändarföretag som ditintills beviljats tillstånd bedrev sin verksamhet på mycket olika sätt, som det inte gick att dra några generella slutsatser ifrån. Ett problem som alla hade gemensamt var **bristen på pengar**, men även tillgången till produktionsteknik och personella resurser.

Ändamålen med lokal-TV behöver tydliggöras på det medie- och kulturpolitiska planet och härmed kan förutsättningarna finslipas i förhållande till dessa.⁸

Yttrandefrihetsgrundlagen (SFS 1991:1469) infördes den 1 januari 1992. Detta innebar i princip en **etableringsfrihet** inom hela massmedieområdet. Lagen bygger på grunderna i Tryckfrihetsförordningen och är ett skydd för yttrandefriheten i radio, television, filmer, videogram och ljudupptagningar m.m. Ett grundlagsskydd garanterar en rättighet men inte en automatisk möjlighet att komma till tals i alla medier. Lagstiftaren framhöll därför angelägenheten av att sändningsutrymme, i etern och via tråd, säkerställdes för medborgarna.⁹

I slutet av 1998 fanns 112 kabelsändarföretag, en tredjedel i form av aktiebolag. Enligt Radio- och TV-lagen måste den som äger eller förfogar över ett kabelnät som når fler än 10 bostäder uppfylla sändningsplikten (s.k. must carry skyldighet), vilket innebär att de boende måste ha möjlighet att se TV-sändningar som sker med tillstånd av regeringen. Lagen stadgar en skyldighet för den som äger eller förfogar över ett kabelnät för sändning av TV-program som når fler än 100 bostäder att kostnadsfritt tillhandahålla en kanal i kabelnätet för en lokal sändare kallad **lokalt kabelsändarföretag** utsedd av Radio- och TV-verket (tidigare Kabelnämnden). Tillstånd beviljas för högst 3 år i taget. Skyldigheten följer kommungränsen. I januari 1999 fanns 28 lokala kabelsändarföretag i landets kommuner. Omkring 20 av dessa var idéella föreningar. Sändningsformen kallas för "allmans-TV" eller **Public Access-TV**. Vem som får sända framgår av kapitel 8, paragraf 5 i Radio- och TV-lagen (SFS 1996:844):

Ett lokalt kabelsändarföretag skall vara en sådan juridisk person som har bildats för att bedriva lokala kabelsändningar och som kan antas låta olika intressen och meningssriktningar komma till tals i sin verksamhet.

Ett lokalt kabelsändarföretag skall i sin sändningsverksamhet sträva efter vidaste möjliga yttrandefrihet och informationsfrihet.

Sändaren ska utse en person som **ansvarig utgivare** med juridiskt ansvar för innehållet i sändningarna, så att inget yttrandefrihetsbrott (hets mot folkgrupp, förtal, förolämpning) begås. Efter anmälan men även på eget initiativ kan Granskningsnämnden göra en granskning av innehållet. **Återkallelse av förordnande** kan ske om sändningar förekommit mycket litet eller inte alls under en tremånadersperiod. **Förbud** föreligger mot **reklam** men inte mot sponsring.¹⁰

Öppna Kanalen i Göteborg bildades som en idéell förening 1993, året efter det att motsvarigheten i Stockholm hade bildats. Radio- och TV-verket har utsett Öppna Kanalen i Göteborg som lokalt kabelsändarföretag från och med den 1 januari 1995. Idag har man 18 sändande föreningar och 7 s.k. skyltsändare (informationsskylt i form av en stillbild). Sändningarna når ca 80 % av hushållen i Göteborg och delar av de kringliggande kommunerna

Partille, Mölndal, Kungälv och Härryda. Öppna Kanalen i Göteborg ingår tillsammans med kanaler i Jönköping, Lund, Malmö, Nacka, Skövde, Stockholm och Västerås i Riksförbundet för Öppna Kanaler i Sverige.¹¹

Syftet med föreningen framgår av stadgarna:¹²

§ 2 Föreningens syfte är att säkerställa sändningsrätten för medlemmarna samt att utifrån en demokratisk grundsyn främja lokal television och vidga yttrandefriheten.

§ 5 Föreningen skall aktivt bidra till utveckling av TV-mediets form och innehåll. Föreningen skall ge Lokal-TV-konceptet som alternativ distributionsform en kultur- och mediapolitisk roll.

Massmedieforskningens intresse för lokala försök med television tycks ha dalat efter de inledande sändningsförsöken under 70- och 80-talet. Massmedieforskningen har mycket handlat om TV-tittandets effekter respektive hur publiken använder sig av media (s.k. användningsforskning), men också om programutbud, TV som kulturellt fenomen, Public Service. Forskning om Lokal-TV, Kabel-TV och det mer specifika Public Access-TV lyser i stort sett med sin frånvaro.¹³

I inbjudan till den trettonde nordiska konferensen för masskommunikationsforskning i Jyväskylä 1997 kan man läsa följande:

Under de senaste femton åren har medielandskapet förändrats i ett tempo som inte erfarits tidigare. Rundradiomonopol har brutits i samtliga nordiska länder. Den teknologiska utvecklingen har skapat förutsättningar för en kraftig expansion av kommunikationskapaciteten. - - - Men har vi tillräckligt skarpa verktyg för att begripa den nya situationen?¹⁴

I en av de publicerade uppsatserna hävdas att den traditionella massmedieforskningens inriktning på "enkelriktade" media där kontrollen över såväl innehåll som distribution ligger utom räckhåll för publiken, inte förmår täcka nya medier med olika former av **kommunikation åt båda hållen**, dvs. mellan både sändare och mottagare/publik.¹⁵ I plenarföreläsningar talades om "konformistisk forskning" många gånger med TV-tittandet som forskningsobjekt. Inga stora samhällsfrågor utom EU är föremål för massmedieforskningen; "Politiska och normativa frågor har ingen plats på vår agenda."¹⁶ Många aktuella problem är "medierelaterade" t.ex. globaliseringen, de urbana offentligheterna, de kulturella identiteterna. En mediekritik som samtidigt är en samhälls- och kulturkritik efterlystes.¹⁷

Förhoppningen är att föreliggande studie ska fylla ett tomrum i forskningen genom att undersöka hur Öppna Kanalen i Göteborg har byggts upp och utvecklats. Studien handlar inte om tittarsiffror eller andra frågor i anslutning till det. **Syftet** är i stället att beskriva **vilka** som startade Öppna Kanalen och **varför** samt **hur** de gick tillväga. I vilken mån har målsättningarna uppfyllts? Hur ser nyckelpersonerna själva på detta och hur ser de på framtiden?

Ett annat syfte är att ta reda på hur **ambitionen att bli en part** inom det **massmedia-politiska** området, definierat i paragraf 5 ovan, lyckats. Kan Öppna Kanalen ha någonting att bidra med och i så fall vad? Kan Öppna Kanalen sägas ha en "**medieideologi**" eller liknande? Vad omfattar den i så fall förutom krav på rätten att sända lokalt producerade program?

För att undersöka detta har jag gjort intervjuer med "kärntruppen"; grundarna, vissa styrelseledamöter som haft nyckelposter genom åren och ett par andra som också fyllt viktiga funktioner, inalles 12 personer. Jag har också tagit del av internt material såsom mötesprotokoll, verksamhetsberättelser, minnesanteckningar och dylikt. I käll- och litteraturförteckningen finns tre arkiv redovisade. Öppna Kanalens arkiv består av delvis sorterat, delvis osorterat och ostrukturerat material förvarat i två lokaler som man fortfarande disponerade då det här arbetet påbörjades. Därutöver har tre av de intervjuade haft visst material i sina respektive bostäder. Ola Stockfelt har kompletterat saknade protokoll och verksamhetsberättelser för Öppna Kanalen. På FilmCentrum Väst har man ställt gamla pärmar med osorterat material till förfogande ur sitt arkiv. Materialet avser den tid då FilmCentrum Väst och senare även föreningen CONTROL var aktiva i Göteborgs Lokal-TV-Kanal/Kållevisionen. Ola Stockfelt har ställt material avseende Mediepolitiska Utvecklingsrådet och Riksförbundet Öppna Kanaler i Sverige till förfogande ur sitt arkiv. Eva Stockfelt, Ola Stockfelt, Gilbert Svensson och Johannes Moubis har läst och kommenterat den deskriptiva delen av rapporten, dvs. kapitel 1-3.

Noter

1. Hadenius & Weibull, s. 185-186.
2. SOU 1984:65, s. 191-204, Hedman & Holmlöv, s. 12-17.
3. Kleberg, 1989.
4. Lindblad, s. 62-70, 76, 78, 89, 151, Weibull, 1989, Löfgren, s. 14, 20.
5. Ola Stockfelt har berättat om försök med lokala TV-sändningar i Skönstaholm i området Hökarängen i Stockholm i början av 70-talet. Sändningarna lär ha sponsrats av den lokala ICA-affären, men blev föremål för domstolsförhandlingar och tvingades upphöra.
6. Weibull, 1989, s. 134-135. Se också Lindblad, s. 151.
7. Kleberg, 1985, s. 51.
8. Kleberg, 1989, s. 108-109.
9. Prop. 1990/91:64. Se också SOU 1994:105, s. 75, 125.
10. Radio- och TV-verket och Granskningsnämnden för radio och TV. Se också Radio- och TV-verket, 1999a, s. 31-35.
11. Samtal med Johannes Moubis.
Internet: <http://www.openchannel.se/goteborg/start.htm>
Internet: <http://www.openchannel.se/kontakt/index.htm>
Internet: <http://www.openchannel.se/innehall.htm>
12. Stadgar för föreningen ÖPPNA KANALEN i Göteborg.
Antagna på föreningens konstituerande möte torsdagen den 3 juni 1993, rev. 96.09.26. ÖKG:s arkiv.
13. Se de olika bidragen i Roe & Weibull (red.). Se också Hedman & Holmlöv, Söndergaard, Löfgren, Kleberg, 1985, Lindblad. Hadenius och Weibull nämner bara svårigheterna för Lokal-TV att etablera sig och slå igenom hos tittarna. Se Hadenius och Weibull, se särskilt s. 186, 254, 421. När Jan Erik Lindell och Peder Olsson skulle skriva uppsats på fördjupningskursen i medie- och kommunikationsvetenskap vid JMK, Göteborgs universitet, fann inte heller de någon forskning skriven efter 1980-talet, se Lindell & Olsson, s. 3.
14. Carlsson.
15. Jensen.
16. Kivikuru.
17. Ekecrantz.

1 Yttrandefriheten

1.1 En demokratisk fri- och rättighet; grundlagsskyddet

Bakgrunden till att en ny lag - Yttrandefrihetsgrundlagen - infördes den 1 januari 1992 var att friheten att yttra sig i radio och TV saknade just ett **grundlagsskydd**. Frågan hade varit uppe redan på 60-talet i samband med arbetet med dåvarande Radiolagen (SFS 1966: 755). Resultatet blev att ett stärkt skydd för yttrandefriheten av mera generell karaktär skrevs in i Regeringsformen under 70-talet. Med tiden utvecklades en praxis liknande Tryckfrihetsförordningens principer för radio och TV. Yttrandefrihetsutredningen (SOU 1983:70) föreslog en ny grundlag om yttrandefriheten i andra medier än tryckta skrifter, som historiskt haft en särställning alltsedan Tryckfrihetsförordningens införande 1766. De förmodade riskerna för en försvagad Tryckfrihetsförordning om den också skulle komma att omfatta andra medier, ledde till valet att skriva en helt ny grundlag.

Yttrandefriheten och informationsfriheten, dvs. tillgången till olika slags information och varierande åsiktsyttringar utgör härvidlag två sidor av samma mynt. Modern teknik men också ekonomiska skillnader i makt och inflytande inom medieområdet gjorde det angeläget att upphäva den skillnad mellan grundlagsskyddade och icke grundlagsskyddade medier som uppstått. Yttrandefrihetens realiserande förutsätter också därför en medie- och kulturpolitik som möjliggör för så många som möjligt att begagna sig av de möjligheter som de nya medierna ger.

Yttrandefrihetsgrundlagen bygger på samma grundsatser som Tryckfrihetsförordningen, vilket bl.a. innebär att principerna om censurförbud och etableringsfrihet gäller för hela det moderna massmedieområdet, förutom där vissa tekniska begränsningar gör att rätten att sända via eter eller tråd måste regleras.¹

Den allt snabbare tekniska utvecklingen ledde till att regeringen redan 1994 tillsatte Mediekommittén som fick i uppdrag att bl.a. analysera Tryckfrihetsförordningens och Yttrandefrihetsgrundlagens tillämplighet på nya medier. De nya medierna delades senare in i dels s.k. fysiska databärare, dels i kommunikation med hjälp av elektromagnetiska vågor. En helt ny "teknikoberoende grundlag" ville man undvika. Ett utbyte av en teknisk upptagningsform till en annan skulle inte få påverka grundlagsskyddet utan i stället infördes benämningen "tekniska upptagningar" i Yttrandefrihetsgrundlagen som ett samlingsbegrepp för text, bild eller ljud för vilka ett tekniskt hjälpmedel behövs.²

1.2 Massmedier - möjligheten att få uttrycka sig - som en del av kulturpolitiken

1974 fastställde riksdagen som ett av åtta mål för den statliga kulturpolitiken följande: " - medverka till att skydda yttrandefriheten och skapa reella förutsättningar för att denna frihet skall kunna utnyttjas."³ Radio och TV uppmärksammades som kommunikationsmedel som inte bara skulle vara förbehållna de som automatiskt hade tillgång till medierna, vilket får ses som en principiell markering. Detta kom också till uttryck i direktiven för 1974 års radioutredning.⁴

Kulturutredningen som tillsattes 1993 fick bl.a. i uppgift att analysera förhållandet mellan kulturpolitiken och utvecklingen inom massmedierna. I utredningen görs följande ställningstagande:

Vi ser massmedierna som en del i kulturpolitiken - inte underordnade eller avskilda utan som en del i ett kulturellt system. Massmedierna är viktiga för en fri opinionsbildning och nyhetsförmedling. De speglar konst och kultur i hela dess bredd och är i sig själva viktiga kulturyttringar.⁵

Kulturpolitiken ska värna om såväl friheten som möjligheten att yttra sig. Ny teknologi bör användas till att underlätta ett fritt meningsutbyte. **Maktkoncentration bör motverkas**, vilket i framtiden mycket kommer att handla om att **försöka hålla olika distributionskanaler öppna**. Föreningslivets och folkbildningens roll betonas liksom deras möjlighet att sända via kabel eller via etern. Samtidigt varnas för den **kulturella segregeringseffekt** som ett ökat radio- och TV-utbud medför.

På sikt kan de växande skillnaderna leda till att viktiga delar av det offentliga samtalet engagerar allt färre och att demokratiska värden som förståelse och respekt för andras värderingar går förlorade.⁶

1.3 Kabel-TV-lagstiftningen

Med den grundlagsenliga yttrande- och tryckfriheten har också följt en etableringsfrihet för pressen. Radion och senare också televisionen kom inte att omfattas av samma etableringsfrihet p.g.a. dels bristen på frekvensutrymme, dels dessa mediers stora genomslagskraft. Utomlands och senare i Sverige utvecklades därför den s.k. **Public Service - ideologin**, som ska betraktas som en "social ansvarsideologi". Massmedia ska inte bara behandla det som är säljbart och därmed lönsamt utan också det som är obekvämt eller bara berör fåtalet. Den monopolsituation som radio och TV har ställer särskilda krav. Både yttrandefriheten och informationsfriheten ska tillgodoses. 1972 års pressutredning och 1974 års radioutredning tog upp mediernas och i synnerhet radions och televisionens särskilda ansvar för den fria opinionsbildningen i samhället med en skyldighet att **informera** och **orientera**, **granska** och **kontrollera**. Svenska Tidningsutgivareföreningen (numera Tidningsutgivarna), Sveriges Radio och Svenska Journalistförbundet ställde sig bakom detta. Vid samma tidpunkt definierades objektivitetsbegreppet av statsvetaren Jörgen Westerståhl. **Objektivitet** kan delas upp i **saklighet** och **opartiskhet**. Saklighet delas i sin tur upp i **sanning** och **relevans**. Opartiskhet delas upp i **balans/ickepartiskhet** och **neutral presentation**.⁷

1982 tillsattes Massmediekommittén som fick i uppdrag att lägga fram ett förslag för utbyggnad och användning av kabelnät främst inom massmedieområdet utifrån **massmediepolitiska** och **kulturpolitiska** utgångspunkter. Tekniken existerade knappt i Sverige vid den tidpunkten och den snabba utvecklingen ansågs förenad med svårigheter och frågetecken.⁸

Massmediekommittén ansåg att yttrandefriheten och informationsfriheten borde vara så stor som möjligt och komma så många som möjligt till del. Men tekniska och även andra faktorer gjorde att " - - - trängsel kan förväntas uppkomma även i kabelnät - - -". Därför föreslog man inrättandet av en central fristående myndighet - Kabelnämnden - som bl.a. skulle ansvara för sändningstillstånd, men också återkallelse av dessa när så är befogat. Kabelnämnden föreslogs kunna ge tre olika slag av tillstånd för sändningar i kabelnät:

- a) tillstånd till samtidig och oförändrad vidarespridning av programkanaler som mottagits från satelliter i fast trafik

b) tillstånd till lokala sändningar i särskild lokal kanal med syfte att åstadkomma en vid yttrande- och informationsfrihet

c) tillstånd att upplåta utrymme i kabelnät till annan för sändningsverksamhet

Med **lokala egensändningar** i betydelsen lokalt producerade program menas tillstånd enligt b). Möjligheten till sådana sändningar ses som mycket värdefulla och ändringar i radiolagen rekommenderas. Även om mångfald och balans bör gälla även här, så måste inte kraven på opartiskhet och saklighet gälla på samma strikta sätt. "Idéburna organisationer", angelägna budskap och eftersatta grupper bör få komma till tals.⁹ Sändningarna får inte innebära brott mot yttrandefriheten eller innehålla våldsskildringar, pornografi eller reklam.¹⁰

Två parter föreslås rätten till tillstånd; nätägaren och/eller det lokala operatörsföretaget (dvs. lokalt kabelsändarföretag). Tillstånd enligt b) måste nätägaren tillhandahålla utan kostnad som ett villkor för att få sändningstillstånd enligt a) och c). Tillståndet bör vara tidsbegränsat till högst tre år och gälla inom kommungränsen på samma sätt som närradioverksamheten. Kabelnämnden fick i uppgift att avgöra vem i meningen juridisk person, som bäst företrädde olika intressen och meningsriktningar för att kvalificera sig som **kabelsändarföretag**.¹¹

Vid remissbehandlingen fanns det tvivel om en lokal programverksamhet var realistisk att tro på, då det är både dyrt och komplicerat att bedriva lokal TV-produktion utan professionell hjälp under någon längre tid. Trots begränsade erfarenheter och många frågetecken fann regeringen Massmediekommitténs förslag ovan "väl avvägt" och ställde sig därför bakom förslaget.¹² Lagen om lokala kabelsändningar (SFS 1985:677) och Lag om ansvarighet för lokala kabelsändningar (SFS 1985:1057) infördes den 1 januari 1986.

Yttrandefrihetsgrundlagens införande 1992 skulle innebära **etableringsfrihet för trådsändningar**. Lagen om lokala kabelsändningar som byggde på principer om vissa **villkor** för sändningstillstånd måste därför ändras och en reviderad lag trädde i kraft den 1 januari 1992. När det gäller kostnadsfri upplåtelse av en kanal för lokalt kabelsändarföretag att göra egensändningar föreslås däremot i enlighet med förslaget till Yttrandefrihetsgrundlag **fortsatt** tillståndsgivning beviljad av Kabelnämnden. Kravet på tillståndsgivning efter ansökan i det här speciella fallet motiveras med att "mindre resursstarka aktörer" eller "det allmänna" lättare kan hävda sig jämfört med fri etableringsrätt och de risker för monopol för de starka som detta kan föra med sig. Vidare föreslås **förbudet mot reklam** i just den här kanalen kvarstå.^{13, 14}

Året före Kabellagens införande - 1985 - tillsattes Radiolagsutredningen som lade fram sitt slutbetänkande 1994. I uppdraget ingick att göra en översyn av den radiatorättsliga lagstiftningen för att uppnå större klarhet och överskådlighet.¹⁵ Utredningen föreslog att nio lagar fördes samman till två nya lagar; Radio- och TV-lagen, Lag om koncessionsavgift för radio och TV. Regeringen ställde sig bakom utredningens förslag som egentligen inte innebar några större förändringar i sak.

När det gäller skyldigheten att gratis upplåta kanal till lokala kabelsändarföretag **överbögde** utredaren ett förslag om att detta skulle **upphöra** p.g.a. dels för liten sändningsvolym, dels möjligheten till reklamfinansiering. Utredaren valde emellertid att inte föreslå några ändringar härvidlag, då statsmakterna ett par år tidigare valt att behålla systemet när kabel-lagstiftningen sågs över. I övrigt är det fortfarande ont om sändningsfrekvenser för mark-sändningar. Vidare bör den som bedriver mikrovägssändningar på ett sätt som motsvarar kabelsändningar också ha en skyldighet att upplåta kanalutrymme för lokala kabelsändarföretag.

Däremot föreslås en **ny** bestämmelse om möjligheten att **återkalla** ett förordnande som lokalt kabelsändarföretag om sändningsverksamhet inte förekommit eller endast förekommit i obetydlig omfattning under en sammanhängande period av minst tre månader. Tidigare kunde detta ske genom att förordnandet inte förnyades förrän efter förordnandetidens utgång.^{16, 17}

Regeringen tillsatte 1997 en kommitté (Dir 1997:95) för att utreda "Samordning av lagstiftning för radio, TV och televerksamhet." Den tekniska utvecklingen har medfört en sammansmältning, s.k. **konvergens**, av såväl **infrastrukturer**, **tjänster** som **apparater**. Infrastrukturer i form av olika distributionsnät kan idag integreras, så att **ett** nät används för olika former av distribution. Olika tjänstetyper sammansmälter (fax, e-post, informationsdatabaser, webbplatser på Internet). De traditionella marknaderna går in på varandras områden. Idag räcker det i princip med **en** apparat för t.ex. data, television osv. Lagstiftning och regelverk är emellertid utformade för gårdagens förhållanden när dessa tjänster var klart åtskilda från varandra. När tjänsterna nu på olika sätt flyter ihop eller sammansmälter så kolliderar lagstiftningen.

Vad Konvergensutredningen kom fram till är främst behovet av en samordnad lagstiftning av Telelagen, Yttrandefrihetsgrundlagen och TV-lagen för att säkerställa yttrandefrihet, tillgänglighet och mångfald samt motverka skadliga konkurrensbegränsningar.¹⁸ Regeringen har efter det att Konvergensutredningen presenterade sitt betänkande tillsatt en parlamentarisk kommitté som ska ta ställning till en mer teknikoberoende grundlagsreglering av yttrandefriheten (Dir. 1999:8). Kommittén ska beakta vad den ovan nämnda Konvergensutredningen kommit fram till och redovisa sitt uppdrag i slutet av år 2000.¹⁹

Noter

1. Prop. 1990/91:64, s. 23-34, SFS 1991:1469.
2. Prop. 1997/98:43, SFS 1998:1439.
3. SOU 1995:84, s. 630.
4. SOU 1984:65, s. 53-54.
5. SOU 1995:84, s. 27.
6. SOU 1995:84, s. 277.
7. Hadenius & Weibull, s. 20-21, 36, 367-368. Se också SOU 1984:65, s. 49-50.
8. SOU 1984:65, s. 27-31, 41-50, 225.
9. SOU 1984:65, s. 59-60, 229, 262, 268.
10. SOU 1984:65, kap. 12, Prop. 1984/85:199, s. 1.
11. SOU 1984:65, kap. 12, citat s. 272.
12. Prop. 1984/85:199, s. 20-21. Se också SFS 1985:677, SFS 1985:1057, SFS 1985:1061.
13. Prop. 1991/92:53. Se också SFS 1991:2027.
14. Peter Schierbeck har vid telefonsamtal uppgivit följande: SVT och TV 4 har tillstånd beviljade av regeringen till **analoga etersändningar**. Sådana tillstånd kan inte sökas på samma sätt som vid kabelsändningar. Den som ändå vill försöka får vända sig till regeringen. Möjlighet har däremot funnits att vid vissa tillfällen ansöka om tillstånd för **digitala etersändningar**, vilket Öppna Kanalen i Göteborg har gjort.
15. Dir. 1985:21.
16. SOU 1994:105, s. 25-26, 230, 343, 377, 419, 427, Prop. 1995/96:160, s. 59-60, 71, 124-127, 150, Prop. 1995/96:161, s. 39. Se också SFS 1996:844.
17. Ola Stockfelt framhåller att Kabelnämndens försvinnande och inrättandet av det nya Radio- och TV-verket upplevdes som ganska genomgripande på lokalplanet. I och med att Kabelnämnden avskaffades så försvann också möjligheten att söka bidrag till lokal TV-verksamhet, (närmare redovisat i annat avsnitt). Man tvingades också att utveckla helt **nya** kontaktvägar med det nyinrättade Radio- och TV-verket.
18. SOU 1999:55.
19. Radio- och TV-verket, 1999b, s. 64-68.

2 Öppna Kanalen i Göteborg

2.1 Bakgrund

Bildandet av Öppna Kanalen i Göteborg har sin bakgrund i Föreningen Göteborgs Lokal-TV-Kanal - **Kållevisionen** - som bildades några år tidigare. FilmCentrum Väst är en förening för filmare och filmintresserade som bl.a. haft en medieverkstad och bedrivit utbildning i video och filmteknik. Inför bildandet av Kållevisionen gjorde FilmCentrum Väst en intern sammanfattning av sina idéer om Lokal-TV. Man såg här en möjlighet att få visa videofilmer producerade på idéell basis för publik. Hösten 1985 hade man ansökt om pengar hos Filminstitutet (visningsnämnden för film och video) och beviljats 260 000:- som används till inköp av teknisk utrustning. Man såg fram emot "Kommunicerande program i engagerande syfte." och ville arbeta för att " - - - försöka dämpa dom professionella tyckarna till förmån för folket."¹ Inför starten av Kållevisionen ville man tillsammans med AMS, studieförbunden, kulturhusen och kommunen starta ett projekt för produktion och utbildning, som skulle visa det angelägna med fri programverksamhet och lokala kulturpresentationer i Lokal-TV.

FCV har visioner om en bred och innehållsrik lokal-TV där även de små föreningarna ska få möjligheter att medverka. FCV vill driva ett lokal-TV-projekt som i första hand vänder sig till kulturföreningar i Göteborg som själva inte har de ekonomiska och tekniska förutsättningarna för att på egen hand producera lokal-TV. FCV kommer att tillsammans med dessa bilda en produktions- och utbildningsorganisation för att på sikt kunna sända ett aktuellt kulturprogram varje vecka. Den bildade organisationen ska vara medlem i kabelsändarföretaget och verka för den lokala kulturens spridning.²

Samtliga 32 anmälda intressenter för bildandet av ett lokalt kabelsändarföretag kallades till möte den 17 februari 1987 i Forum Börsen i Göteborg. Kallelsen var utsänd av Hyresgästföreningen i Västra Sverige. Bland intressenterna fanns organisationer närstående arbetarrörelsen; Unga Örnar i Göteborg, ABF Göteborgsavdelningen, Tidningen Arbetet, LO-Distriktet, Hyresgästföreningen i Västra Sverige, HSB Göteborg. Övriga intressenter var tre kommunala bostadsbolag, Göteborgs Fastighetsägarförening, Riksbyggen, Svenska Arbetsgivarföreningen i Göteborg, Göteborgs-Postens Nya AB, Televerket, Journalisthögskolan och Statsvetenskapliga institutionen (informationsteknik) vid Göteborgs universitet, tre enheter inom fritidsförvaltningen, två kulturhus, TBV samt en handfull föreningar däribland FilmCentrum Väst och Afflux Post Productions AB som FilmCentrum Väst hade samarbete med.³

Vid mötet som samlat några ytterligare intressenter utsågs en interimstyrelse där en person representerande FilmCentrum Väst kom att ingå. Interimstyrelsen som omfattade 10 personer, dvs. en tredjedel av antalet intressenter, fick i uppgift att komma med förslag till organisation, målsättning för verksamheten samt stadgar. Sammankallande blev en representant för Göteborgsdistriktens idrottsförbund (GDIF).⁴

Interimstyrelsen sammanträdde den 11 mars 1987. Vid diskussion om målsättning gav samtliga uttryck för en instrumentell inställning förutom TBV och FilmCentrum Väst som framförde folkbildningstanken respektive kulturpolitiska ambitioner. Flertalet tyckte att antingen ekonomisk förening eller idéell förening var den lämpligaste organisationsformen. Man räknade med en inträdeskostnad om 25 000:- och en årsavgift på 2 500:- förutom sändningsavgifter.⁵

Representanten för FilmCentrum Väst tyckte att hela diskussionen om bildandet av föreningen var litet väl "företagslik". Det talades om andelsförening eller bolagsbildning. Han föreslog föreningsformen och fick gehör för detta. Kållelevisionen blev en förening **men** med en inträdeskostnad på 20 000:- och årsavgift på 3 750:-, avgifter som sedan höjdes till 23 700:- respektive 5000:-.⁶

Ett konstituerande sammanträde för bildandet av en lokal TV-sändarförening hölls i Stadsbibliotekets Hörsal den 26 maj 1987. Av stadgarna framgår att man valde att bilda en ekonomisk förening. Inledningsvis kan man läsa:⁷

1. Firma

Föreningens firma är FÖRENINGEN GÖTEBORGS LOKAL-TV-KANAL.

2. Ändamål

Föreningens ändamål är att befrämja möjligheterna för medlemmarna att delta i lokala TV-sändningar inom föreningens sändningsområde samt att även i övrigt uppfylla de krav som ställs på ett lokalt sändarföretag.

Det fanns flera föreningar i Göteborg som var intresserade av en lokal tv-kanal. VIGG (Videoutbildning i Göteborg) och Radium 226.05 kulturförening (musikvideo, CD-skivor) hade färdiginspelade videoprogram och därför ett behov av att få sända. Dessa två nämnda föreningar, FilmCentrum Väst, Valands Konsthögskola, Afflux Post Productions AB, Göteborgs Poesifestival och institutionen för Musikvetenskap vid Göteborgs universitet gick samman och bildade "Ekonomisk förening CONTROL". Härigenom fick man råd att betala inträdeskostnaden. Av stadgarna framgår att huvudinriktningen på sändningarna " - - - skall vara av kulturellt värde (musik, konst, film etc.)" (Paragraf 2) och uppkommet överskott skall fonderas i en produktionsfond som ska främja dokumentation och produktion av kulturarrangemang (Paragraf 17). Insatskapitalet var 3000:- per förening. På så sätt fick man råd att betala inträdesavgiften till Kållelevisionen och erhöll därmed andelsbevis nr. 22 i maj 1988.⁸

Efter ansökan från FilmCentrum Väst beviljade Kulturstödsnämnden i efterhand ett ekonomiskt bidrag som täckte inträdesavgiften för CONTROL. Kulturstödsnämnden motiverar sitt beslut med bl.a. följande:

Control synes vara den enda organisation i Lokal TV som ej utgör en s.k. etablerad organisation. Control företräder flera organ som tillhör kulturstödsnämndens verksamhetsområde. - - - Kansliet anser att Control fyller en viktig funktion inom det fria kulturlivet.⁹

Vid ett extra årsmöte den 22 april 1991 valdes en representant från FilmCentrum Väst in som suppleant i Kållelevisionens styrelse.¹⁰ Inför årsmötet 1992 skrevs **7 motioner** som motiverades med att "Lokal TV:n är viktig ur demokratisk synpunkt, ur kulturell synpunkt och ur olika sociala perspektiv." följt av frågan "Var tog dom fina tankarna om barfota TV vägen?" Få medlemmar i Kållelevisionen som sände regelbundet, "ytterst få" nya medlemmar och en del som av sagt sig sitt medlemskap var inget bra resultat. Den lokala kanalen såg ut att tas över av kommersiella krafter, lotteriprogram och kaféprogram - "Allt ihoppackat med reklam."

Vi som har tillståndet att förvalta och använda den lokala kanalens kostnadsfritt har ett ansvar att UTVECKLA verksamheten. Att PROVA,

EXPERIMENTERA och ständigt förnya vårt arbetssätt för att komma vidare och få till stånd en bred programverksamhet från liten till stor programavsändare.

Vi har ett ansvar för att göra det möjligt för föreningslivet och folkrörelserna att komma FRAM I RUTAN OCH VISA UPP SIG med hjälp av lokal TV:n. Göra det möjligt för folk att KOMMA TILL TALS I LOKAL TV på olika sätt. Att tillse så att möjligheten finns att göra program som visar verkligheten och händelser på det lokala planet. - - -

VI MÅSTE TA OFFENSIVA TAG FÖR ATT KOMMA VIDARE!!!!

I de 7 motionerna framförs olika förslag som ska underlätta för ekonomiskt svaga föreningar, folkrörelser och intresseorganisationer att få möjlighet att sända.¹¹

Att försöka "**förändra organisationen inifrån**" med syftet att både praktiskt och ekonomiskt underlätta för resurssvaga aktörer var lättare sagt än gjort. Det rörde sig om ett antal problem som uppfattades som störande eller direkt motverka verksamheten.¹²

Kållevisionen hade ingen egen s.k. **avvecklingspunkt** (kontrollrum som man sänder ifrån) utan man sände från Mediaverkstan vid Göteborgs Förorters Förbund och betalade för detta. Det fanns inget intresse av att bygga upp en egen avvecklingsstation, vilket var det mest naturliga ur FilmCentrum Västs synvinkel. Mediaverkstan hade kunnat erbjuda en möjlighet att sända med egen utrustning och personal.¹³

Man främjade egentligen inte sändare eller föreningslivet. De stora organisationerna (t.ex. bostadsbolag, fackföreningar) prioriterades. Det saknades ett "**underifrånperspektiv**". Inträdesavgiften på ca 20 000:- och andra avgifter ansågs höga. Afflux Post Productions AB och VIGG begärdes i konkurs och Radium 226.09 kulturförening hade sålts till MNW Records i Vaxholm. FilmCentrum Väst fanns kvar och hade produktionsmöjligheter trots en svag ekonomi.¹⁴ Vid Göteborgs äldsta fritidsgård - Vårvinden - på Hisingen fanns ett mycket stort intresse för dessa frågor vilket ledde till att en videoverkstad byggdes upp. Emellertid kunde man inte betala den höga inträdesavgiften.¹⁵

Man följde inte gällande **lagstiftning**. Det blev trassel med sändningstillstånd m.m. Tillgängliga handlingar visar att Kållevisionen åtminstone vid tre tillfällen blivit avstängda från sändning av Kabelnämnden; under två månader 1990, och två perioder om sex månader vardera under 1991.¹⁶

Blandningen av "**kommersiella krafter**" och "lycksökare" kunde ta sig uttryck som kändes milt sagt mycket främmande. Som idéell förening satt man trångt till både när det gällde pengar och värderingar. Det alltmer överskuggande intresset tycktes vara en reklamfinansierad kommersiell lokal TV-kanal. Kållevisionen såg många gånger ut att vara en språngbräda för vissa aktörer i avvaktan på mer lukrativa TV-sammanhang. Detta tog sig bland annat uttryck i att "det blev litet för mycket Bingo-Lotto över det hela." Överhuvud taget tycktes intresset för att sköta ekonomin så att det gagnade alla Kållevisionens medlemmar och själva verksamheten som sådan vara mycket litet.¹⁷

Det fördes också en debatt i tidningen Mediekanalen, utgiven av Sambandet - förbundet för mediepedagoger och medieverkstäder. Tonfallet får sägas vara högt. Johan Löfqvist från FilmCentrum Väst skrev två artiklar där han tar upp litet olika saker. Gert Eklund, ord-

förande i Kållevisionen och initiativtagaren till programmet Bingo-Lotto anklagas dels för att enbart ha använt Kållevisionen för sina egna affärsintressen i "lokal-TV-branschen", dels för ekonomiska oegentligheter som bland annat resulterat i en nedskrivning av insatt kapital med hälften. Inträdesavgiften på 20 000:- var plötsligt bara värd 10 000:-. Dessutom skulle man våren 1993 avfärdat FilmCentrum Västs motioner med att de skulle ha varit inlämnade före årsskiftet.¹⁸

I påföljande nummer av Mediekanalen går tre styrelsemedlemmar i Kållevisionen i svaromål under rubriken "Lokal-TV-fantaster kommer och går ... men Kållevisionen består ... " genom att anklaga Johan Löfqvist för "Insinuationer och halvt uttalade lögner, undertryckande av sin egen tveksamma roll i spelet - - - ". I övrigt hävdas att: "Kållevisionen är en idéell och demokratisk förening där ingen funktionär har ett enda öre i ersättning för sina arbetsinsatser." I övrigt förefaller man mest tala förbi Johan Löfqvist.¹⁹

I samma nummer går en av redaktörerna Claes Jenninger ut och anklagar Kållevisionen för hemliga avtal ingångna under 1991 mellan Kållevisionen och " - - - den giriga, rent kommersiella videoproducenten AV/Media - - - " som Göteborgs Förorters Förbund stod bakom. Det iögonenfallande med avtalen påstås vara att Kållevisionen måste förlora ekonomiskt på detta trots den höga inträdesavgiften, dyra årsavgifter och därtill sändningsavgifter samt det idéella arbete som framhållits i svaromålet ovan.²⁰

2.2 Öppna Kanalen bildas

Utvecklingen som beskrivits ovan gjorde att man började se sig om efter andra möjligheter. Efter ett kort äventyr i annat sammanhang "Västkust-TV", där även Kållevisionen var en av parterna, ansåg man att tiden var mogen att **försöka få egen koncession** (sändningstillstånd). I Kållevisionens styrelse förvånades man först över att en enskild medlemsförening ville söka sändningstillståndet för egen del. Den första koncessionsansökan drogs tillbaka efter "förhandlingar" och försök till samarbete.²¹

Men man släppte inte tanken på att bilda Öppna Kanalen i Göteborg. Under våren 1993 hade Göran Nyberg som en gång ingått i interimstyrelsen inför bildandet av Kållevisionen, Gilbert Svensson som var suppleant i Kållevisionens styrelse, Johan Löfqvist som skrivit om problemen med Kållevisionen som lokalt kabelsändarföretag i Göteborg, samtliga från FilmCentrum Väst och Eva Stockfelt från Vårvindens fritidsgård kommit långt i förberedelserna. Kontakter hade tagits med Göteborgs universitet och Kulturnämnden för ekonomiskt stöd.²²

I Stockholm hade föreningen **Öppna Kanalen** bildats 1992 och fått förordnande som lokalt kabelsändarföretag 1993. Beteckningar som "lokal-TV", "Allemans-TV" och "när-TV" ansågs redan så missbrukade att man tyckte det amerikanska "**Public Access**" eller det tyska "**Offener Kanal**" passade bättre både till uttryck och innehåll. Vid ett seminarium som hölls om den framtida verksamheten ansåg medlemsföreningarna i Stockholm att Öppna Kanalens vision skulle bestå av följande kriterier:^{23 , 24}

- Att ge utrymme åt det smala, udda och människor som annars inte får/kan komma till tals

- Aktivera de passiviserade

- Forum för 'fria filmare'
- Yttrandefrihet "så mycket som möjligt idag"
- Närhet till tittarna (vara med, göra, påverka)
- Avdramatisera TV-mediet och slå hål på den professionella 'myten'
- Sprida kunskap om det lokala - Ett lokalt perspektiv
- Medieutbildning/utveckling
- Rekryterande för kultur, idrott och annat
- Aktivera de boende för annat än TV
- Idéforum
- Möjligheten att påverka sin närmiljö
- Riva barriärer och motverka rädslor (t.ex. främlingsfientlighet)
- Värna demokratins yttersta gränser

Öppna Kanalen bildades vid ett konstituerande möte den 3 juni 1993. Valberedningen hade föreslagit styrelseledamöter och suppleanter från följande ställen; Vårvindens fritidsgård, FilmCentrum Väst, Filmakademien/Kursverksamheten, Lokal-TV föreningen CONTROL, X-ray Productions, Göteborgs universitet/Filmvetenskap, Göteborgs universitet/Musikvetenskap, Pannhusets Lokal-TV.

Till ordförande valdes Eva Stockfelt (Vårvindens fritidsgård) och Göran Nyberg (FilmCentrum Väst) valdes till kassör. Gilbert Svensson (Lokal-TV föreningen CONTROL men också aktiv i FilmCentrum Väst) valdes in som ordinarie styrelseledamot. Ola Stockfelt (Musikvetenskap/Göteborgs universitet) valdes in som suppleant, men tog omgående en aktiv del i styrelsearbetet. Han blev med tiden ordinarie styrelseledamot, vice ordförande och ordförande i Riksförbundet Öppna Kanaler i Sverige.²⁵ Omedelbart efter det konstituerande föreningsmötet höll den nyvalda styrelsen sitt första möte. Styrelsen konstituerade sig med tillägget att Gilbert Svensson blev vice ordförande.²⁶ Gilbert Svensson hade kvar sin plats som suppleant i Kållelevisionens styrelse fram till våren 1995 då Öppna Kanalen fått överta koncessionen.²⁷

Föreningens syfte framgår främst av följande paragrafer:²⁸

§ 1 Föreningens namn är: ÖPPNA KANALEN I GÖTEBORG.

§ 2 Föreningens syfte är att säkerställa sändningsrätten för medlemmarna samt att utifrån en demokratisk grundsyn främja lokal television och vidga yttrandefriheten.

§ 3 Föreningen skall utan vinstintresse erbjuda sina medlemmar resurser, kunskaper och stöd för att göra lokala televisionsprogram samt få dessa program ut i kabelnätet.

§ 4 Föreningens verksamhet skall vara icke-kommersiell och bedrivas i enlighet med gällande lagstiftning och föreningens egna etiska regler.

§ 5 Föreningen skall aktivt bidra till utveckling av TV-mediets form och innehåll. Föreningen skall ge Lokal-TV-konceptet som alternativ distributionsform en kultur- och mediapolitisk roll.

§ 6 Föreningen är partipolitiskt och religiöst obunden.

§ 7 Medlemskap i Föreningen ÖPPNA KANALEN I GÖTEBORG kan efter ansökan och godkännande av styrelsen förvärfvas av juridisk person, företrädesvis föreningar, organisationer och institutioner, men även företag, kommuner och landsting. Styrelsens godkännande skall grundas på bedömningen av sökandes förmåga att aktivt, i lokal-TV-förening producera och sända television eller på annat sätt kunna vara av betydelse för föreningen och dess syfte.

§ 8 Medlem som motarbetar föreningens syften kan uteslutas av styrelsen.

§ 9 Medlemsavgiften fastställs av årsmötet. Medlemsavgift skall tas ut av medlemmarna. Medlemsavgifterna skall täcka kostnader för viss föreningsadministration. Årsavgiften är f.n. 1.000 kronor per år, tills dess årsmötet beslutar annat.

§ 24 Föreningen skall tillhandahålla föreningsgemensamma resurser både avseende personal och teknik till förmån för medlemmar utan erforderlig egen utrustning och/eller kompetens.

§ 25 Föreningen skall verka för ett aktivt utbyte med liknande "Public Access"-föreningar på andra orter i syfte att bredda kompetensen på lokal-TV området.

2.3 Ansökan om förordnande som lokalt kabelsändarföretag

Ett kansli upprättades i FilmCentrum Västs lokaler. FilmCentrum Väst åtog sig viss administration och telefonkontakt mot ersättning. Omedelbart bestämde man sig för att ansöka om förordnande som lokalt kabelsändarföretag för lokala TV-sändningar i Göteborg, Mölnadal och Partille.²⁹

Ansökan avslogs av Kabelnämnden. Beslutet motiverades med att det fanns brister i verksamhetsplan och budget samt hur olika sändarintressen skulle samordnas. Visserligen hade Öppna Kanalen " - - - fler kulturinstitutioner inom sin krets - - - ", men ansågs ändå inte kunna mäta sig med Kållelevisionens medlemmar ifråga om "bredd". Kapaciteten att **producera** ansågs dokumenterad bland Öppna Kanalens medlemmar, men inte förmågan att **sända**.³⁰ Man beslutade överklaga avslaget till Kammarrätten och se till att överklagandet innehöll vissa förtydliganden om avvecklingspunkten, finansieringen, bredden i stadgar

och koncept samt möjligheten att ge två tillstånd i Göteborg.³¹ Kammarrättens dom ändrade ingenting i sak.³²

Johan Löfqvist har i en artikel beskrivit hur Kållevisionens styrelse reagerade starkt vid denna andra koncessionsansökan. "Reaktionen inbegrep allt från underdånig förhandlingsvilja till mer eller mindre förtäckta hot. Men mest indignerad visade man sig vara över att detta skett 'bakom deras ryggar'! Och man ansåg att vi fick visst jobba för att bygga upp Öppna Kanalen - om det bara skedde i samråd med Kållevisionen. De kunde inte alls förstå varför ÖKG inte kunde bildas inom Kållevisionen..."³³

Efter beskedet om avslag vände man sig omedelbart till Kållevisionens styrelse och frågade om möjligheten att få sända. Det kom ett snabbt skriftligt svar från Kållevisionen om att man ställde sig positiv till samarbete och samtidigt inbjöd man till fortsatta överläggningar. De medlemmar som ville sända fick också möjlighet till det, men till de kostnader som det innebar.³⁴ Vid ett extra årsmöte hösten 1993 sa man: "Vi vill stå för att vi 'rört om i Lokal-TV-grytan' och vi skall marknadsföra detta/oss mycket hårt." Men man bestämde sig för att inte begära verkställighetsförbud, dvs. att Kållevisionens sändningar stoppades i avvaktan på besked om överklagandet, eftersom detta skulle strida mot föreningens målsättning " - - - att verka för största möjliga yttrandefrihet för alla parter." Ett gott samarbete med Kållevisionen borde trots allt eftersträvas.³⁵

Kammarrättens avslag den 23 mars 1994 innebar att Kållevisionen fick koncession på 1,5 år från sommaren 1993 fram till och med 1994 års utgång.³⁶ Gångse koncessionstid var 3 år och man uppfattade detta som en mycket tydlig signal från Kabelnämndens sida att det inte var självklart att Kållevisionen skulle få vara lokalt kabelsändarföretag i fortsättningen. Man beslöt att arbeta än hårdare på en förnyad ansökan och framför allt försöka finna en **egen avvecklingspunkt** för programutsändningar.³⁷ Här fanns mycket långt framskridna planer med Göteborgs universitet som till sist gick om intet p.g.a. "universitetets interna organisationsproblem". Vid kontakterna fick man slutligen känslan av att Öppna Kanalen inte uppfattades som tillräckligt "storstilat" och inte heller var rikstäckande. En rad kontakter togs för att få både pengar och praktiska möjligheter till egen avveckling.³⁸

Under hösten 1994 fördes diskussioner med Kållevisionen om möjligheten av en gemensam ansökan, men resultatet blev separata ansökningar. Man hörde också av sig till AV Media som Kållevisionen anlidade för utsändning av program, angående ett eventuellt samarbete i händelse av att Öppna Kanalen skulle få förordnande som lokalt kabelsändarföretag.³⁹ Öppna Kanalen fick förordnande från 1 januari 1995. Förnyade kontakter togs med AV Media. I styrelsen poängterades " - - - vikten av att föra en nyanserad dialog med Kållevisionen och AV-Media." samt att undvika "sensationskänsla" i sändningarna efter nyår. Öppna Kanalen i Stockholm lovade bistå med goda råd och annan hjälp samtidigt som man varnade sin systerförening i Göteborg från att förhastat sig särskilt med tanke på att egen avvecklingspunkt saknades.⁴⁰

Man hade tidigare nått en överenskommelse med Kållevisionen att oavsett vem som fick förordnandet den 1 januari 1995, så skulle man inte skada förlorande förening. Detta fungerade. När Kållevisionen avvecklades ett par år senare förde man över en summa pengar om ca 70 000:- till en s.k. **programstödsfond** som skulle underlätta produktioner med syftet " - - - att bredda programutbudet i Öppna Kanalen." Öppna Kanalens styrelse utarbetade vissa regler för ansökningsförfarandet. Årsmötet uppmärksammade gesten. Pengarna räckte till att bekosta vissa sändningar, men inte till så mycket produktion av program.⁴¹

Nätinnehavaren har skyldighet att kostnadsfritt ställa en kanal till förfogande om sändningarna kan nå fler än 100 bostäder, men när det gäller själva **anslutningen till kabel-**

näten får de lokala kabelsändarföretagen stå för detta själva, vilket varit ett problem inte minst ekonomiskt.⁴²

Det tog ca 4 månader under våren 1995 att ordna en **egen avvecklingspunkt**. Alldeles i början fick man sända från AV Media på samma villkor som Kållelevisionen tidigare sänt. Därefter ställde Telia och Svenska Kabel-TV ett rum till förfogande med direkt anslutning till nätet. Öppna Kanalen byggde en provisorisk studio där.⁴³ Öppna Kanalen i Stockholm hade inlett ett samarbete med dåvarande Televerket som dels underlättade att komma ut på nätet, dels möjliggjorde **direktsändningar från riksdagen**. I gengäld fick Telia informera om sin verksamhet i textslingan. Telia ville gärna ha ett liknande samarbete med Öppna kanalerna i Göteborg och Malmö. Ett sådant samarbete skulle kunna ge möjlighet att bygga en egen studio och alltså sända från den egna föreningslokalen.⁴⁴

Öppna Kanalen hyrde in sig hos FilmCentrum Väst och byggde sitt kontrollrum för sändningar i ett rum som FilmCentrum Väst visserligen disponerade men inte behövde. Detta gav en möjlighet till direktsändning från FilmCentrum Västs studio på samma våningsplan. Tack vare att Telia kostnadsfritt dragit en optokabel till FilmCentrum Västs lokaler kom direktsändningar från Riksdagen igång från och med vårriksdagen 1996. I och med detta hade man fått en egen s.k. avvecklingspunkt och sändningsverksamheten kunde utvecklas och förbättras på en rad plan.⁴⁵

2.4 The Second Olympiade of Local Video and TV Creation 1994

Den första **Video- och-TV-olympiaden** hölls i samband med vinter-OS i Albertville 1992. Detta var ett återupplivande av Concours d'Art - konsttävlingar i anslutning till de olympiska spelen - som ägde rum mellan 1912 och 1948. Inför OS i Lillehammer i Norge så blev det den här gången ett nordiskt samarrangemang.⁴⁶ Den andra **Lokal-TV-Olympiaden** 1994 hölls på fartyget M/S Kristina Regina som kryssade mellan Köpenhamn, Göteborg och Oslo den 7-11 maj 1994. Ca 250 personer från 27 länder deltog. Arrangörer var Sambandet (förbundet för mediepedagoger och medieverkstäder) i Sverige, Oslo Film- og TV-Akademii, och TV-Kurt i Danmark. Sambandet och Öppna Kanalen i Göteborg ansvarade för arrangemangen i Göteborg. Öppna Kanalen administrerade mottagandet av båten, lunch på Börsen, tal och prisutdelning av kulturrådet Margita Björklund, TV-sändning i lokal-TV samt guidning av delegaterna på Pannhuset, Blå Stället och Viktoriahuset. Ett Lisebergsbesök ingick också. Evenemanget sponsrades av Nordiska kulturfonden, EURECA audiovisuell, UNESCO, Norska kulturdepartementet och en lång rad andra nationella organisationer och institutioner. I Göteborg stödde Göteborgs Stad, Göteborg & Co, Liseberg, Göteborgs Hamn, Sjöfartsverket och Klippans Båtmansstation.⁴⁷

Temat för konferensen var **Den globala familjen**:

We who work with community-TV are a global family, a media-family, with all kinds of members - old, young, women, men. We are a family because we have one thing in common - the need to communicate. When using the universal language - the moving image - we are free to express, create and communicate beyond national borders. - - -

THINK GLOBAL, ACT LOCAL

At the same time we find out the world is a village and that we have more and more in common, we realize differences are still preserved: for the same questions people have different solutions depending on their age and social and cultural belongings.⁴⁸

Jämte seminarier och tillfällen att träffas och utbyta erfarenheter kunde man **tävla** i fem kategorier;

- 1) Social påverkan - produktioner som haft en positiv effekt i samhället
- 2) Lokal tradition - produktioner som beskriver kultur och/eller socialt liv
- 3) Unga människor - produktioner specifikt av och för ungdomar
- 4) Lokal kanal - presentationer av allemansTV-stationer
- 5) Öppen kategori - oberoende produktioner som visats lokalt de senaste två åren.⁴⁹

Tävlingskategori 3 "Unga människor" avgjordes i Göteborg av en jury bestående av kulturrådet Margita Björklund, filmaren Korosh Miroshini och Martin Högdal från media-programmet på Munkebacksgymnasiet. Första pris i form av en guldmedalj gick till Indien för filmen "The dream too shall come true". Juryns motivering lyder: "En enkel och opretentiös men djupt gripande dokumentär, som med ett realistiskt och rakt bildspråk visar det indiska vardagslivet med dess fattigdom och problem men också drömmarna och förhoppningarna." Estland fick silvermedalj för filmen "Merehaigus" med motiveringen: "En konstnärligt högtstående film i svartvita bilder och med anmärkningsvärt fin ljussättning och klippning, med väl vald bakgrundsmusik, ett högt tempo och snabba scenväxlingar." Brons gick till Danmark för filmen "Top Project"; "En film av och med ungdomar, som på ett respektlöst och humoristiskt sätt beskriver ungdomsarbetslösheten - ett av den unga generationens största problem".⁵⁰

Inför besöket hade man fått till stånd ett samarbete med Kållevisionen som fortfarande hade sändningstillståndet vid tillfället i fråga. Möjlighet gavs att i Öppna Kanalens namn sända program under dagarna 6, 7 och 8 maj. I ett upprop till medlemsföreningarna skrev man: "Nu måste vi visa upp oss - ge göteborgarna chansen att se vad en LokalTV-kanal kan och bör vara! Det är ju därför vi alla arbetar idéellt med Öppna Kanalen, eller hur?"⁵¹

En rad "vinster" tack vare värdskapet redovisas i den första verksamhetsberättelsen:

Vi kan konstatera att det är tack vare Öppna Kanalen i Göteborg som lokal-TV-olympiadens båt stannat i Göteborg. Arbetet med olympiaden, och med organisationen av det lokala mottagandet av olympiaden, har givit föreningen goda kontakter inom kommunen (politiker, näringsliv, institutioner och föreningar), inom landet (främst med systerorganisationer i andra städer men också med företag, politiker etc.), Skandinavien (främst med de organisationsansvariga parterna) och resten av världen (genom det internationella lokal-TV-nätverk som samlas i olympiaden). Vi har fått möjlighet att sprida information om föreningen Öppna Kanalen i Göteborg, fått gehör för föreningens grundläggande verksamhetsidéer och knutit kontakter med en rad framtida samverkansparter.

Dessutom har det givit föreningen möjlighet att erbjuda medlemmarna sändningstid och öppnat kanalerna till en mer förhoppningsvis konstruktiv kontakt med Göteborgs lokal-TV-förening.⁵²

2.5 Medlemskap

Regeln för medlemskap framgår av § 7 i stadgarna som antogs vid det konstituerande mötet den 3 juni 1993:

Medlemskap i Föreningen ÖPPNA KANALEN I GÖTEBORG kan efter ansökan och godkännande av styrelsen förvärfvas av juridisk person, företrädesvis föreningar, organisationer och institutioner, men även företag, kommuner och landsting. Styrelsens godkännande skall grundas på bedömningen av sökandes förmåga att aktivt, i lokal-TV-förening producera och sända television eller på annat sätt kunna vara av betydelse för föreningen och dess syfte.

I inledningsskedet bestämde man sig för medlemsrekrytering på bred front. Det beslutades att alla som anmält sitt intresse skulle få en anmälningsblankett. I mitten av augusti hade man 13 medlemmar.⁵³ Vid ett extra årsmöte våren 1994 hade man 15 betalande medlemmar. 5 organisationer hade inte betalt. Kassören föreslog en stadgeändring; ” - - - är medlem när betalning fullgjorts.” Genom röstning beslutade man att frågan om medlemskap och betalningsrutiner måste klargöras ytterligare av styrelsen. Betalningspåminnelse skulle skickas ut till de organisationer som ej betalt.⁵⁴ 1996 fattades ett beslut om att registrera medlemmar först efter erlagd medlemsavgift.⁵⁵

Regeln om att styrelsen ska godkänna medlem efter ansökan medförde att man inte hade rätt att sända föreningsbrev till lägre portokostnad, eftersom föreningen inte var att betrakta som öppen för alla.⁵⁶ Efter diskussion bestämdes därför att § 7 skulle ha följande lydelse:

Juridisk person, företrädesvis föreningar, organisationer och institutioner, men även företag, kommuner och landsting kan bli medlemmar i föreningen Öppna Kanalen i Göteborg.⁵⁷

Målet för arbetet under 1995 förutom koncessionsansökan var att **mobilisera** nya medlemmar och **engagera** medlemsorganisationerna.⁵⁸ 13 medlemmar i starten hade 1997 blivit 76 medlemmar som tillsammans representerade ”ett mycket brett befolkningspektrum” om tusentals personer.⁵⁹

2.6 Etiska regler

Frågan om etiska regler för sändningsverksamheten och sponsring togs upp ganska omgående efter Öppna Kanalens bildande.⁶⁰ Frågan togs upp igen när man fick sändningstillstånd den 1 januari 1995. Vid en diskussion om regelverk eller etiskt råd kom man fram till att ett etiskt råd skulle fylla en större funktion.⁶¹ Det etiska rådet skulle vara rådgivande, men sakna beslutsrätt. Rådet borde ha självständig kontakt med Granskningsnämnden och fick till uppgift att följa programutbud och ”vara en form av backup för ansvarig utgivare” vid tveksamheter. Vissa rekommendationer utfärdades om förändringar av rådets sammansättning i samband med att nya styrelser konstituerades. Rådet bestod av följande personer: Margita Björklund (kommunalråd), Clas Gunnarsson (Göteborgs Film Festival), Karl-Erik Gustavsson (professor, Göteborgs universitet), Ola Stockfelt (styrelsen för Öppna Kanalen i Göteborg), Stig-Erik Söderholm (advokat, Fria finska föreningar) och Millvi Olander (präst).⁶²

Rådet var fristående från Öppna Kanalens verksamhet och skulle dels granska vid uppkomna krissituationer, dels vara ett diskussionsforum om nya medier. Någon stor kris uppstod aldrig och eftersom man hade fullt upp med att få verksamheten att fungera till så låga kostnader som möjligt, så började rådet aldrig att verka.⁶³ Öppna Kanalens första ordförande Eva Stockfelt har förklarat: "Vi ville ha några externa som tittade på oss." Om verksamheten fungerar ska rådet inte behöva ingripa, vilket heller inte har skett.⁶⁴ I praktiken kom MUR - Mediepolitiska utvecklingsrådet - som samlade en rad personer från skilda sfärer att fungera som diskussionsforum.⁶⁵

I slutet av första året med egen koncession, det vill säga 1995, diskuterade styrelsen behovet av en utarbetad policy " - - - som förtydligar att föreningens mål enbart rör yttrandefrihets- och demokratifrågor." Öppna Kanalens uppgift är att säkerställa sändningsrätten, men i övrigt förhålla sig neutral till olika sändare och deras program. Programsändarna kan framföra ett vinklat budskap så länge det inte bryter mot lagstiftningen.

Man diskuterade också " - - - att det var av högsta vikt att informationsfriheten säkerställs, och menade att programavsändarna måste kunna känna fullständig trygghet inför kansliets och avvecklarnas hantering av denna fråga." Detta var föranlett av att man uppfattade att vissa invandrarföreningar var potentiellt hotade av högerkrafter. När riksdagssändningarna började, förekom anonyma meddelanden på telefonsvararen som ifrågasatte hur riksdags-sändningarna kunde sändas från en kanal med så mycket invandrare bland sändarna. Man bestämde sig därför att aldrig lämna ut namn eller telefonnummer utan att man visste vem det var som ringde och frågade.⁶⁶

Policydiskussionen fortsatte och rörde frågor om kvalitet, egen produktion eller ej m.m.⁶⁷ Framför allt behövde man utreda hur man löser egen produktion av program i den här typen av medlemsorganisation.⁶⁸ Öppna Kanalens uppgift är att **distribuera** för producerande medlemmar. Dock producerades visst material såsom informationsmaterial och annat, vilket gav upphov till en grundlig diskussion om **producentansvar**.⁶⁹

Redan ett par månader efter att man fått koncession diskuterades hur brott mot reklamregler skulle hanteras. Styrelsen formulerade sig mycket klart i frågan:

Om Öppna Kanalen någon gång i framtiden kommer få problem med medlemmar som sänder reklam eller driver otillbörligt kommersiellt gynnande kommer de att stängas av tills de helt säkert sänder lagligt riktiga program.⁷⁰

Efter ett års sändningar **riskerade** två medlemmar **uteslutning** p.g.a. " - - - återupprepade brott mot reklam- och kabel-TV-lagen." Styrelsen överlät åt ansvarig utgivare att hantera frågan.⁷¹ Man behövde inte vända sig till det etiska rådet då överträdelserna utan undantag berott på bristande kunskaper om regelverket och medlemmarna rättat sig efter påpekanden och information. I enstaka fall förekom förhandsgranskning av enstaka medlemmars program.⁷² Ett par år senare diskuterade man vid ett årsmöte " - - - hårdare kontroll av efterlevnad av sponsrings- och reklamregler."⁷³ Grundinställningen har emellertid varit att det är bättre att låta ett program sändas för att granskas i efterhand än att stoppa det. Att stoppa någon från att sända har ansetts som ett större eller värre ingrepp, än att bli föremål för granskning och dom i efterhand. Möjligheten har också funnits att själv begära granskning av ett redan sänt program.⁷⁴

Det vore önskvärt med en förhandsgranskning av programmen i förväg innan de sänds. Hittills har man inte lyckats införa den rutinen. Verksamheten har byggt på ett förtroende

mellan Öppna Kanalen och medlemmarna. Många band lämnas in sent inför sändning. Eftersom man inte kunnat eller velat åläggas invandrarföreningarna den dyrbara översättningen och textningen av program, så skulle man ju heller inte förstått innehållet vid en eventuell granskning. Från och med år 2000 ska inlämningsrutinerna stramas upp och programmen förhandsgranskas. Detta sker på eget initiativ i ett internt utvecklingsarbete. Fler avvecklare gör det möjligt att på dagtid granska programmen innan de sänds på kvällen.⁷⁵

Såväl Granskningsnämnden som Konsumentombudsmannen och Justitiekanslern uppger att ärenden som föranlett åtgärd saknas.⁷⁶ Under den senaste treårsperioden har ca 20 ärenden varit föremål för intresse för den ansvarige utgivaren på Öppna Kanalen. Dessa har gällt allt från oklarheter kring sponsring och reklam till upplevt förtal eller ringaktning av sexuella minoriteter. Reglerna är trots allt tänjbara, och möjlighet finns att ringa och rådfråga Radio- och TV-verket i förväg. Vid ett "känslomässigt laddat" tillfälle har polisanmälan varit på tal.

Vissa föreningar bevakar varandras sändningar för att se efter vad andra lyckats sända i stället för att ringa ansvarige utgivaren för rådfrågning. Ibland förekommer anonyma anmälningar om att någon brutit mot reglerna. Ett problem i sammanhanget är att svensk textning av program som sänds på andra språk är dyrt. Därför kan man inte kontrollera de program som sänds på andra språk. Troligen har det förekommit sådant som inte borde förekommit.⁷⁷ Men det kan också vara frågan om missförstånd som i fallet med ett reportage om olika sorters barnmat, som inte visade sig vara reklam utan information om innehållet för mödrar från en annan kontinent och med annan religion. Programmet var föranlett av oro och behov av vederhäftig information i den etniska gruppen.⁷⁸

2.7 Ekonomi, personal och lokaler

Den årliga **medlemsavgiften** fastställdes till 1000:- i samband med Öppna Kanalens bildande. Vid ett extra årsmöte i april 1994 framhåller kassören behovet av ökade intäkter. Man bestämmer sig för att söka lokal/verksamhetsbidrag hos kommunen och ALU-projekt med kringkostnader hos Länsarbetsnämnden. Vid ordinarie årsmöte beslutar man om oförändrad medlemsavgift:

Öppna Kanalen i Göteborg skall vara en tillgänglig förening.⁷⁹

Ekonomi är fortsatt "ytterst ansträngd" och kassören föreslår försäljning av sökbar text och slingutrymme samt sponsring.⁸⁰ 1995 beviljade Kulturnämnden ett bidrag om 130 000:- för teknikinvesteringar.⁸¹ 200 000:- i form av örönmärka pengar för ett statligt finansierat ungdomsprojekt fanns också, vilket gjorde att ekonomin betecknades som "sammanfattningsvis stadig".⁸²

Våren 1995, några månader efter att man blivit förordnade som lokalt kabelsändarföretag, förs en ingående diskussion i styrelsen om olika sändargrupperns betalningsförmåga och möjligheten till prissänkningar som tagits upp i koncessionsansökan. Olika förslag som differentierad prissättning, generell prissänkning, rabattprissystem, ekonomisk fond för resurssvaga sändargrupper diskuteras. Man bestämmer sig för en prissänkning om 25 % till 700:-/tim. exkl. moms, som korrigeras och justeras per capsulam 1 vecka senare till 500:-/tim. exkl. moms. Man gick ut i ett pressmeddelande med följande: "Öppna Kanalen i Göteborg sänker priset för yttrandefriheten!"⁸³ En differentierad prislista hade varit att föredra men bedömdes som svåradministrerad.⁸⁴

Årsmötet beslutade efter kassörens förslag om en höjning av medlemsavgiften från 1000:-/år till 1200:-/år hösten 1995.⁸⁵ Den nya styrelsen bestämde sig för att se över prissättningen och diskuterade i styrelseprotokollet ej redovisade " - - - ideologiska pro and cons."⁸⁶ En förändrad och för de flesta mindre prishöjning beslutades och infördes för merparten av sändarna. Kostnader för upphovsrätt och underhåll av maskinparken föranledde detta. Den första januari 1997 kostade det åter igen 875:-/tim. inkl. moms för medlemmar och det dubbla för icke medlemmar att sända. Minsta debiterade sändningstid är 15 minuter. Medlemsförening kan få disponera upp till 5 sidor Text-TV gratis. Beställningar om 2 sidor/vecka kostar 125:- inkl. moms och det dubbla för icke medlemmar. Slingan kostar 321:- per s.k. skylt (informationsbild) och vecka, det dubbla för icke medlemmar.⁸⁷ Vid årsmötet 1999 beslutades om oförändrad medlemsavgift på 1200:-/år.⁸⁸

INTÄKTER

	930601- 940630	940701- 950630	950701- 961231	970101- 971231	980101- 981231
Program- sändning		111 734	368 325	377 362	569 908 ⁶⁾
Program- sändning fr. GFF		66 677			
Medl.avg. (momsfri)	18 000	16 413	99 087	44 000	32 500
Informa- tionssslinga		19 000	143 533	26 930	34 499
Text-TV "Meddelande- service"			15 361		
Kommunala bidrag	9 600	130 000 ²⁾	90 250 ⁴⁾		170 000 ⁷⁾
Statliga bidrag		104 750 ³⁾			
Sändnings- rabatt medl.		- 17 500	- 194		
Övr. intäkter	7 500 ¹⁾		648	29 060 ⁵⁾	39 730
SUMMA	35 100	431 074	717 010	477 352	846 638

1) Bidrag fr. Sambandet för arrangemang i samband med Lokal-TV-Olympiaden.

2) Bidrag från Göteborgs kommun för teknikinvesteringar.

3) Ungdomsprojekt

4) Ungdomsprojekt

5) Ersättning för hjälp med teknisk installation för annan förening i huset 17 060, hyres-intäkter för andrahandsuthyrning av lokal, 12 000.

6) Den höga siffran inkluderar sändningar bekostade av Gbg:s kommun i samband med Brandkatastrofen.

7) "Krismedel" från Gbg:s kommun för anställning av en person som kunde fungera som arbetsledare för ALU-praktikanterna, valvaka 10 000, kringkostnader för ett ALU-projekt 11 000.

Källa: Öppna Kanalen i Göteborg: Resultatrapporter

Med en osäker budget och en uttalad ambition att hålla kostnaderna nere för att därmed underlätta för alla som ville gå med, valde man att försöka använda sig av Arbetsförmedlingens åtgärder för att lösa de **personalbehov** som oundvikligen fanns. Omedelbart efter föreningens bildande diskuterade man att försöka få igång ett ALU-projekt snarast.

Det som är mest akut är att finna en lämplig föreningssekreterare som kan hjälpa styrelsen med vissa arbetsuppgifter. Personen i fråga bör vara offensiv och kunna fungera som föreningens ansikte utåt den närmaste tiden.⁸⁹

I början av 1994 inrättades två ALU-tjänster på 6 månader vardera i form av en projektsekreterare och en som skulle arbeta med marknadsföring och information.⁹⁰ Under hösten hade projektsekreterarens ALU-tjänst löpt ut och ny projektsekreterare tillsatts i form av en s.k. ungdomspraktik. Vid slutet av året fanns långt framskridna planer på en kanslist i form av ett beredskapsarbete, och en person på halvtid från AMI. Ytterligare en till två personer behövdes för att sköta det löpande.⁹¹ Samtidigt fördes intensiva förhandlingar med Länsarbetsnämnden och Kulturarbetsförmedlingen om ett ALU-projekt omfattande ett 25-tal medarbetare.⁹² Man diskuterade också möjligheten till samarbete med studieförbund för att lägga upp specialinriktade utbildningar för sådana som vänder sig till Öppna Kanalen för hjälp.⁹³ I juni 1995 var 8 personer heltidsanställda med hjälp av arbetsmarknadsåtgärder.⁹⁴ Hösten 1996 löpte flertalet tjänster eller platser ut.

Nyrekryteringar är därför högst angeläget. Tills vidare klaras personalbehovet med idéella insatser, men det är tveksamt hur länge detta kan fortgå.⁹⁵

Av verksamhetsberättelsen för perioden 30 september 1995 - 25 september 1996 framgår att 17 personer (motsvarande drygt 7 helårsanställningar) varit sysselsatta genom olika former av arbetsmarknadspolitiska åtgärder och utbildningar. De har arbetat på kansliet med programläggning, medlemskontakter, informationsarbete, produktion av informationsmaterial i tryck, TV-bild och text-TV, arkiv m.m. Ungefär lika många personer har på motsvarande sätt arbetat med avveckling. Utöver det fick tre skolpraktikanter sammanlagt 360 timmar handledd praktik på Öppna Kanalen. Under en förlängd period av verksamhetsåret som sträckte sig från den 26 september 1996 till den 18 mars 1997 var ytterligare 9 personer verksamma i åtgärder eller utbildning. Men idéellt arbete var fortfarande en mycket viktig del av verksamheten både på produktionssidan och för att hantera löpande funktioner.⁹⁶

Ett utbildningsprogram motsvarande 10 veckors heltidsstudier sattes ihop med avsikten att alla som befann sig i arbetsmarknadspolitisk åtgärd hos Öppna Kanalen också skulle få en bredare kompetens som skulle underlätta att dels sköta arbetsuppgifterna, dels få andra arbeten inom mediesektorn.

De problem rörande **personalansvar** och **arbetsledning** i den dagliga verksamheten som uppstått, har främst ankommit på styrelsen och aktuell ordförande att försöka lösa. Med anledning av en oerhört arbetsam period för att bygga upp verksamheten och att ordföranden var " - - - den som hårdast driver projektet." beslutade man om en arvoderad tjänst på 25 % från den 1 april 1995, vilket möjliggjorde motsvarande grad av tjänstledighet från ordinarie arbete. Dåvarande ordföranden har vittnat om vilken lättnad för henne detta var samt att allting fungerade mycket bättre då hon kunde tillbringa tio timmar i veckan på Öppna Kanalen. I ett uppbyggnadsskede var det också av stor vikt då hon stod till förfogande på dagtid utåt. Många invandrare representerande olika föreningar hörde av sig och nöjde sig inte med mindre än att man fick tala med just ordföranden. Hon tvingades efter en tid återgå till full tjänst på sin ordinarie arbetsplats.⁹⁷

Hösten 1995 diskuterar styrelsen den "explosiva expansion" som Öppna Kanalen genomgått under det gångna verksamhetsåret. Styrelsearbete och exekutiva funktioner i den dagliga verksamheten borde vara åtskilt. Sådana funktioner borde helst vara reguljära tjänster för att få kontinuitet och inte besättas med personal i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. I USA är pensionärer mycket aktiva i sådan här verksamhet och styrelsen beslutade därför att söka kontakt med pensionärsorganisationer.⁹⁸ Nästa år medges att man inte klarat av att försöka rekrytera idéella krafter ur nya grupper. Önskvärt är åtminstone några få fasta tjänster, vilket Öppna Kanalen i Stockholm lyckats med tack vare kommunalt stöd.

Att på motsvarande sätt presentera och etablera Öppna Kanalen i Göteborg i kommunen måste vara en mycket högt prioriterad uppgift för den närmaste framtiden.⁹⁹

Övergången från vad som närmast kan betecknas som ett "nybyggarstadium" till någonting som skulle likna en ordinarie verksamhet var inte konfliktfri.¹⁰⁰ Våren 1996 sammanfattade det dåvarande kansliet sina synpunkter så här:

Det finns inga klara regler för vem som har mandat att bestämma vad, samt vem som har mandat att stoppa olika projekt. Detta i samklang med en 'frånvarande ledningsgrupp', gör att kreativiteten och sprängkraften i organisationen tappar kraft. Tidsaspekten mellan kreativitet-organisation-besluts-process-driftkraft är för lång!

Vilka viljor är det som 'anslår tonen', hur verkar det indirekt i organisationen samt hur följs konsekvenserna av den indirekt angivna vägen upp? Vad får det för långtgående verkningar?

En av de fyra frågor som kansliet avslutningsvis ställde var vad som skulle hända med kanalen om regeringen förändrade arbetsmarknadspolitiken.¹⁰¹

Under våren 1998 förlorade man alla sina ALU-platser med motiveringen att det saknades fast anställd arbetsledning. Händelsen föranleddes av "disciplinproblem" som krävde omplacering av tre personer som hade ALU-platser och därför kontakt med Arbetsförmedlingen. Efter ansökan med följande uppvaktning beviljade Fritidsförvaltningen 200 000:- "i krismedel". En programläggare anställdes för dessa pengar. Konstruktiva diskussioner inleddes med kommunen om en mer långsiktig lösning av personal- och utrustningsproblem.¹⁰² Fritidsförvaltningens förslag till Kommunstyrelsen löd på ett årligt stöd om 585 000:- i 3 år avseende en tjänst, uppgradering av maskinparken och en textmaskin. Detta sköts på framtiden till nästa år. Efter ytterligare kontakter fick man stor förståelse för Öppna Kanalens situation och kostnader.¹⁰³ I kommunens budget för år 2000 finns kostnader för Öppna Kanalen nu uppsatta.¹⁰⁴

Under 1999 fortsätter verksamheten som förut med idéella krafter och personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Det kommunala stöd som gjort det möjligt att för en tid anställa en programläggare, har man gott hopp om att få förlängning på. Ordföranden ska ha heldag med personalen för att diskutera förbättringar vad gäller både arbetsförhållanden och arbetsledning. Personalen ska också få diskutera sin situation med styrelsen.¹⁰⁵ I och med att ordförande har ett personalansvar ämnar han föreslå att ekonomisk ersättning utgår så att han kan lämna sin ordinarie arbetsplats och tillbringa tre timmar med personalen varannan vecka.¹⁰⁶ Efter heldagen med personalen konstaterade ordföranden att han är nöjd med hur arbetet sköts. Däremot finns viss oro för personalsituationen till hösten. Kontakten med Arbetsförmedlingen kunde fungera bättre. Man diskuterar att försöka skapa en

utbildningsplats och därigenom lättare få både pengar och personal till utsändningen av program.¹⁰⁷

Om man ser på **avvecklingen**; byggandet av sändningsrummet och sändningarna så har Öppna Kanalen hela tiden haft ett intimt samarbete med FilmCentrum Väst och framför allt med en av deras medarbetare - Johannes Moubis - som är den som ansvarat för detta och gör så än idag. Johannes Moubis ingick från första början tillsammans med Gilbert Svensson och Ola Stockfelt i den s.k. avvecklingsgruppen. Med tiden utsågs han till driftschef (med ansvar för samordning av sändningsverksamheten, inklusive sändningsteknik, internutbildning och arbetsledning för denna) för Öppna Kanalen i Göteborg, och adjungerad styrelseledamot i Riksförbundet med ansvar för teknikfrågor och Europasamarbetet.¹⁰⁸

När det gäller **lokaler** så har man hela tiden hållit till i Viktoriahuset, en gammal skola mitt i centrala Göteborg, som disponeras av ett flertal idéella föreningar. Till en början hyrde man ett kansli av FilmCentrum Väst som också åtog sig viss administration.¹⁰⁹ Hösten 1993 tog man upp frågan om man inte kunde hyra en egen separat lokal i samband med ett ALU-projekt och därigenom få hjälp till hyran.¹¹⁰ I slutet av februari året därpå invigde man en ny kanslilokal.¹¹¹ Ytterligare ett år senare är det dags att försöka få ett eget kontrakt på lokal; helst ett förstahandskontrakt på den lokal som man hyr i andra hand av FilmCentrum Väst.¹¹² Resultatet blir att man flyttar in i en lokal som man hyr av HagaBion i Viktoriahuset.¹¹³ Lokalen som låg i bottenplan eller snarare källarplan visade sig "bl.a. hälsovådlig". Ett tag hyrde man in sig och inrättade arbetsplatser i ett par andra föreningars lokaler men detta blev också ohållbart. Viktoriahusets styrelse kontaktades då man ville samla hela verksamheten i en **egen** lokal.¹¹⁴

Under 1997 flyttade man till vad man ansåg vara " - - - nya, mer funktionella och representativa lokaler i Nordostpassagen - - -." En del av verksamheten låg då bara ett stenkast från Viktoriahuset.¹¹⁵ Under 1998 fick man eget hyreskontrakt på lokaler som man förfogar över i Viktoriahuset. Därför beslöt man under 1999 att försöka hitta rumslösningar för kvarvarande verksamheter och säga upp lokalerna på Nordostpassagen.¹¹⁶

2.8 Programrådet

Vid ett extra årsmöte i oktober 1993 tillsattes ett s.k. programråd med uppgift att formulera förslag till policy och hur arbetet praktiskt skulle kunna organiseras i framtiden. Tanken var att sammansättningen av programrådets ledamöter skulle uppvisa största möjliga spridning. Det första programrådet kom emellertid att bestå av endast två ledamöter från FilmCentrum Väst respektive Föreningen Kulturdepartementet. Problemet att lösa avvecklingsfrågan tog hela styrelsens kraft i anspråk varför man inte tog ställning till det förslag som lagts fram.¹¹⁷ Vid nästa årsmöte sker omval av dessa två ledamöter samt nyval av en person från Via Media. Det beslutas att den fjärde platsen i programrådet blir roterande.¹¹⁸

I och med att man fick förordnande som lokalt kabelsändarföretag måste programrådet aktiveras.¹¹⁹ Detta visade sig lättare sagt än gjort då två av de tre permanenta medlemmarna knappast hade tid för detta. Detta innebar att man inte hade lyckats göra en **schemalagd sändningstablå** med olika tider för olika sändare som kunde tas i bruk förrän under hösten. Arbetet försvårades också av att de som sänt på fasta tider i Kållelevisionen hade mycket svårt för att rucka på dessa. Styrelsens ambition var att försöka stödja och underlätta programrådets arbete.¹²⁰ Med tiden beslöt man inrätta suppleanter även för programrådsledamöter.¹²¹ "Dilemmat" sammanfattades den gången så här:

Problemet för programrådet är att sammanfoga alla sändares önskemål om sändningstid med en attraktiv programtablå för de presumtiva tittarna.¹²²

Vid årsmötet i mars 1997 beslöt man att ge sittande programråd förlängt mandat samt att kalla till ett extra årsmöte senare samma vår ” - - - som enbart ska behandla frågan om programrådets framtida sammansättning, organisation och arbetsformer, och att ett nytt programråd skall väljas vid detta möte.”¹²³

Vid det extra inkallade årsmötet valdes fem ledamöter till programrådet, som gavs befogenheten att adjungera ytterligare medlemsrepresentanter och delegera arbetsuppgifter. Vidare beslöts att styrelsemedlemmar kan ingå i programrådet men inte vara i majoritet, men att ansvarig utgivare inte skall ingå. En arbetsplats skulle reserveras på kansliet för en ”programrådssekreterare” utsedd i samråd med programrådet och styrelsens personalgrupp. Programrådets uppgifter specificerades i tio punkter som handlade om ansvar för schemaläggning av sändningar, förbättrade medlemskontakter, underlättande av programproduktion och kontakter med kansliet samt att informera om Öppna Kanalens program.¹²⁴

I verksamhetsberättelsen till nästa årsmöte konstaterades att programrådet genomfört den första av de tio punkterna; den som handlade om fördelning av sändningstid, samt tagit flera initiativ i övrigt. Man bedömde att ansträngningarna hade fått större genomslagskraft om programrådssekreterartjänsten hade kunnat tillsättas.¹²⁵ Vid årsmötet 1998 tillsattes nytt programråd med fyra ledamöter. Programrådets uppgifter specificerade i ovan nämnda tio punkter, konfirmerades med ett förtydligande om att en programrådssekreterare skulle tillsättas som skulle representera kansliet i programrådet och vid behov ersättas av en suppleant.¹²⁶

Programrådet som fått ett utökat uppdrag i och med vad som beskrivits ovan fungerade aldrig under 1998. En ”programläggningsgrupp” bestående av styrelseledamöter och kanslipersonal gjorde ett försök att kompensera detta.¹²⁷ Vid årsmötet 1999 valdes fem personer i enlighet med valberedningens förslag: ”Vikten av att ha ett stort, representativt och handlingskraftigt programråd betonades.”¹²⁸

Till årsmötet fanns en **motion** med sex punkter undertecknad av tre medlemmar (Rolf Aspelin/Angeredsgymnasiet, Roger Hägglöf/Light & Landscape, Ali Naderi/NeT). Vid ett senare medlemsmöte behandlades motionerna som tar upp gamla frågor som åter igen är av intresse:

1) Möjliggör sändningar under helger och andra obekväma tider genom att utbilda avvecklare (idéella insatser).

Man har börjat söka personer som kan lära sig avveckling, men det har visat sig svårt att få någon att åta sig detta på idéell basis.

2) Lokala produktioner skall alltid ha förtur gentemot Riksdags- och EU-sändningar.

Lokala sändningar har haft företräde hela tiden, men ibland flyttats efter samråd, då EU-sändningarna krockat med andra sändningar.

3) Ökade satsningar för att få fart på den lokala produktionen. T.ex. genom att bjuda in medie-utbildningar i Göteborgsregionen. Bilda en grupp som aktivt arbetar med denna viktiga uppgift.

Ett arbete har påbörjats.

4) Satsa på aktuell lokal kultur-, nöjes- och nyhetsinformation på textsidor och Slingan. Kortfattat vad händer i Göteborg, guide.

Ett arbete har påbörjats.

5) Se över kanalens organisation. Sprid uppdrag och arbetsuppgifter till fler personer. Ta upp frågan på medlemsmöten och värva fler funktionärer.

Ett arbete har påbörjats. Samtal förs med kommunen om ekonomiskt stöd i framtiden.

6) Arbeta för fler medlemsmöten.

Ett arbete har påbörjats.

I den nya styrelsen har man diskuterat hur programrådets en gång utökade uppdrag och ansvar aldrig fungerat. Styrelsen anstränger sig för att "hjälpa igång" programrådet under våren. Man kallar till medlemsmöte i maj månad där ett flertal idéer kommer upp. Vikten av medlemmarnas eget engagemang i verksamheten poängteras.¹²⁹

2.9 Sändningar

Den 15 december 1994 kom Radio- och TV-verkets beslut om att Öppna Kanalen skulle få överta koncessionen från årsskiftet.¹³⁰ Dagen efter gratulerade Öppna Kanalen i Stockholm per fax med "Välkommen till framtidens TV! Grattis!"¹³¹

Programsändningar kom igång våren 1995. Idag har man **tre olika slags sändningar**: 1) program (lokala produktioner), 2) riksdagssändningar och EU-sändningar från Europaparlamentet, 3) Text-TV och informations slinga (en slags "TV-tidning" med meddelanden till allmänheten i form av stillbilder).

När man fått koncession kontaktade man omgående STIM (Svenska Tonsättarens Internationella Musikbyrå) och ncb (nordic copyright bureau) för att förhandla om **framförandet av musik** i kanalen. Man ville också ge andra möjlighet att medverka med "västsvensk musik".¹³² Därefter kontaktades, SKAP (Svenska Komponister av Populärmusik), SAMI (Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation) och IFPI (skivbolagens internationella intresseorganisation).¹³³ Tanken var att teckna ett ramavtal för framförandet av musik i alla sändares program. I annat fall hade varje sändare, dvs. varje medlemsförening själv, fått teckna avtal med STIM. Dessutom ville man få tillstånd att sända musik mellan programmen och under tiden informations slingan visades.¹³⁴

I oktober 1995 hade förhandlingarna mellan STIM och Öppna Kanalen lett fram till vad som bedömdes vara en rimlig avtalsnivå vad gäller musik i programsändningarna. STIM:s förslag för musik i slingan bedömdes däremot som "både för kostbart och för svåradministrerat för Öppna Kanalen nuvarande situation."¹³⁵ Avtalet returnerades emellertid med anledning av "otydligheter i avtalsformuleringarna."¹³⁶ Hösten 1996 hade förhandlingar med STIM pågått under 1,5 år. Man hade uppfattat att avtal avseende musik under programsändningar var färdigförhandlat. Emellertid fann man att STIM formulerat en schablonnivå för både musik i programmen och musik i slingan, vilket man inte kunde acceptera.¹³⁷

STIM gick motvilligt med på ett separat avtal för STIM-kostnad för musik under program-sändningarna, efter att ha konstaterat att s.k. skyddad musik inte längre användes i slingan.¹³⁸ I november 1996 var avtalet med STIM och ncb klart. Öppna Kanalen hade dittills inte debiterat programsändarna för musik i programmen som sänts ändå, vilket man uppfattat att STIM varit införstådd med eftersom det var under pågående förhandlingar. När avtalet var rott i hamn fick kassören i uppgift att framlägga ett förslag till prisjustering av sändningskostnaden.¹³⁹

Ersättningen till STIM ingår nu i sändningskostnaden som betalas till Öppna Kanalen. Avtalet gäller fortfarande. Det blev emellertid för dyrt att debitera för musik framförd mellan programmen. Till en början försökte man ha en policy så att lokala artister fick framföra sin musik mellan programmen. Idén var att ny musik från Göteborgsregionen skulle presenteras. Lokala musikutövare och kompositörer kunde efter eget initiativ få en hel skiva spelad istället för bara en låt eller ett stycke. STIM hotade dra Öppna Kanalen inför rätta och därför tvingades man upphöra med detta.¹⁴⁰

Med tiden kom man fram till att schablonberäkningen av STIM-kostnaden nog var något för hög. Innehållet i de olika programmen har förändrats till mindre underhållning och mer information och debatt. Inslaget av musik har minskat. I nuläget har man inte lyckats få ner STIM-kostnaderna eftersom man saknat arbetskraft för att göra procentuella beräkningar av den tid som musik faktiskt spelas. Man har därför inte kunnat presentera något underlag som STIM velat acceptera för nya förhandlingar.¹⁴¹

Något avtal för framförandet av musik när slingan visas har fortfarande inte slutits mellan STIM och Öppna Kanalen.¹⁴² Man anser att STIM inte förstår att Öppna Kanalen inte är någon reklamfinansierad eller kommersiell kanal. Mellan programmen och när slingan rullar förbi spelas därför datorgenererad musik.¹⁴³

IFPI, SKAP och SAMI avbröt förhandlingarna med Öppna Kanalen i avvaktan på avtal mellan STIM och Öppna Kanalen. När detta var klart försökte man återuppta förhandlingarna men utan resultat. Från Öppna Kanalens sida har man inte haft ork att driva detta.¹⁴⁴

Förutom arbetet med att skaffa egen avvecklingspunkt för sändningar närmare beskrivet i tidigare avsnitt, så började man snart diskutera möjligheten av att sälja **sökbar text (Text-TV)** och **slingutrymme** för att "generera pengar till verksamheten". Slottsbergets Data erbjöd samarbete och villkor som " - - - sannolikt skulle trygga ekonomin, men strida mot föreningens grundläggande policy att skaffa och behålla kontroll över hela program- och sändningsverksamheten." Öppna Kanalen och Slottsbergets Data tolkade också reklamreglerna olika. Man beslöt därför att avvakta.¹⁴⁵ Olika system för sökbar text och slinga prövas under våren, men kostnaderna lägger hinder i vägen för investeringar.¹⁴⁶ Ett samarbetsavtal mellan Öppna Kanalen och PS Presentationssystem inleddes så att Text-TV infördes hösten 1996.¹⁴⁷ Skillnaden var att man nu hade köpt en programvara som fortfarande är i bruk jämfört med det tidigare förslaget som innebar att alla leden i produktionen av Text-TV skulle skötas av annan mot att Öppna Kanalen skulle få del i vinsten. Slingan - informations-slingan - som rullar förbi i TV-rutan när det inte finns sändningar designas och fabriceras på Öppna Kanalen.¹⁴⁸

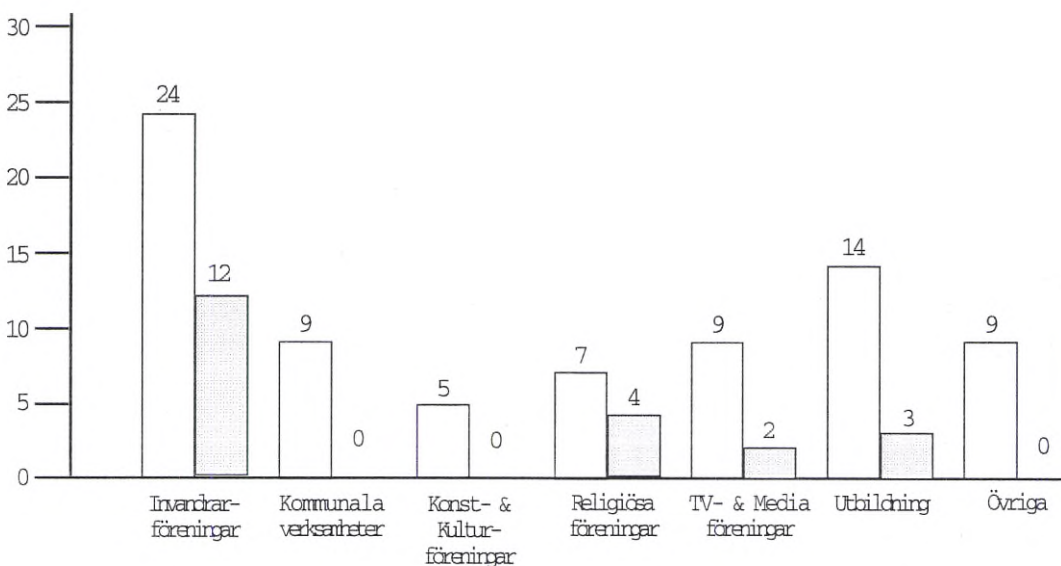
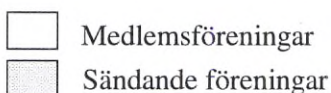
Vid årsskiftet 1995/96 beslutades att inrätta "Meddelandeservice", en kalender med uppgifter om begivenheter i staden och "Nytt fönster för yttrandefrihet" som skulle ge utrymme åt program som ansågs förtydliga Öppna kanalens inriktning. Man garderade sig genom att

besluta: "För att undvika att detta fönster otillbörligen utnyttjas, skall kanalen ej garantera en viss sändningstid för dessa program." Efter en försöksperiod med "Meddelandeservice" beslöt man försöka infoga denna information i den ordinarie informationslingen.¹⁴⁹

Antalet medlemmar sköt i höjden ganska snabbt och har sedan 1996 legat på ca 70 föreningar.¹⁵⁰ I början av 1998 uppdrog styrelsen åt kassören att genomföra strängare betalningsrutiner, vilket resulterade i att ett antal medlemmar som inte betalat medlemsavgift och/eller sändningsavgift utslöts med hänvisning till stadgarna. I slutet av året hade man 63 medlemmar.¹⁵¹ 66 föreningar tillsändes en medlemsavgiftsfaktura för 1999 och vid årsmötet i slutet av mars 1999 hade 36 medlemmar betalat. Flera har betalat medlemsavgiften vid senare tillfälle.¹⁵²

I november 1996 skrev studenter vid Göteborgs universitet en uppsats om **sändande föreningar** vid tillfället, närmare bestämt 21 stycken, vilket utgjorde en knapp tredjedel av medlemmarna. Merparten bland sändarna är **invandrarföreningar** och därefter kommer ett antal **religiösa föreningar/kyrkor** och till sist vissa **utbildningsanordnare**. Bilden är i stort sett densamma idag. Förhållandet mellan medlemsföreningar och sändande föreningar framgår av följande bild.

Antal medlemsföreningar jämfört med antal sändande föreningar i Öppna Kanalen.

Gruppen "övriga" består av kultur, hobby och intresseorganisationer av olika slag

Källa: Jan Erik Lindell & Peder Olsson, **Demokrati-TV - En kvalitativ studie av sändarna i Öppna kanalen i Göteborg**, Uppsats, Fördjupningskursen i medie- och kommunikationsvetenskap, Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet, 1998, s. 26.

Invandrarföreningarna utgör en heterogen samling där nationellt och/eller kulturellt ursprung spelar större eller mindre roll för engagemanget. I några föreningar finns både erfarenhet och ett professionellt intresse för TV-produktion. I vissa fall fyller programmakandet ett sysselsättningsbehov hos arbetslösa människor, ibland med hjälp av arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Målet med programverksamheten är dels att levandegöra det egna kulturarvet, dels att underlätta integrationen i det svenska samhället.

De **fristående trossamfunden** har främst ett instrumentellt förhållande till Öppna Kanalen. En del har använt sig av andra medier parallellt för att nå ut med sitt budskap. Vissa skulle helst se en nationell kabel-TV-kanal samagd av olika kyrkor.

Utifrån ett intresse för TV-mediet som sådant eller samhällsfrågor så bedrivs en del **utbildning** i att göra TV-program, som sedan distribueras till en publik genom Öppna Kanalen.

I slutet av 1998 började **Göteborgs universitet** med sändningar och dessa expanderade kraftigt under 1999.

Sammanfattningsvis kan man skilja mellan **ideologerna** som står för en uttalad medieideologi som i korthet innebär vidgad yttrandefrihet och ett bevarande av en lokal identitet i ett modernt mediasamhälle, och **pragmatikerna** som ser som sin viktigaste uppgift att nå så många som möjligt. Om möjlighet gavs skulle man lika gärna kunna sända i en annan kanal.¹⁵³

Omfattningen av sändningarna framgår av följande tabeller.

Lokalproducerade förstasändningar, tim./vecka, vår/höst 1995-1999

<u>v. 95</u>	<u>h. 95</u>	<u>v. 96</u>	<u>h. 96</u>	<u>v. 97</u>	<u>h. 97</u>	<u>v. 98</u>	<u>h. 98</u>	<u>v. 99</u>	<u>h. 99</u>
12	13	15	16	18	20	17	17	17	20

Källa: Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelser 1997, 1998, uppgifter från Johannes Moubis.

Sändningar från annan ort, tim./vecka, vår/höst 1996-1999

	<u>v. 96</u>	<u>h. 96</u>	<u>v. 97</u>	<u>h. 97</u>	<u>v. 98</u>	<u>h. 98</u>	<u>v. 99</u>	<u>h. 99</u>
Riksdagssändningar	13	14	16	16	15	14	15	13
EU-sändningar	-	-	-	9	10	9	9	8

Källa: Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse 1997, uppgifter från Johannes Moubis.

Målsättningen att försöka etablera **fler programinmatningspunkter** i kommunen fick ökad prioritet under 1998. Främst diskuterades möjligheten av att sända från Pannhuset i Länsmansgården, Blå Stället i Angered, Frölunda kulturhus och Journalisthögskolan. Sändningar från Blå Stället möjliggjordes med Telias hjälp med anledning av informationsbehovet efter Brandkatastrofen hösten 1998. Idag sänder man från **två** ställen: sändningsstudio i Viktoriahuset och Blå Stället i Angered.¹⁵⁴ På Journalisthögskolan försöker man hitta en lösning.¹⁵⁵ **Direktsändning** kan ske från FilmCentrum Väst och Blå stället, båda anslutna till Öppna Kanalens kontrollrum. Andra intressanta punkter för direktsändning är Journalisthögskolan, universitetets TV-utbildning i medieteknik, Folkets Hus, Svenska Mässan, Frölunda kulturhus och kommunfullmäktige.¹⁵⁶

Vissa **särskilda sändningar** eller "specialsatsningar" bör presenteras närmare. Förutom möjligheten att sända egenproducerade och bandade program så har ett arbete för att möjliggöra **direktsändningar** hela tiden funnits. Hösten 1995 direktsände Journalisthögskolan som en del i sin utbildning. Direktsändningar och inspelningar inleddes också bl.a. från egen studio, FilmCentrum Västs studio samt från gatan med tillfälligt kablage.

FilmCentrum Väst var den enda medlemsförening som från början kontinuerligt sände direkt. Fler föreningar följde efter. Från Viktoriahuset kunde man sända direkt förutom från eget enkamera-studiohörn och FilmCentrum Västs studio, från Samlingssalen och Krokodilen.¹⁵⁷

I samband med de årligen återkommande **filmfestivalerna i Göteborg** så har man haft direktsändningar via luftlänk från Folkets Hus. 1997 genomfördes nio direktsändningar i form av samtal med olika gästande regissörer. Sändningsmöjligheten kan sägas ha permanentats fr.o.m. 1998. Det går att sända via luftlänk från flera platser. Planerade direktsändningar av samhällsdebattprogram från Stadsbibliotekets hörsal strandade på tekniska komplikationer. Programmen bandades och sändes senare.¹⁵⁸

Sommaren 1996 sändes i samarbete med Öppna Kanalen i Stockholm en 8 dygn lång kontinuerlig **direktsändning från Vattenfestivalen**. Vattenfestivalen nådde därmed landets tre största städer eftersom Malmö också var med i samarbetet. Sändningarna gav möjlighet till s. k. **interaktivitet**, då man både kunde ringa och faxa till Stockholm och därmed medverka i eller på annat sätt påverka sändningarna. Detta visade sig vara mycket populärt. Från både Stockholm och Göteborg framfördes önskemål om direktsändningar från Göteborgskalaset. På grund av bristande förberedelsestid gick inte detta att genomföra. Däremot producerades en rad reportage från Göteborgskalaset.¹⁵⁹ Direktsändning från Vattenfestivalen med möjlighet till interaktivitet från Göteborg via telefon och fax genomfördes också 1997 och 1998.¹⁶⁰

Ungdomsstyrelsen beviljade pengar till ett **ungdomsprojekt** som syftade till att stimulera och framför allt utbilda unga människor i att använda TV-mediet men även frågor som rörde föreningsdemokrati. Tanken var att dessa ungdomar skulle bilda egen förening och så att säga "bli självgående". Ungdomarna bildade en förening "UViM" (Unga Verksamma i Media), som fick vad man kallade "distributionsstöd" i form av viss sändningstid, viss kansliutrustning, disponera viss del av kansliet och använda kansliet som möteslokal. Pengarna räckte också till att finansiera produktion av s.k. pilotprogram (program som görs som modell/förebild - "försöksprogram"). Gruppen som var ganska liten fick litet svårt att hålla ihop. Några ungdomar hade utmärkt sig som mycket duktiga och fick engagemang på annat håll. De resterande ungdomarna var lite för få till antalet för att de skulle kunna driva föreningen vidare.¹⁶¹

Man samarbetade också med Utomjordiska Barockbolaget genom direktsändning - interaktivt uppförande - som en del av teater/operaföreställningen Joystick. Denna **multi-media opera** uppfördes 5 gånger.^{162, 163}

Vid **snöoväddret** i Göteborg 1996 som delvis lamslog staden, erbjöd Öppna Kanalen gratis meddelandeservice. Sjukhus, Polisen m.fl. institutioner, företag och privatpersoner använde sig av Öppna Kanalen för att kommunicera. Kanalen blev bokstavligen talat nerringad och måste låna flera mobiltelefoner för att öka kapaciteten.

Snöoväddret gav oss därmed en första konkret och otvetydig indikation på att kanalen i stor omfattning ses även av befolkningsgrupper som inte själva har aktiva sändarföreningar.¹⁶⁴

Vid **brandkatastrofen** i Göteborg hösten 1998 då 63 ungdomar dog och över 200 skadades visade det sig att myndigheternas information inte nådde ut tillräckligt snabbt till de olika etniska grupperna. Kommunen och Polisen saknade både planering för att en informationssituation av det här slaget skulle kunna uppstå, och kontakter med olika invandrargrupper. "Etniska medier" var i stort sett okända. Svenska nyhetsmedier har mindre betydelse för personer med invandrarbakgrund som har andra medievanor.

Kommunen försökte åtgärda informationsbristen och kontaktade därför så småningom Öppna Kanalen. Kommunen beviljade ekonomiskt bidrag så att program på två timmar på bosniska, somaliska, arabiska, kurdiska, persiska, eritreanska och spanska kunde sändas tre veckor efter branden. Invandrarna fick själva göra programmen med ett innehåll som de fann lämpligt. Studio på Blå Stället i Angered var emellertid inte förberedd för dessa sändningar.¹⁶⁵ Telia var då mycket behjälplig så att sändningarna kunde fungera utan problem.¹⁶⁶

Ansvarig utgivare är väl medveten om att kanalen ej är lämplig som katastrofkanal då den inte når alla hushåll, i praktiken enbart hyreshus.¹⁶⁷ Påståenden i massmedia om att Öppna Kanalen sände först efter 5 dygn har bemötts med ett sakligt påpekande om att Öppna Kanalen inte är en producerande TV-kanal, och således inte heller har vare sig eget produktionsteam eller egen nyhetsrapportering.¹⁶⁸

Under hösten 1998 sändes **lokal valinformation**. Olika invandrarorganisationer uppmanade utländska medborgare att använda sig av sin rösträtt i kommunalvalet. En informationsfilm om hur valsyste­met fungerar sändes på olika språk. Valinformationen slutade kl. 21.00 på valdagen och någon valvaka hade man inte resurser till den här gången, då allt arbete var idéellt.¹⁶⁹

Under vintern 1998 sände **Göteborgs universitet** en serie offentliga föreläsningar om nazismen. Under vintern 1999/2000 sänder universitetet föreläsningar några timmar per vecka.¹⁷⁰

Dagarna innan NATO satte in sina attacker i Kosovo april 1999, frågade Europe by Satellite vid EU om **de oberoende radiostationerna i forna Jugoslavien** kunde få använda sig av Öppna Kanalens ljudkanal, för att anhöriga därigenom skulle få möjlighet att finna varandra. Öppna Kanalen gick med på detta under tre månader.¹⁷¹

Under perioden 1 juli till 19 september 1999 direktsändes det s.k. **WorldhausTV** som var ett **paneuropeiskt interaktivt TV-experiment** från årets kulturhuvudstad Weimar i Tysk-

land. I egenskap av musikgrupp, teater eller annan artist eller konstnär kunde man skicka in sina filmer till Worldhaus TV. Hela projektet sändes både över satellit och Internet i hela Europa.¹⁷²

EU har beviljat medel till delfinansiering av **två samarbetsprojekt**. Resterande finansiering i form av arbete och utrustning står respektive deltagande kanal för. Det ena projektet - **Voyager** - innebär att ungdomar i olika länder får ställa frågor om demokrati, yttrandefrihet och livsstil till parlamentsledamöterna i respektive land. Därefter får två ungdomar från varje land åka till Bryssel och ställa samma frågor till parlamentsledamöterna där. Det är tänkt att ungdomarna ska få både en nationell och en europeisk belysning av samma fråga. Alltsammans filmas och sänds i samtliga länder som är medlemmar av Open Channels for Europe!. Förutom Sverige deltar Skottland och Tyskland i projektet. Det andra projektet - **Close to Europe - Close to youth** - består av 42 kortfilmer om 5 minuter vardera som belyser alla punkterna i Amsterdamfördraget. Detta följs upp av en TV-debatt i varje land som deltar, dvs. Sverige, Spanien, Frankrike, Skottland, Italien. Projektet drivs av motsvarigheterna till Öppna Kanalen i dessa länder.

Öppna Kanalen har nyligen fått **fast sändningstid på satelliten** hos EU:s Europe by Satellite mellan klockan 14.00 och 16.00 på söndagar. Tiden ska i första hand användas till att sända de program som blir resultatet av ovan nämnda projekt som då kan ses i olika länder.

Det var också tänkt att man i början av september skulle skicka programkassetter producerade av invandrarföreningar i Sverige till Europe by Satellite vid EU, som i sin tur skulle sända ut programmen över hela Europa. Tanken var att t.ex. **iranier eller någon annan grupp** på sikt skulle kunna **se varandras program** runt om i Europa. Än så länge har man inte märkt med att ro detta projekt i land. Europe by Satellite vid EU väntar på att det ska komma igång.¹⁷³

Sammanfattning

Bildandet av Öppna Kanalen har sin bakgrund i Föreningen Göteborgs Lokal-TV-kanal - Kållevisionen - som bildades 1987. Vid bildandet var det bara FilmCentrum Väst och ett studieförbund som framförde kulturpolitiska ambitioner respektive folkbildningstanken. Diskussionen som föregick bildandet uppfattades som ganska "företagslik". FilmCentrum Väst hade genom paraplyorganisationen CONTROL en suppleant i Kållevisionens styrelse. Inför årsmötet 1992 motionerade man om att ekonomiskt svaga föreningar, folkrörelser och intresseorganisationer borde få större möjligheter att sända. Man reagerade mot att det inte fanns någon egen avvecklingspunkt för att sända program ifrån, avsaknaden av "ett underifrånperspektiv", en mycket dyr medlemsavgift och upprepade brott mot lagstiftningen. Man beförde att Kållevisionen höll på att tas över av kommersiella krafter.

Med Öppna Kanalen i Stockholm som förebild sökte man eget sändningstillstånd som beviljades från den 1 januari 1995, 1,5 år efter bildandet av Öppna Kanalen i Göteborg. Telia bekostade anslutningen till Telias kabelnät, så att man kunde ta den s.k. gratiskanalen i anspråk. I stadgarna står att man ska säkerställa sändningsrätten för medlemmarna, samt verka för att få spela en kultur- och mediapolitisk roll. Året innan man fick sändningstillstånd hade man fått en mängd kontakter genom att ta på sig det lokala värdskapet för den andra Video- och TV-olympiaden som hölls på ett kryssningsfartyg som anlöpte Köpenhamn, Göteborg och Oslo. Man bestämde sig tidigt för medlemsrekrytering på bred front. Det har alltid funnits vad som verkar vara stödmedlemmar som inte sänt själva. I dagsläget har man cirka 40 medlemsföreningar. Det går bra att sända program utan att vara medlem,

men då till dubbel taxa. Medlemsavgiften är idag 1200:- per år. Därtill kommer sändningsavgifter.

Under åren 1993-1998 har man erhållit cirka en halv miljon kronor i form av olika öronmärkta bidrag från stat och kommun. Verksamheten har hållits igång med flera personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder som förutom praktik också fått viss utbildning, samt idéella krafter och benäget bistånd från FilmCentrum Väst, som man bor granne med i Viktoriahuset. När det uppdagades att det saknades fast anställd personal som kunde fungera som arbetsledare, beviljade kommunen pengar för anställning av en person på kansliet.

Ett programråd bestående av representanter från de olika medlemsföreningarna har alltid funnits med uppgift att aktivera medlemmarna på olika sätt, fördela sändningstider m.m. Programrådets uppgifter har stötts och blötts utan att man fått det att fungera. Styrelsen och de som arbetat på kansliet har fått kompensera detta. Man tog mycket allvarligt på de etiska aspekterna för den här typen av verksamhet och inrättade därför ett etiskt råd med en intern och fem externa ledamöter. Rådet har aldrig behövt anlitas och såväl Granskningsnämnden, som Justitiekanslern och Konsumentombudsmannen uppger att ärenden som föranlett åtgärd saknas.

Idag finns 18 sändande föreningar som först och främst är invandrarföreningar, därefter några trossamfund och till sist vissa utbildningsanordnare som bedriver utbildning i att göra TV-program, som sedan distribueras till en publik genom Öppna Kanalen. Bland sändarna kan man skilja mellan ideologerna som står för en uttalad medieideologi som i korthet innebär vidgad yttrandefrihet och ett bevarande av en lokal identitet i ett modernt mediasamhälle och pragmatikerna som ser som sin viktigaste uppgift att nå så många som möjligt.

Det finns tre olika slags sändningar; program (lokala produktioner), sändningar från Sveriges Riksdag och EU-parlamentet, Text-TV och informations slinga. Efter långa förhandlingar har man avtal med STIM så att Öppna Kanalen betalar en summa pengar varje år i STIM-avgifter för den musik som sänds i alla program. Respektive förening slipper därför att själv betala STIM-avgift. Mellan programmen och när informations slingan visas spelas datorgenererad musik.

Förutom detta så finns ett antal särskilda sändningar. Man har haft direktsändningar från filmfestivalerna i Göteborg och Vattenfestivalen i Stockholm vid ett par tillfällen. Man vill prioritera och utveckla interaktivitet (tittarna ringer in och deltar på så sätt i själva programmet under sändningen) och detta har praktiserats vid direktsändningar från Vattenfestivalen och en multimedia opera. Man såg gärna att interaktivitet användes i samhällsprogram med t.ex. ansvariga politiker.

Även om man anser att Öppna Kanalen inte är riktigt lämplig som katastrofkanal, då man inte når alla hushåll, så har man ställt upp både vid snöovädet och senare Brandkatastrofen. De oberoende radiostationerna i forna Jugoslavien fick under några månader använda sig av ljudkanalen för att nå ut med meddelanden för att anhöriga skulle finna varandra.

Göteborgs universitet har sänt ett antal offentliga föreläsningar om nazismen och fortsätter med andra sändningar. Lokal valinformation sändes inför det senaste valet.

Man beviljades en större summa pengar för ett ungdomsprojekt. Detta resulterade i bildandet av UViM (Unga Verksamma i Media). Pengarna användes till att ge UVim kansli-

utrustning, visst produktionsstöd, tillgång till möteslokaler med egen kanslidel, utbildning i föreningsteknik.

EU-medel har beviljats för att delfinansiera två samarbetsprojekt mellan olika deltagande länder. Det ena projektet syftar till att låta ungdomar ställa frågor och härigenom få både en nationell och en europeisk belysning av problem rörande demokrati, yttrandefrihet och livsstil. Det andra projektet innebär att ett antal kortfilmer om 5 minuter vardera ska illustrera samtliga 42 punkter i Amsterdamfördraget. Man har också fått fast sändningstid på satelliten så att programmen senare kan sändas i dessa länder.

Noter

1. Föreningen FilmCentrum Väst, Ansökan ställd till visningsnämnden för film och video; **"Göteborgsreflexer"**, undertecknad av Ethel Andersson och daterad 1985-09-30. **Vad vill FilmCentrum-Väst i Lokal-TV frågan?**, internt material. FCV:s arkiv. (odaterat)
2. **Lokal-TV i Göteborg ett projekt för produktion och utbildning**, Internt utkast för FCV-medlemmar. FCV:s arkiv.
3. Hyresgästföreningen i Västra Sverige, "Kallelse", undertecknad av Lars-Eric Andersson/Lokala programrådet, Brev 1987-01-26. FCV:s arkiv.
4. **Anteckningar från möte ang. bildande av Lokalt Kabelsändarföretag i Göteborg**, Solveig Ekelöf, KTV/televerket. Odaterat och ej undertecknat protokoll. FCV:s arkiv.
5. **Sammanträde med interimstyrelsen för lokalt kabelsändarföretag i Göteborg**, 1987-03-11, Minnesanteckningar. FCV:s arkiv.
6. Samtal med Göran Nyberg som representerade FilmCentrum Väst i interimstyrelsen. Brev från Föreningen Göteborgs Lokal-TV-Kanal/Styrelsen till CONTROL, 1988-03-02, undertecknat av Gert Eklund, ordförande. FCV:s arkiv.
- Verksamhetsberättelse för Föreningen Göteborgs Lokal-TV-Kanal 1992-03-12; bilaga: Kostnader och Avgifter 1992. FCV:s arkiv.
- Stadgar för Göteborgs Lokal-TV-Kanal, punkt 5, 6. FCV:s arkiv.
7. Inbjudan, undertecknad "För Interimstyrelsen - Orwar Cerwall" kompletterad med dagordning och stadgar. FCV:s arkiv.
8. **Protokoll för konstituerande sammanträde för Ekonomisk förening CONTROL**, samt **Stadgar för ek för CONTROL**, antagna den 10/11 1987. FCV:s arkiv.
- Andelsbevis n:r 22, Föreningen Göteborgs Lokal-TV-Kanal **Kållevisionen**, 1988-05-27. FCV:s arkiv.
- Samtal med Johannes Moubis, Göran Nyberg.
9. Kulturstödsnämnden, Tjänsteutlåtande, 1989-11-20, Dnr; K4:85/89. FCV:s arkiv. Johannes Moubis uppger att FilmCentrum beviljades pengarna därför att man fått underhandsbesked om att pengarna måste beviljas en förening som var känd och "inne i systemet" sedan tidigare.
10. Föreningen Göteborgs Lokal-TV-Kanal, verksamhetsberättelse, 1992-03-12. FCV:s arkiv.
11. Bakgrund till motioner och Motioner till Föreningen Göteborgs Lokal-TV-kanals årsmöte 1992, undertecknade av Gilbert Svensson, FCV Gbg. FCV:s arkiv.
12. Uppgifterna baserar sig på samtal med Göran Nyberg, FilmCentrum Väst, representant i interimstyrelsen som föregick Kållevisionens bildande, Gilbert Svensson, FilmCentrum Väst, suppleant i Kållevisionens styrelse, Eva Stockfelt, fritidsledare och medieansvarig på Vårvindens fritidsgård (Vårvinden/Pannhuset). Samtliga var med och bildade Öppna Kanalen och ingick i dess första styrelse.
13. GFF, Göteborgs Förorters Förbund, OFFERT - AVVECKLINGSVERSAMHET 1987-04-22 ställd till Interimstyrelsen för bildandet av Lokal Kabel-TV-förening i Göteborg, Att Orwar Cerwall. FCV:s arkiv.
- Se också Protokoll fört vid sammanträde med interimstyrelsen för bildande av Lokal-TV-förening i Göteborg 1987-05-18. FCV:s arkiv.
14. Samtal med Johannes Moubis.
15. Samtal med Eva Stockfelt, fritidsledare och medieansvarig på Vårvinden/Pannhuset. Hon är en av grundarna och Öppna Kanalens första ordförande.
16. Göteborgs Lokal-TV-kanal, årsmötesprotokoll, 1990-02-27. FCV:s arkiv.
- Föreningen Göteborgs Lokal-TV-kanal, verksamhetsberättelse 1991-01-01 - 1991-12-31. FCV:s arkiv.

17. Samtal med Gilbert Svensson, Eva Stockfelt, Ola Stockfelt, Göran Nyberg.
18. Löfquist, 1993a, 1993b.
19. Föreningen Göteborgs Lokal-TV-kanal, Krister Göransson, ordf., Stig Jönsson, v. ordf., CeGe Ullaeus, sekr., (genmäle).
20. Jenninger.
21. Löfquist, 1993a.
22. Arbetsgruppen för bildandet av Öppna Kanalen, protokoll, 1993-05-10. ÖKG:s arkiv.
23. Hederström, 1992. Se också Weisberg, 1994.
24. Lindblad hänvisar till Jörgen Westerståhls (**Den kommunala självstyrelsen 1**, Ett forskningsprogram, Stockholm 1970) tal om "öppna kanaler" som en "informationsteknik" för informationsutbyte mellan beslutsfattare och medborgare under liberala och demokratiska förhållanden i (dåvarande) västvärldens typ av samhällen, (Lindblad, s. 13-14). I Massmediekommitténs betänkande **Via satellit och kabel** (SOU 1984:65) nämns "s.k. öppen kanal" när man talar om "lokal programverksamhet", (s. 289).
25. Öppna Kanalen i Göteborg, protokoll fört vid konstituerande föreningsmöte, 1993-06-03. ÖKG:s arkiv.
26. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1993-06-03. ÖKG:s arkiv.
27. Samtal med Gilbert Svensson.
28. Stadgar för föreningen: ÖPPNA KANALEN I GÖTEBORG. Antagna på föreningens konstituerande möte torsdagen den 3 juni 1993. ÖKG:s arkiv.
29. Öppna Kanalen Göteborg, styrelseprotokoll, 1993-06-03. ÖKG:s arkiv.
30. Kabelnämnden, Ansökningar om förordnande som lokalt kabelsändarföretag i Göteborg från Föreningen Göteborgs Lokal-TV-Kanal (Dnr 253/92) samt Föreningen Öppna Kanalen i Göteborg, (Dnr 93/93), Beslut, Dnr 253/92, 93/93. ÖKG:s arkiv.
Se också Kabelnämnden, Yttrande i mål nr 6367—6368-1993 Förordnande av lokalt kabelsändarföretag i Göteborg, Dnr 253/92, 93/93. ÖKG:s arkiv.
31. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll 1993-06-10. ÖKG:s arkiv.
32. Kammarrätten i Stockholm, Dom, Avdelning 9, Mål nr 6367-6368-1993. ÖKG:s arkiv.
33. Löfqvist, 1993b. Gilbert Svensson har bekräftat Kållevisionens indignation.
34. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll 1993-06-10. ÖKG:s arkiv.
Brev från Öppna Kanalen i Göteborg ställt till Göteborgs lokal-TV-förening, Att. Krister Göransson, daterat fredag 11 juni 1993. ÖKG:s arkiv.
Svarsbrev från Krister Göransson, daterat 93-06-28. ÖKG:s arkiv.
Se också Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse perioden 1993-06-03 - 1994-09-30. ÖKG:s arkiv.
35. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1993-08-01, protokoll fört vid det extra årsmötet 1993-10-31. ÖKG:s arkiv.
36. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse perioden 1993-06-03 - 1994-09-30. ÖKG:s arkiv.
37. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse perioden 1993-06-03 - 1994-09-30. ÖKG:s arkiv. Samtal med Eva Stockfelt, Ola Stockfelt, Gilbert Svensson.
38. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1993-06-10, styrelseprotokoll, 1993-06-28, styrelseprotokoll, 1993-08-01, styrelseprotokoll, 1993-08-16, protokoll fört vid det extra årsmötet 1993-10-31, protokoll från extra årsmöte 1994-04-28, verksamhetsberättelse perioden 1993-06-03 - 1994-09-30. ÖKG:s arkiv. Samtal med Ola Stockfelt.
39. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1994-10-25. ÖKG:s arkiv.
40. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll 1994-12-20. ÖKG:s arkiv.
41. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse II, perioden 1996-09-26 - 1997-03-18. För citat, se "Sänd kostnadsfritt i Öppna Kanalen!", undertecknat brev till medlemmarna från ordförande Gilbert Svensson, daterat 1997-04-02. ÖKG:s arkiv. Samtal med Gilbert Svensson.
42. SOU 1994:105, s. 151-152, 343.
43. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1995-02-08. ÖKG:s arkiv. Samtal med Gilbert Svensson.
44. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1995-02-08. ÖKG:s arkiv.
45. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll 1996-02-05, verksamhetsberättelse, 1995-07-01 - 1996-12-31. ÖKG:s arkiv. Samtal med Johannes Moubis.

46. Jørgenssen & Lund.
47. Öppna Kanalen i Göteborg, protokoll fört vid det extra årsmötet 1993-10-31, styrelseprotokoll, 1994-02-27. ÖKG:s arkiv.
- “Welcome to Gothenburg! Sunday May 8, 1994” (Programblad). ÖKG:s arkiv.
- “The Second Olympiade of Local Video and TV Creation - **The Global Family**”. ÖKG:s arkiv.
- Tack** - Ett litet minnesalbum som tack för all hjälp med LokalTV-Olympiaden 1994 i Göteborg den 8 maj. ÖKG:s arkiv.
48. **The Global Family**, The Second Olympiade of Local Video and TV Creation 1994, Stencil. ÖKG:s arkiv.
49. **The Global Family**, The Second Olympiade of Local Video and TV Creation 1994, Stencil (finns också i svensk översättning). ÖKG:s arkiv.
50. Öppna Kanalen i Göteborg, Inbjudan till presskonferens under Lokal-TV-Olympiaden 1994. ÖKG:s arkiv.
- Kulturolympiad 1994**, 1994-05-08, Margita Björklund (fp), kulturkommunalsråd, “The Winners of The Second Olympiade of Local Video&TVCreation 1994”, Stencil. ÖKG:s arkiv.
51. Öppna Kanalen i Göteborg, **Nu har vi chansen! SOS-meddelande till alla medlemmar**, (medlemsinformation). ÖKG:s arkiv.
52. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, perioden 1993-06-03 - 1994-09-30. ÖKG:s arkiv.
53. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1993-08-01, 1993-08-16. ÖKG:s arkiv.
54. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll från extra årsmöte 1994-04-28. ÖKG:s arkiv.
55. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, II perioden 1996-09-26 - 1997-03-18. ÖKG:s arkiv.
56. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1993-09-19. ÖKG:s arkiv.
57. Öppna Kanalen i Göteborg, årsmötesprotokoll från extra årsmöte 1994-04-28, årsmötesprotokoll 1994-09-30. ÖKG:s arkiv.
58. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll 1994-10-25. ÖKG:s arkiv.
59. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, II perioden 1996-09-26 - 1997-03-18. ÖKG:s arkiv.
60. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1993-08-01, 1993-08-16, verksamhetsberättelse perioden 1993-06-03 - 1994-09-30. ÖKG:s arkiv.
61. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1994-12-20. ÖKG:s arkiv.
62. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll 1995-02-08. Förteckning över medlemmarna i Öppna Kanalens Etiska Råd, 1994-1995. ÖKG:s arkiv.
63. Samtal med Ola Stockfelt.
64. Samtal med Eva Stockfelt. En av de utsedda ledamöterna, professor Karl Erik Gustafsson vid Göteborgs universitet, har bekräftat att han en gång tillfrågats om att sitta i etiska rådet, men att han aldrig varit kontaktad med anledning av detta, vilket han tolkat som att allt varit i sin ordning. Brev till författaren 18 juni 1999. Även kommunalrådet Margita Björklund har bekräftat att hon en gång accepterat att sitta i etiska rådet, men att rådet aldrig har sammanträtt. Brev till författaren 17 juni 1999.
65. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1996-08-05. ÖKG:s arkiv. Samtal med Ola Stockfelt.
66. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1995-10-27, punkterna 12 b, e. ÖKG:s arkiv. Samtal med Gilbert Svensson.
67. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1996-04-01. ÖKG:s arkiv.
68. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll 1996-08-05. ÖKG:s arkiv.
69. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1995-09-26. ÖKG:s arkiv.
70. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1995-03-14, punkten 4 e. ÖKG:s arkiv.
71. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll 1996-02-05. ÖKG:s arkiv.
72. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1994/95. ÖKG:s arkiv.
73. Öppna Kanalen i Göteborg, årsmötesprotokoll 1998-03-19. ÖKG:s arkiv.
74. Samtal med Eva Stockfelt, Ola Stockfelt.
75. Samtal med Johannes Moubis. Moubis menar att det är olagligt att stoppa en påbörjad sändning av andra skäl än allvarliga tekniska fel.
76. Radio- och TV-verket och Granskningsnämnden för radio och TV anger dessa tre instanser för

granskning av efterlevnaden av programreglerna, se s. 26. Brev från Granskningsnämnden till författaren, SB 373/96 Dnr. 286/96-40, SB 100/98, Dnr 57/98-40. Brev från Konsumentverket till författaren, Dnr 99/2417. Brev från Justitiekanslern till författaren, daterat 1999-07-15.

77. Samtal med ansvarig utgivare Isidor Laaban.

78. Samtal med Ola Stockfelt.

79. Öppna Kanalen i Göteborg, protokoll fört vid konstituerande föreningsmöte, 1993-06-03, protokoll från extra årsmöte 1994-04-28, årsmötesprotokoll 1994-09-30. ÖKG:s arkiv.

80. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1995-02-08. ÖKG:s arkiv.

81. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll 1995-03-14. ÖKG:s arkiv.

82. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1995-04-21. ÖKG:s arkiv.

83. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1995-04-21. Brev till respektive styrelseledamot i Öppna Kanalen 1995-04-27. Pressmeddelande (odaterat) "Öppna Kanalen i Göteborg sänker priset för yttrandefriheten". ÖKG:s arkiv.

84. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1995-06-21. ÖKG:s arkiv.

85. Öppna Kanalen i Göteborg, årsmötesprotokoll, 1995-09-30. ÖKG:s arkiv.

86. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll 1995-10-27. ÖKG:s arkiv.

87. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, II perioden 1996-09-26 - 1997-03-18. Öppna Kanalen i Göteborg: Sändningskostnader 1997-01-01. Information från Öppna Kanalens kansli. ÖKG:s arkiv.

88. Öppna Kanalen i Göteborg, årsmötesprotokoll, 1999-03-27. ÖKG:s arkiv.

89. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1993-06-10. För citat, se styrelseprotokoll, 1993-06-28. ÖKG:s arkiv.

90. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1994-02-27. ÖKG:s arkiv.

91. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1994-12-20. ÖKG:s arkiv.

92. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, perioden 1993-06-03 - 1994-09-30. ÖKG:s arkiv.

93. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1995-04-21. ÖKG:s arkiv.

94. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1995-06-21. ÖKG:s arkiv.

95. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1996-08-05. ÖKG:s arkiv.

96. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, I perioden 1995-09-30 - 1996-09-25, II 1996-09-26 - 1997-03-18. ÖKG:s arkiv.

97. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1995-03-14, styrelseprotokoll 1995-04-21. ÖKG:s arkiv. Samtal med Eva Stockfelt.

98. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1995-09-25. Se också styrelseprotokoll, 1996-08-05, verksamhetsberättelse I perioden 1995-09-30 - 1996-09-25, II perioden 1996-09-26 - 1997-03-18. ÖKG:s arkiv.

99. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, I perioden 1995-09-30 - 1996-09-25. ÖKG:s arkiv.

100. Samtal med Ola Stockfelt.

101. Kortfattad sammanfattning av kansliets synpunkter avseende ÖK:s framtid, inför lednings-gruppsmöte den 30 maj 1996. ÖKG:s arkiv.

102. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1998. ÖKG:s arkiv. Samtal med Johannes Moubis.

103. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1999-06-07. ÖKG:s arkiv.

104. Samtal med Gilbert Svensson.

105. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1999-02-27. ÖKG:s arkiv.

106. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1998-01-29, styrelseprotokoll, 1999-10-05. ÖKG:s arkiv.

107. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1999-06-07. ÖKG:s arkiv.

108. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1993-06-10, verksamhetsberättelse, I perioden 1995-09-30 - 1996-09-25, 1998. ÖKG:s arkiv.

Internet: <http://www.openchannel.se/kontakt/index.htm>

109. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1993-06-03. ÖKG:s arkiv.

110. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1993-09-19. ÖKG:s arkiv.

111. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1994-02-27. ÖKG:s arkiv.

112. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1995-03-14. ÖKG:s arkiv.
113. Öppna Kanalen i Göteborg, kallelse till styrelsemöte 1995-04-21. ÖKG:s arkiv. Samtal med Gilbert Svensson.
114. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1996-02-05, 1996-08-05. ÖKG:s arkiv. Samtal med Gilbert Svensson, Eva Stockfelt.
115. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, I perioden 1995-09-30 - 1996-09-25. ÖKG:s arkiv.
- 116.. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1998. ÖKG:s arkiv.
- 117.. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1993-10-31, verksamhetsberättelse, perioden 1993-06-03 - 1994-09-30. ÖKG:s arkiv.
118. Öppna Kanalen i Göteborg, årsmötesprotokoll, 1994-09-30. ÖKG:s arkiv.
119. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1994-12-20. ÖKG:s arkiv.
120. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1995-04-21, 1995-09-20. ÖKG:s arkiv. Samtal med Johan Löfquist.
121. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1996-02-05. ÖKG:s arkiv.
122. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse 1994/95, Bilaga 2: Verksamhetsberättelse för Programrådet. ÖKG:s arkiv.
123. Öppna Kanalen i Göteborg, årsmötesprotokoll, 1997-03-19. ÖKG:s arkiv.
124. Öppna Kanalen i Göteborg, årsmötesprotokoll, 1997-05-21. ÖKG:s arkiv.
125. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1997. ÖKG:s arkiv.
126. Öppna Kanalen i Göteborg, årsmötesprotokoll, 1998-03-19. ÖKG:s arkiv.
127. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1998. ÖKG:s arkiv.
128. Öppna Kanalen i Göteborg, årsmötesprotokoll, 1999-03-27. ÖKG:s arkiv.
129. Öppna Kanalen i Göteborg, årsmötesprotokoll 1999-03-27, styrelseprotokoll från det konstituerande mötet för den nya styrelsen, 1999-03-30, protokoll från medlemmöte, 1999-05-06. ÖKG:s arkiv.
130. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1994-12-20. ÖKG:s arkiv.
131. Faxmeddelande från Öppna Kanalen/Stockholms Kulturtelevision till Öppna Kanalen i Göteborg. ÖKG:s arkiv.
132. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1995-02-08. ÖKG:s arkiv.
133. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1995-03-14. ÖKG:s arkiv.
134. Samtal med Ola Stockfelt.
135. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1995-10-27. ÖKG:s arkiv.
136. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1995-12-04. ÖKG:s arkiv.
137. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1996-08-05. Se också Brev daterat 1996-08-05 till Stefan Andersson, Marknadsdirektör, STIM, "Angående pågående avtalsförhandlingar", undertecknat av Ola Stockfelt, Öppna Kanalen i Göteborg. ÖKG:s arkiv.
138. "Avtal mellan STIM och Öppna Kanalen i Göteborg", brev daterat 1996-08-16 och undertecknat av Stefan Andersson/STIM, till Öppna Kanalen i Göteborg/Ola Stockfelt. ÖKG:s arkiv.
139. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1996-11-20, verksamhetsberättelse, I perioden 1995-09-30 - 1996-09-25. ÖKG:s arkiv.
140. Samtal med Ola Stockfelt.
141. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1998. ÖKG:s arkiv. Samtal med Ola Stockfelt.
142. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1998. ÖKG:s arkiv.
143. Samtal med Ola Stockfelt.
144. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, II perioden 1996-09-26 - 1997-03-18, verksamhetsberättelse, 1998. ÖKG:s arkiv. Samtal med Ola Stockfelt.
145. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1995-02-08. ÖKG:s arkiv.
146. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1995-03-14, 1995-06-21. ÖKG:s arkiv.
147. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, I perioden 1995-09-30 - 1996-09-25. ÖKG:s arkiv.
148. Samtal med Gilbert Svensson.
149. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1995-12-04, 1996-02-05. ÖKG:s arkiv.
150. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelser, I perioden 1995-09-30 - 1996-09-25,

- 1997, 1998. ÖKG:s arkiv.
151. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1998. ÖKG:s arkiv.
152. Samtal med Mario Hernandez.
153. Lindell & Olsson, ÖKG:s arkiv.
154. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1998. ÖKG:s arkiv.
155. Samtal med Gilbert Svensson.
156. Samtal med Johannes Moubis. I brev till författaren har Moubis förklarat hur detta tekniskt kan lösas: "Detta kan även åstadkommas med Luftlänk med en horisontell rundupptagande mottagningsantenn och ett antal mindre parabler på stan med visuell kontakt med denna antenn. (Skorstenen Värmeverket.)"
157. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, I perioden 1995-09-30 - 1996-09-25, II perioden 1996-09-26 - 1997-03-18, 1997, 1998. ÖKG:s arkiv.
158. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, II perioden 1996-09-26 - 1997-03-18, 1997, 1998. ÖKG:s arkiv.
159. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, I perioden 1995-09-30 - 1996-09-25. ÖKG:s arkiv.
160. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1997, 1998. ÖKG:s arkiv.
161. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse 1994/95, styrelseprotokoll 1996-02-05, 1997-01-29. ÖKG:s arkiv. Samtal med Gilbert Svensson.
162. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, I perioden 1995-09-30 - 1996-09-25, Öppna Kanalen i Göteborg/Johannes Moubis, PROGRAMSÄNDNINGAR, Insamling av underlag och redogörelse inför koncessionsansökan 1997. ÖKG:s arkiv.
163. Johannes Moubis framhåller att Joystick var en **unik** föreställning: "Personer i studion på Öppna Kanalen spelar ett virtuellt dataspel med flera personer = med flera kameror och spelledare som gör tittarbild, denna tittarbild projekteras som bakgrund på en teaterscen. Bilden fungerar som spel-dirigent för teaterspelare som i sin gestaltning överför intryck från det virtuella dataspel och överför de till publiken i salen. Samtidigt filmas totaliteten och direktsänds." (Brev från Johannes Moubis till författaren)
164. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, I perioden 1995-09-30 - 1996-09-25. ÖKG:s arkiv.
165. SOU 1999:68, s. 13, 43, 58-59, 113, 155, 173, 184, 188, 189.
166. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1998. ÖKG:s arkiv. Samtal med Johannes Moubis.
167. Samtal med Isidor Laaban.
168. Ericsson.
169. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1998. ÖKG:s arkiv. Samtal med Mario Hernandez.
170. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1998. ÖKG:s arkiv.
171. Samtal med Johannes Moubis.
172. Pressmeddelande ställt till Oskar Hammarkratz, Göteborgs Posten, **99 dagar dygnetrunt- sänd experimental-TV från kulturhuvudstaden Weimar, Tyskland.** ÖKG:s arkiv.
173. Samtal med Johannes Moubis.

3 Strävanden för att bli en accepterad part på det mediapolitiska området

Hur har Öppna Kanalen agerat för att uppfylla sin målsättning om att bli ett alternativ?:

§ 5 Föreningen skall aktivt bidra till utveckling av TV-mediets form och innehåll. Föreningen skall ge Lokal-TV-konceptet som alternativ distributionsform en kultur- och mediapolitisk roll.

3.1. Att organisera sig och att söka samarbete

3.1.1. Riksförbundet för Öppna Kanaler i Sverige

Våren 1994 började man tillsammans med systerorganisationerna i Stockholm och Malmö diskutera bildandet av en riksorganisation:

i syfte att etablera sig som en förhandlingspart på riksplanet i striden för public access-konceptet i utbyggnaden av den svenska TV-strukturen (ökade lokala etersändningsmöjligheter etc.), och för att gemensamt arbeta för att 2 % av licensintäkterna (i likhet med den Tyska modellen) ska avsättas för lokal-TV-arbete enligt public access-principen.¹

Samarbetet med de Öppna Kanalerna i Stockholm och Malmö fördjupades i fråga om måldiskussioner och policyfrågor nationellt och internationellt. Diskussioner om bildande av en riksorganisation pågick under hela 1995, men sköts upp i avvaktan på utvecklingen av relationerna till **Sveriges Lokal-TV-förbund** som man fått ett allt bättre samarbete med under året. I början av 1997 skrev man i verksamhetsberättelsen att frågan borde prioriteras av nya styrelsen.² Det ansågs också viktigt att förekomma bildandet av en europeisk samarbetsorganisation.³

Sveriges Lokal-TV-förbund var från början en intresseorganisation för kommersiella och icke kommersiella kanaler. De kommersiella aktörerna lämnade förbundet och kvar blev de med en icke kommersiell inriktning. Förbundet har fungerat bra som ett kontaktforum. Från Öppna Kanalens sida tyckte man emellertid att förbundet hade "väldigt mesiga stadgar", som bara rörde lokala kanaler, utan att ta upp någonting om yttrandefrihet och liknande frågor. Förbundet uppfattades helt enkelt inte som tillräckligt offensivt.⁴

I början av 1996 beslutade man att bilda en samarbetsgrupp tillsammans med Sveriges Lokal-TV-förbund och Sambandet för "gemensamt mediapolitiskt samarbete" och för att "bemöta potentiella risker".⁵ Samtidigt som man arbetade för bildandet av en riksorganisation så ville man bibehålla goda relationer till Sveriges Lokal-TV-förbund.⁶ Inom styrelsen för det nybildade riksförbundet var man enig om att verka för ett nära samarbete.⁷ Man har å andra sidan inte heller varit främmande för ett samgående mellan organisationerna innebärande att Sveriges Lokal-TV-förbund på ett smidigt sätt ansluter sig till Öppna Kanalens riksförbund.

Behovet av samarbete och erfarenhetsutbyte blev hela tiden större i takt med att fler och fler Public Access - kanaler kom till. Särskilt gällde detta **nationella** och **internationella angelägenheter**. Den ursprungliga tanken var att bilda Riksförbundet för Öppna Kanaler i

Sverige med säte i Göteborg den 24 juni 1997. Beroende på ” - - -turbulens i styrelserna i Stockholm resp. Malmö - - - ” fann man emellertid för gott att betrakta det mötet som ett ”förberedande möte”. Den 3 oktober hölls ett nytt konstituerande möte som ratificerades av styrelserna för Öppna Kanalen i Stockholm, Göteborg och Malmö. Riksförbundet registrerades som idéell förening med organisationsnummer 857207-9096 i november 1997.⁸ Av ett trettiotal kabelsändarföretag är åtta medlemmar i Riksförbundet. Dessa är Öppna Kanalen i Göteborg, Jönköping, Lund, Malmö, Nacka, Skövde, Stockholm och Västerås.

Förbundets mål är:

att bidra till utvecklandet av en kommunikations- och medieinfrastruktur som tillvaratar och stärker demokratiska grundvärden som yttrandefrihet, offentlighet, tankefrihet och jämlikhet,

att bidra till att utvecklingen inom TV-området kommer samtliga befolkningsgrupper till godo, och motverkar klyftor relaterade till exempelvis ålder, kön, språk, arbete, inkomst, utbildning och boende,

att bidra till att utvecklingen inom TV-området främjar kontakt, förståelse och integration mellan olika befolkningsgrupper.⁹

Vid riksförbundets första årsmöte 1998 deltog ordföranden från Sveriges Lokal-TV-förbund. Man kom överens om att ” - - - samverka utifrån kompletterande positioner.”¹⁰ Trots upplevelsen av förda diskussioner ”i god och konstruktiv anda” ansåg man i slutet av året att Lokal-TV-förbundet inte svarat på riksförbundets initiativ. Flera av medlemmarna i Lokal-TV-förbundet visade intresse för att gå med i riksförbundet. Ett par sökte först och beviljades medlemskap. Därefter sökte ytterligare två och blev medlemmar. Det gäller lokal-TV-kanalerna i Västerås, Jönköping, Skövde och Nacka.

Riksförbundet började driva flera frågor av mera övergripande och nationell karaktär; förhandlingar med Riksdagen och Telia, uppvaktningar av regering, departement och politiska partier med anledning av frågan om finansiering men även annat, uppvaktning av Europaparlamentet med krav på förbättrad lagstiftning och andra mediefrågor, samt ansökan om medel för satellitmottagning från Utrikesdepartementet, vilket beviljats. Riksförbundet deltog också med egen monter på Bok- och Biblioteksmässan i Göteborg. Riksförbundet har också hjälpt till vid bildandet av student-TV, och arbetat med integrationsfrågor tillsammans med grupper främst i Stockholm, Göteborg och Malmö.¹¹

3.1.2 Open Channels for Europe!

Antalet Public Access - kanaler i någon form runt om i världen uppges vara över 3000. I USA har den här typen av icke kommersiella kanaler funnits i mer än 25 år. ”Offener Kanal” finns i ett drygt 70-tal tyska städer.¹² Öppna Kanalen i Göteborg utvecklade programutbyte med bl.a. USA och Irland och deltog också i det tyska Offener Kanals riksmöte i Berlin. Man beslöt arbeta för utökade kontakter mellan de ca 40 olika europeiska kanalerna, ansluta respektive kanalers hemsidor till varandra på Internet och verka för en EU-rapport. En representant från Öppna Kanalen valdes in i en arbetsgrupp för att arbeta med bildandet av en europeisk organisation. Uppgiften ansågs ha prioritet, men svår att engagera sig i.¹³

"Open Channels for Europe!" var temat för det 4:e årsmötet i det tyska Offener Kanale som ägde rum i Berlin hösten 1997. Över hundra deltagare från Europa och övriga världen hade slutit upp. Framför allt två saker diskuterades där. Det ena var "mediated citizenship" - "Bürgerbeteiligung", dvs. en slags rättighet för alla - "von unten", "zivilgesellschaft-liche Akteure" - att få göra sig hörda i lokalt producerade medier, i det här fallet TV ("Bürgerfunk"). Det talades om " - - - regionalen Orientierung und Bürgernähe - - - ". Det andra var behovet av sameuropeisk organisation för att kunna göra sin stämma bättre hörd i EU-sammanhang.¹⁴ Vid mötet antogs den s. k. Berlindeklarationen:¹⁵

We, the participants of the congress "Open Channels for Europe!"

- SUPPORT the principles stated in the Universal Declaration of Human Rights and the UN Declaration on the right to development, and welcome the Amsterdam Protocol to the Treaty of the European Union.

- AFFIRM that, in the spirit of Article 10 of the European Convention on Human Rights, Article 19 of the Universal Declaration of Human Rights, and the MacBride Commission, the right to communicate - including the right to expression - must be recognised and defended as inalienable for individuals and peoples and as indispensable to the democratisation of societies.

- AFFIRM that, in the sense of The People's Communication Charter, communication should contribute to the empowerment of people to defend human dignity, equality and liberty against pervasive forms of censorship, distorted and misleading information, stereotyped images of gender and race, restricted access to knowledge, and insufficient channels to communicate their ideas and opinions.

- AFFIRM that guaranteed and non-discriminatory access for the public to all means of communication are essential to the creation and preservation of a democratic process leading to a cohesive Europe built and sustained by its inhabitants.

- VIEW the ongoing pursuit of deregulation and liberalisation policies in media and communication; the continued growth of poverty, unemployment and exclusion as the increasing risk for reinforcing nontransparent, elitist and undemocratic trends in Europe.

Based on the above, we

- COMMIT ourselves to building a European coalition for citizen's media as part of a global movement for media equity and democratic communication structures. This coalition will encourage and strengthen the effort among groups working at national level, as well as develop and consolidate their cooperation. The coalition will also advocate on a European level the non-discriminatory access for the public to all means of communication as an essential part of the civil right to free expression.

- CALL UPON the European Parliament and the European Commission, as well as national parliaments and governments in Europe, to recognise that

people's direct access to information and participation in community television and radio and open channels are indispensable to democratic societies. They are essential for the development, preservation and integration of cultural identity and national, regional and community identities. Thus they are an important part of the foundation for a Europe for all people.

- DEMAND that in Europe, as well as on a local and regional level, an adequate legal and economic framework be created which will guarantee for the public non discriminatory access to all means of communication, all relevant public information and institutions, media policy decisions making processes, and appropriate forms of expression.

Sverige var värdland för den årliga kongressen i "Open Channels for Europe!" som ägde rum i Lund november 1998. Temat för konferensen var "**Building Bridges**". Man hade gärna sett att statsministern inlett eller åtminstone medverkat.¹⁶ I Göteborg hade styrelsen varit "försiktigt positiv" till att ta på sig ansvaret för arrangemanget.¹⁷ I Lund gjordes ett tillägg till Berlindeklarationen om **Integration**:

Integration is a personal acceptance of others as they are and an expectation that they will accept us as we are. In order to make this possible we have to meet, see and listen to each other.

Open Channels for Europe! will endorse the right of every individual to have the freedom of speech and expression. At the same time we will respect and accept each other's culture, beliefs, abilities and race and will build on and support each other's skills and resources.

Open Channels for Europe! will strive to provide individuals with appropriate tools and access to media which will enable them to exercise their freedoms of speech and expression.

Open Channels for Europe! will serve as a platform and network to share information which extends these objectives.

En europeisk ledningsgrupp tillsattes med Riksförbundets representant i Europafrågor, Johannes Moubis från Öppna Kanalen i Göteborg som ordförande.¹⁸ Ledningsgruppen eller snarare interimstyrelsen sammanträdde i Weimar i Tyskland den 16 juni 1999 och bildade "Open Channels for Europe!" (OCE!) som en europeisk medlemsorganisation i form av en stiftelse som ska lyda under holländsk lagstiftning. Medlemmar är Riksförbundet Öppna Kanaler i Sverige, OLON i Holland, Offener Kanal i Tyskland, CMA i United Kingdom. Interimstyrelsens ordförande Johannes Moubis sitter kvar som ordförande liksom övriga ledamöter.¹⁹

3.1.3 Övriga aktiviteter

Våren 1994 gick man med i **Sambandet** - riksförbundet för medieverkstäder, mediepedagoger och lokal-TV. Öppna Kanalen tog också initiativ till bildandet av en regionalavdelning - Sambandet Väst. Genom Sambandet var man med och byggde upp ett Nordiskt Nätverk för lokal-TV-operatörer. Året därpå deltog man också i det första nordiska seminariet för

lokal-TV-operatörer "Lokal-TV i Norden" som ägde rum på Hanaholmen Kulturcentrum för Sverige och Finland.²⁰

Eva Stockfelt, ordförande i Öppna Kanalen var sammankallande i den arbetsgrupp som bildade den idéella föreningen **MUR - Mediepolitiska UtvecklingsRådet**. Våren 1995 inbjöd man till deltagande i "ett kommunövergripande råd i mediefrågor".

Den växande klyftan i synen på de moderna medierna mellan beslutsfattare och framför allt ungdoms- och invandrargrupper är ett problem för demokratin.

Vi vill skapa ett forum för möten mellan olika sfärer inom kommunen som på skilda sätt tar eller bör ta ett ansvar för mediefrågor. Det behövs en bredad dialog både vad gäller kunskap om vilka möjligheter som finns och beredskap inför problem som kan uppstå.²¹

Vid det konstituerande mötet hösten 1996 valdes flera från Öppna Kanalen in i styrelsen. Syftet med föreningen var att utgöra en kontaktyta mellan intressenter inom olika delar av mediesektorn, tillvarata Göteborgsregionens intressen, bidra till en mediestruktur som stärkte " - - - demokratiska grundvärden som yttrandefrihet, informationsfrihet, tankefrihet och jämlikhet, - - -", som skulle komma " - - - samtliga befolkningsgrupper till godo - - -".²² MUR ska ha fungerat bra i början och genom kontakter där fick man också möjlighet att träffa kommunstyrelsens ordförande Göran Johansson (s) och diskutera textning av program. Efter 1997 tycks ingen ha orkat driva rådet vidare.²³

Öppna Kanalen var inte utsedd som remissinstans, men inkom med ett mycket omfattande yttrande rörande ett flertal områden med anledning av Kulturutredningens slutbetänkande **Kulturpolitikens inriktning** (SOU 1995:84).²⁴ De påpekanden som rör den egna verksamheten är att yttrandefrihetslagstiftningen inte längre reglerar den "mångfald av spridningsformer för rörliga bilder och ljud" som uppstått. Kommande år blir det " - - - en turbulens inom medie- och kultursektorn." och man saknar en markering om detta. Utredningens formulering om "mycket blygsamt" tittande på Öppna Kanalen vars Stockholmsvariant för övrigt bara nämns utan uppgift om källangivelse, kritiserar och bemöts med andra (och bättre) uppgifter om tittarsiffror.

Med tillfredsställelse noterar man statens ansvar för att garantera yttrandefrihet och mångfald i nya medier. Däremot saknar man konkreta förslag från Kulturutredningen. För Public Access-TV:s vidkommande, som man ser som ett komplement till Public Service-TV och reklam-TV, efterlyser man följande:

- Regelverk som tvingar olika konkurrerande kabelnät att " - - - samverka för att bära fram public access-signalen."
- En statligt garanterad grundresurs i form av t.ex. 1 % av licensintäkterna.
- Täckningsgraden bör på ett eller annat sätt omfatta alla hushåll.
- Ekonomiska och även pedagogiska insatser för att grupper i samhället som hotas av marginalisering ska få säkrad yttrande- och informationsfrihet.
- "Yttrandefrihets- och mediefrågor måste finnas som både teoretiska och praktiska moment inom all utbildning på grund- och gymnasieskolenivå."

Öppna Kanalen i Stockholm var först med **Internetsidor** som ansågs informativa och bra. Förutom information om kanalen fanns ett antal länkar både om svenska och utländska företeelser av intresse. 1997 bestämde man sig för att ansluta sig med egen information.²⁵

Vid årsmötet 1996 diskuterades ett eventuellt medlemskap i den internationella organisationen **Videazimut**.²⁶ Frågan om ett medlemskap hänsköts senare till Riksförbundet,²⁷ som beslöt att avvakta med anledning av ett eventuellt bildande av en europeisk sektion av Videazimut.²⁸ Det intryck som man fått av organisationen är att det i mångt och mycket kan sägas vara en parallellorganisation, som svarare verkar för fria filmares rättigheter än "vanligt folks" rätt och möjlighet att komma till tals i medierna. Genom bildandet av Open Channels for Europe!, har man fått en organisation som bättre motsvarar just det intresse som Öppna Kanalen-konceptet uttrycker.²⁹

Under 1998 var Riksförbundet representerat vid Videazimuts kongress i Kapstaden, Sydafrika.³⁰ Bakgrunden är att man hade bjudit in Christer Hederström från Riksförbundet, som ansvarar för webb-sidorna med både svenskt och internationellt innehåll. Detta har rönt stort intresse och uppskattning utomlands. Johannes Moubis var också där då Open Channels for Europe! hade arbetsplenium och styrelsemöte i samband med Videazimuts kongress.³¹ Samma år deltog delegater från Videazimut vid mötet som Open Channels for Europe! hade i Lund.³²

I egenskap av första medlemsorganisation i den västra regionen har man **stimulerat till bildande av andra Öppna Kanaler**. Lokal-TV-kanalerna i Jönköping och senare Skövde har ombildats och vunnit inträde i Riksförbundet.³³ Man ansökte också om att få bli lokalt kabelsändarföretag i Mölndal och Partille, dels för att kabelnätet även täckte dessa kommuner, dels för att man bedömde att det skulle underlätta bildandet av lokala organisationer. Ett förordnande skulle medföra ett formellt ansvar för att stimulera en bred sändningsverksamhet. Ansökan avslogs eftersom man bara kan förordnas i den kommun där man är verksam, vilket i det här fallet är Göteborg.³⁴

Det europeiska samarbetet har bl.a. inriktats mot **ungdomsutbyte** mellan olika länder. Under förberedelserna till Videoolympiaden 1994 fick man reda på möjligheten att skicka ungdomar till JOM:s sommarläger. JOM var en holländsk organisation som arbetade med mediefrågor. Eftersom EU fick en allt större betydelse, så ordnade JOM internationella sommarläger för ungdomar från olika länder, som fick träffas i blandade redaktioner och lära sig att göra program. Vårvinden/Pannhuset ställde upp så att två ungdomar aktiva i medieverkstaden kunde delta i lägret 1994 som samlade deltagare från England, Holland, Tyskland, Spanien, Danmark och Sverige.³⁵ Öppna Kanalen i Muenster inbjöd via Open Channels for Europe! fyra ungdomar från Göteborg att tillbringa närmare två veckor under våren 1998 i Muenster för att arbeta med informationsframställning på data (webb-sidor, digital redigering m.m.).³⁶

Öppna Kanalen har varit med och bildat **Torgny Segerstedts Stiftelse**, vars grundtankar om yttrandefrihet och demokrati anses stämma överens med Öppna Kanalens. Man hade inte haft någonting emot en styrelsepost i stiftelsen.³⁷

3.2 Politiska uppvaktningar på svensk nivå och EUropanivå

Frågor om **finansiering** av lokal TV-produktion, men också **kabelnätens täckningsgrad**, dvs. antalet hushåll som kan se på lokal kabel-TV, har drivits tidigare av Sambandet och Sveriges Lokal-TV-förbund, senare också i samarbete med det nybildade Riksförbundet som snabbt såg detta som ett speciellt ansvar att:

- a) verka för ett statligt stöd för en plattform som säkerställer de öppna kanalernas existens och verksamhet
- b) samla och sprida information om finansieringsmöjligheter och goda exempel
- c) fungera som gemensam förhandlingspart vid kontakter med olika tänkbara nationella finansierings- och samarbetsparter.³⁸

1991 ställde Ted Weisberg, dåvarande ordförande i Sambandet, ett brev till Sverker Gustavsson (s), ordförande i TV-beredningen. Han framhåller att "lokal-TV" i första hand inte är detsamma som lokalt producerad TV, utan " - - - framgångsrik lokal-TV, en TV-kanal som är en elektronisk spegel av det lokala kulturella, sociala och politiska livet i en kommun." Han håller med vad som sägs i TV-utredningen om reklamintäkter som en olämplig finansieringsform med tanke på yttrandefriheten i lokala sändningar. Han hänvisar till "Community Television" i USA som **finansieras** genom att kabelbolagen måste betala en viss procent av intäkterna för att få tillgång till kabelnäten och de två procent av licensavgiften som finansierat de tyska Offene Kanalen alltsedan 1984.³⁹

I Sambandets tidning Mediekanalen redovisas följande. När Kabelnämnden inrättades i samband med Kabellagens tillkomst 1986 avsattes en viss summa pengar till lokal programverksamhet, i början av 90-talet dryga miljonen kronor per år, som fördelades dels efter ansökan, dels genom Kabelnämndens eget initiativ.⁴⁰ Regeringen avskaffade helt i enlighet med förslaget från Kulturdepartementet dessa pengar 1994 med motiveringen att de lokala kabelsändarföretagen disponerar kanalkapaciteten "ganska dåligt" och att "de syften som ursprungligen motiverade att de gavs rätt att fritt disponera en kanal i kabelnäten i stor utsträckning kan tillgodoses på annat sätt". I Sambandets remissvar anklagas Kulturdepartementet för " - - - en onyanserad och okunnig syn på betydelsen av dessa kanaler." där t.ex. internationella referenser helt lyser med sin frånvaro liksom det politiska ansvaret för lokal-TV-föreningarnas (ekonomiskt orsakade) "oförmåga" att göra produktioner som når en publik. Sambandet föreslår i remissvaret:

En kombination av 'öppna kanaler' i samverkan med Utbildningsradion kunde vara grunden till ett mycket intressant komplement till tv-utbudet i etern.

Man hänvisar också till tidigare försök att föra upp frågan om **alla** kommuninvånarens rätt att kunna se lokal-TV; alltså inte bara de som är anslutna till kabelnäten.⁴¹

Samma år, 1994, ställer Sambandet och Sveriges Lokal-TV-förbund en skrivelse till Kulturdepartementet. Man inleder skrivelsen med följande:

Vi kräver att den lokala TV-verksamheten garanteras.

- Vi kräver att det även i framtiden finns tillgång till en 'öppen kanal' där de ideella åsiktsriktningarna och den lokala kulturen har fritt spelrum.

Man kräver också förbättrade förutsättningar i form av **två procent av licensavgiften** till lokal-TV, liksom "etersänd lokal-TV" som kan **nå alla**, eftersom det inte finns en enda kommun i landet som har en heltäckande utbyggnad av kabelnätet.⁴²

I början av mars 1995 uppvaktades kulturminister Margot Wallström (s). I uppvaktningen deltog Eva Stockfelt, ordförande i Öppna Kanalen i Göteborg, tillsammans med Christer

Hederström, ordförande i Öppna Kanalen i Stockholm och Tom Engström, ordförande i Sveriges Lokal-TV-förbund. Man förde även denna gång fram krav på att någon form av procent av licensavgiften enligt tysk förebild skulle kunna hjälpa till att finansiera verksamheten. Vidare gjordes en tydlig markering mot att behöva beblanda sig med kommersiella intressen. Margot Wallström uppfattades som " - - - mycket intresserad av att fortsätta diskussionen.", men att hon behövde mer information om den här typen av TV-verksamhet.⁴³

I december 1996 deltog man i ett av Folkrorelsernas Medieforum anordnat seminarium med titeln "Tema: Digital TV: Av vem? För Vem? Varför?". Deltagandet resulterade i att en av ledamöterna i panelen, centerns vice ordförande Andréas Carlgren, som var med i beredningsgruppen för markbunden Digital-TV, efterlyste en "specifikation i punktform" som man hörsammade från Öppna Kanalens sida. Man skickade ett brev där man konkretiserade följande punkter; 1) säkerställd tillgång till avgiftsfri lokal distribution av yttrandefrihetskanal, 2) fler kanaler för att tillgodose intresset för sändningar, 3) bevarad självständighet från staten och kommersiella intressen, 4) visst ekonomiskt stöd.⁴⁴

Vid det första konstituerande mötet för bildandet av ett riksförbund i juni 1997, gjorde Öppna Kanalerna i Stockholm, Göteborg och Malmö en gemensam uppvaktning av kulturminister Marita Ulvskog (s) med syftet att försöka utverka ett statligt stöd.⁴⁵ Ett drygt halvår senare, i början av 1998, ställdes en skrivelse till Regeringen. Strax innan hade en förkortad version skickats till Socialdemokratiska partiets ordförande Göran Persson. Frågor om **finansiering, täckningsgrad och jämförelsen med presstödet** liksom **den demokratiska tillgången till ny teknik** löper som en röd tråd genom skrivelserna. Då Regeringen inte svarat på skrivelsen efter ett år, gjordes en ny hemställan. Här presenterat i något förkortat skick gör Riksförbundet i båda skrivelserna följande hemställan:

- 1) Uttalat stöd för public access-kanalers betydelse för en vidgad yttrandefrihet för de grupper som annars inte kommer till tals.
- 2) Förändringar i kabellagstiftningen så att samtliga kabelhushåll får tillgång till ett lokalt kabelsändarföretags program.
- 3) Kabelsändningarna kompletteras med trådlösa sändningar med såväl analog som digital teknik tillgängliga för public access-kanaler.
- 4) En struktur för statligt ekonomiskt stöd i någon form.⁴⁶

En skrivelse med i stort sett likartat innehåll - "En demokratiskt förankrad lokal television" ställdes till samtliga partiledare senare under våren 1998.⁴⁷

I dessa skrivelser hänvisas också till vad EU förespråkade nämligen:

åtgärder för att stödja medborgarradio/TV och öppna kanaler i syfte att ge medborgare direkt tillgång till och deltagande i ljud- och bildmedia. Utifrån den ökande betydelsen av elektroniska media för allmänhetens information stärks därmed den demokratiska processen. (Session document A4-0140-95)

Flera inom Öppna Kanalen oroas av att det i framtiden inte bara handlar om **rättigheter att uttrycka sig**, utan man måste också ha **resurser** för att kunna göra det. Det handlar både om rätten och möjligheten att yttra sig. När TV:n och datorn inom en kanske inte alltför avlägsen framtid smält ihop till en apparat, så är det befogat att fråga vilken prislapp som informationstjänsterna (läs medborgarnas möjlighet att kommunicera) får i framtiden? Johannes Moubis sammanfattar problematiken så här:

Det är oerhört viktigt att man från samhällets sida inte missar detta, utan sätter sig på rätt tåg, med de rätta människorna.

Man har länge varit medveten om utvecklingen mot **konvergens**, dvs. att telefoni, TV, Internet ryms i **ett och samma tekniska medium**. Rent tekniskt är detta möjligt sedan flera år tillbaka, men än så länge är apparaturen olika för dessa tjänster. Man har ingenting emot utvecklingen i sig, men man har länge varit oroad över att kabellagstiftningen blir överspelad av den tekniska utvecklingen utan att ersättas av något annat. Skräckscenariot är att regeringen beslutar om att kabelnäten inte behövs längre i och med Internets spridning. Därför har man gång på gång poängterat **vikten av allmänhetens tillgång till alla medier oavsett teknik**, och att detta säkras dels via lagstiftning, dels via ett ekonomiskt grundstöd. Ola Stockfelt, ordförande i Riksförbundet, framhåller att staten måste ta ett ansvar för dessa frågor, som inte får lämnas åt de fria marknadskrafterna:

Demokrati är inte kortsiktigt lönsamt.

Länge har man tyckt att man talat inför nästan döva politikeröron, men kanske inte nu längre. Radio- och TV-verket uppmärksammar problematiken i **medieutveckling 1999**. En kommitté är tillsatt med uppdrag att ta ställning till en teknikoberoende grundlagsreglering av yttrandefriheten.⁴⁸

En högt prioriterad önskan är att få principerna om **medborgarnas rätt till yttrande- och informationsfrihet** samt ekonomiska stödmöjligheter till en **Public Access-kanal** inskrivet i **EU:s medieprogram**. Det ekonomiska stödet skulle kunna vara i form av ett direkt stöd från EU eller direktiv till medlemsländerna om att medge sådant stöd. Tanken är att "styrmedlet" ska ligga så långt från den (lokala) verksamheten som möjligt, så att det inte kan förhandlas bort eller läggas ner hur lätt som helst. En jämförelse görs med presstödet. Man har givetvis ingenting emot om frågan kom ända upp på FN-nivå.

Man har använt sig av framför allt två vägar från svensk sida, dels har man samverkat med Offene Kanäle i Tyskland som har haft bra officiella kontaktvägar utarbetade, dels har de egna kontakterna med Europe by Satellite med anledning av EU-sändningarna visat sig vara värdefulla i sammanhanget.⁴⁹

Genom goda kontakter med Offene Kanäle i Berlin som i sin tur haft goda kontakter med den tyska socialdemokratin och Friedrich-Ebert-Stiftung, så lyckades man i samarbete med nämnda stiftelse anordna ett första förberedande möte i Bryssel med syftet att Open Channels for Europe! skulle diskutera en strategi gentemot EU-kommissionen. Möjligheten av att anordna en EU-Workshop året därpå 1998 med titeln "European Media Policies and Open Channels" diskuterades. Man hade hoppats på bidrag från Friedrich-Ebert-Stiftung för att anlita en professionell lobbyist i EU, men så blev inte fallet.⁵⁰

3.3 Riksdagssändningar och sändningar från Europaparlamentet

En aspekt av yttrande- och informationsfrihet är att bereda den som vill möjligheten att komma till tals i TV-mediet som är det starkaste mediet. På ett lokalt kabelsändarföretag ställs inte de gängse kraven på opartiskhet, saklighet och balans i programinnehållet. Däremot ställs krav på att **tillmötesgå bredden av sändarintressen**.

Även då kabelsändarföretaget tar på sig en mer aktiv roll än att enbart samordna programönskemål, ska det sträva efter allsidighet i programverksamheten och verka för att så många intressen som möjligt tillgodoses.⁵¹

I Berlindeklarationen, presenterad tidigare, talas det i punkt 4 om

- - - non-discriminatory access for the public to all means of communication.

Detta innebär varje individs rätt att själv få ta del av och bilda sig en uppfattning om den information som finns. Artikel 19 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna åberopas också:

Envar har rätt till åsiktsfrihet och yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet för envar att utan ingripanden hysa åsikter och frihet att söka, mottaga och sprida upplysningar och tankar genom varje slags uttrycksmedel och utan hänsyn till gränser.⁵²

Genom samarbete med Telia fick Öppna Kanalen en optokabel dragen till föreningslokalen och därmed möjlighet att bygga egen avvecklingsstudio. Detta har redogjorts för närmare i tidigare avsnitt. Den andra delen av detta samarbete var att Öppna Kanalen i samarbete med systerorganisationerna i Stockholm och Malmö åtog sig att i samarbete med Telia ombesörja **direktsändningar från Riksdagen** med början vårriksdagen 1997. Riksdagen ställde sina egna TV-upptagningar till Öppna Kanalens förfogande.⁵³ Telia åtog sig att distribuera signalen från riksdagen i det egna nätet till Öppna Kanalen i Stockholm, Göteborg och Malmö samt stå för distributions- och underhållskostnader mot att man i samtliga tre städer före och efter riksdagssändningarna informerade om att direktsändningarna skedde i samarbete med Telia.⁵⁴ Man inbjöd till presskonferens den 18 januari 1997 för att presentera initiativet så här:

Vad är det för vits med en demokratisk rättighet som man inte har möjlighet att använda?

Alla svenskar har länge haft rätt att se sina folkvalda i aktion. Mycket få har haft möjlighet att tillbringa dagarna på åskådarläktaren i Stockholm - ens om ämnet för dagen varit av avgörande intresse. - - -

Genom Öppna Kanalen i Göteborg får göteborgarna möjlighet att granska sina demokratiskt valda representanter i aktion. Genom oss kan Riksdagen sända hela debatterna, inte bara de korta inblickar om för tillfället brännbara ämnen som kan få plats i riks-TV:s nyhetsrapportering.⁵⁵

Man har uppfattat att arrangemanget rönt "mycket stor uppskattning" från både allmänheten och Riksdagen.

Då Öppna Kanalen började direktsända från Riksdagen ökade också omedelbart rikstelevisionens direktbevakning av Riksdagens plenum drama

tiskt, vilket kan ses som en framgång i strävan att använda TV-mediet som verktyg för demokratin.⁵⁶

Vårt användande har lett till att först UR och sedan SVT, begärt att få **sända riksdagen okommenterad** enligt den modell som vi etablerat, vilket naturligtvis är en utveckling vi välkomnar.⁵⁷ (Emfas tillagd)

När kontakter togs med Europaparlamentet för att efterhöra möjligheten till direktsändningar därifrån svarade man att alla nyhetsredaktioner redan får allt material. På frågan hur man från EU:s sida kunde vara säker på att nyhetsredaktionerna verkligen valde ut och vidarebefordrade det som var viktigt och intressant och om inte medborgarna borde beredas möjligheten att själva direkt kunna ta del av det som sägs, svarade man efter en stunds eftertanke: "You may have a point there." Inom EU förstod man snabbt poängen med att sända ut direktsändningar som inte passerat genom ett "**journalistiskt filter**" eller på engelska "information that has not tampered with". De första provsändningarna ägde rum på engelska språket.⁵⁸ Ytterligare provsändningar gjordes med simultantolkningar på två språk; svenska och italienska under 1998.⁵⁹

Simultantolkade **direktsändningar från EU-parlamentet** i Bryssel/Strasbourg till Göteborg, Stockholm och Malmö inleddes den 30 mars 1998. Idag kan dessa sändningar även ses i Lund, Västerås, Jönköping och Skövde och snart också i Nacka. Sändningarna är ett samarbete mellan Öppna Kanalerna, Riksdagen, EU-parlamentet och EU:s TV-bolag Europe by Satellite. Senare omfattades också Lund och Västerås av sändningarna. När regeringen senare samma år beviljade projektbidrag för informations- och kunskapssökande insatser om den Europeiska Unionen erhöll Riksförbundet Öppna Kanaler i Sverige det högsta bidraget för att anordna mottagarmöjligheter per satellit.

Syftet med projektet är att underlätta medborgarnas insyn och deltagande i den europeiska demokratiska processen via direktsändningar från bl.a. EU-parlamentet (med svensk simultantolkning) och försök av interaktiv karaktär. - - - 'Detta innebär att idén med **parlamentarisk TV** för första gången nu även når utanför de tre storstäderna' säger Riksförbundets ordförande Ola Stockfelt, som räknar med att fler städer tillkommer under 1999.⁶⁰ (Emfas tillagd)

I verksamhetsberättelsen för 1998 drog man följande slutsatser:

Europasändningarna, fr.a. från Europaparlamentets sessioner i Bryssel och Strasbourg, har dessutom liksom t.ex. sändningarna på olika invandrarspråk, visat på bristerna i den officiella 'journalistiska' nyhetsförmedlingen. Att den journalistiska bilden av olika grupper i Sverige som normalt inte har tillträde till medierna ofta varit gravt missvisande har kunnat demonstreras med lokala program producerade av kanalens medlemsorganisationer. För argumentationen visavi departement och andra myndigheter för stärkt lagstiftning för yttrandefriheten och ekonomiskt stöd har det dessvärre varit viktigt att kunna komplettera den bilden med en demonstration av andra flagranta brister i etablerade mediers bild av världen. Genom att befolkningen i flera svenska städer genom de Öppna Kanalernas arbete kunnat få direkt tillgång till åskådarplats vid både det svenska och det europeiska parlamentet, och därmed för första gången fått möjlighet att bilda sig en självständig uppfattning, har informationsfriheten, och uppfattningen om betydelsen av befolkningens egna öppna kanaler, kunnat stärkas avsevärt.⁶¹

Närmast till hands och allra lämpligast ligger naturligtvis **sändningar från Kommunfullmäktige** i Göteborg. Från kommunens sida så har man sagt att man varit kontaktade av flera och att man ville finna en lämplig form för den här typen av sändningar och sedan höra av sig för ett anbudsförfarande. När kommunen kontaktades ett år senare, så hade man fortfarande inte börjat arbeta med frågan.⁶² Kontakt på plats har också resulterat i bedömningen att kameran inte får plats, sladdarna hamnar fel och en mycket informell kommentar om ovanan och det generande för ledamöterna i att bli exponerade på detta sätt.⁶³ Vid ett annat tillfälle torde det knappast ha varit kamerornas placering som var problemet, men det ljumma intresset för att bekosta dessa sändningar med skattemedel kan möjligen också bero på att man faktiskt inte når riktigt alla hushåll - bara 80 %.⁶⁴

Telia har sagt upp samarbetet kring riksdagssändningarna fr.o.m. den 31 december 1999. Orsaken är att det analoga nätet med viss överkapacitet kommer att ersättas av ett helt digitaliserat nät, som är "strikt kommersiellt" och utgör en del av Telia InfoMedias affärsverksamhet.⁶⁵ En diskussion med Riksdagsförvaltningen om andra tekniska möjligheter att fortsätta har lagts på is, för att kostnaderna på 7 miljoner anses för höga.⁶⁶ När vissa sakförhållanden inte längre tycktes gälla, funderade man på om inte detta kunde föranleda ny kontakt med Telia.⁶⁷

3.4 Ansökan om tillstånd för Digitala TV-sändningar

I början av 1997 skrev man i slutordet till verksamhetsberättelsen: "Vi ser fram emot ett spännande år med fantastisk utvecklingspotential!" Det gällde frågor om Internet, integrationen av tidigare separata kommunikationsteknologier som måste bevakas " - - - juridiskt, tekniskt och kulturellt." Man hade tidigare framfört till Kulturministern att Öppna Kanalen måste vara en del av det digitala utbudet.⁶⁸

Digital-TV innebär väsentligt minskade kostnader och ökade möjligheter till programproduktion. Öppna Kanalen bör hinna ikapp innan den pågående processen blir tillräckligt etablerad. Egentligen borde tittarna kräva möjligheten för Öppna Kanalen att sända digitalt för att få just det som man kan erbjuda i en sådan Public Access-kanal.⁶⁹

Öppna Kanalen var formellt ej inbjuden till Regeringskansliets/Kulturdepartementets remissmöte med anledning av **Rapport med förslag om sändningsorter** (SOU 1997:103), (Rapport från utredningen om digital-TV).⁷⁰ Man fick ändå möjlighet att delta vid remissmötet som ägde rum i augusti 1997. I rapporten från remissmötet rapporteras Öppna Kanalens krav på att en kanal reserveras för Public Access-TV och ytterligare en kanal erbjuds andra lokala aktörer. Must carry-skyldigheten (se nedan) bör finnas kvar och omfatta fler former av distribution, men regelverket bör utformas så att det blir "konkurrensneutralt". Man kräver " - - - att det skapas utrymme för access-TV i alla former av distribution oavsett om det sker i kabel, digital TV, koppartråd eller liknande."⁷¹

Man tog också tillfället i akt att inkomma med en skrivelse som redovisas i regeringens proposition om digitala TV-sändningar. De synpunkter som redovisas är allmänintressets företrädare, bibehållen must carry-skyldighet (skyldighet för den som äger eller förfogar över kabelnät som når fler än tio bostäder att se till så att TV-sändningar som sker med tillstånd från regeringen kan ses), och att en kanal reserveras för Public Access.⁷²

Beslutet om markbundna digital-TV-sändningar med Göteborg som en av introduktionsorterna hälsades visserligen med tillfredsställelse.⁷³ Men beslutet om **marksänd** Digital-

TV är problematiskt. Öppna Kanalen är i ett underläge med små möjligheter att följa och påverka utvecklingen. Men man anser att man i varje läge måste försöka hänga med och bevaka allmänhetens fria tillgång till alla medier oavsett teknik, samt att dessa medier verkligen är rikstäckande, dvs. når alla. Ola Stockfelt, ordförande i Riksförbundet, framhåller:

Tekniken ska vara principernas, dvs. yttrandefrihetens, informationsfrihetens och demokratins tjänare.

Fördelarna med marksänd Digital-TV är att den omfattas av svensk lagstiftning, vilket inte Digital-TV via satellit gör. Man kan därmed ingripa mot barnporr och liknande saker. Tanken var också att marksänd Digital-TV skulle täcka hela landet. Från början gjordes bedömningen att installera Digital-TV via satellit inte skulle vara kommersiellt lönsamt i övre Norrland.⁷⁴

Nackdelarna är att man måste köpa en låda eller tillsats för att över huvud taget kunna titta. Det man får tillgång till är 8 kanaler och ingenting mer. Dessutom måste sändare byggas på olika platser i landet. Digital-TV via satellit innebär att allt kan sändas från andra länder och tas emot här. Men då finns förstås "inga protektionistiska kontrollmöjligheter".⁷⁵

I ansökan om tillstånd för digitala TV-sändningar uppmärksammas propositionens skrivning om företräde för lokala och regionala program liksom program förankrade i den svenska kulturkretsen. Med tillfredsställelse konstateras att Öppna Kanalens tidigare framförda förslag om två lokala kanaler blivit verklighet i regeringens förslag, vilket medger att en kanal härmed skulle kunna bli en Public Access-kanal.

Man erinrar om "att utöva sändningsrätten sakligt" står för att garantera "balans mellan sändarintressen", "bredast möjliga sändarintresse" utan möjlighet att styra programinnehåll annat än att ansvarig utgivare försöker tillse att lagstiftningen följs.

I stort sett samtliga program är fast 'förankrade i den svenska kulturkretsen', eftersom de är producerade lokalt. Det förutsätter givetvis att man ser Sverige som ett mångkulturellt samhälle, eftersom program producerade av invandrare utgör en mycket stor del av programmängden.

Vi reagerar starkt mot att 'minoritetsprogram' i blanketten sammanförts under 'Övrigt' - ett mångsidigt utbud vänder sig bl.a. till en mångfald minoriteter.

Ansökningshandlingarna uppfattas som mer avpassade för en kommersiell sändare, men Öppna Kanalen ser som sin uppgift att verka för att allmänheten ska få tillgång till TV-mediet oberoende av teknikutvecklingen. Det förestående tekniskiftet till digital-TV bör omfatta även de hushåll som idag inte är anslutna till kabelnät. Man bedömer att de tekniska och ekonomiska förutsättningarna finns för att klara av digitalsändningar.⁷⁶

Ansökan avslogs inte helt oväntat.⁷⁷ Kraven bedöms som höga och framför allt mer avpassade för kommersiella förhållanden.⁷⁸ En revisionsfirma som anlätades vid bedömningen, ansåg att Öppna Kanalen inte stod tillräckligt ekonomiskt starkt. I sin ansökan valde man att utgå från att en gratiskanal skulle ställas till förfogande precis som kabellagstiftningen stipulerar för kabelnätsinnehavare. Så blev inte fallet.⁷⁹

SVT 2 har erbjudit Öppna Kanalen att sända några timmar per vecka, men det kan endast bli frågan om program med **bra** teknisk kvalitet. Detta utesluter vissa föreningar från att sända, då deras tekniska utrustning inte håller måttet. Dessa föreningar torde inte ha ekonomiska resurser för att skaffa sig bättre utrustning. Erbjudandet är än så länge muntligt, har ej följts upp med brev. Från Öppna Kanalens sida har man än så länge inte heller tagit kontakt i frågan.

Sammanfattningsvis så har Digital-TV-frågan inte varit alldeles enkel att förhålla sig till. Man har en målsättning, stundtals kanske ett upplevt krav, att försöka hänga med i den tekniska utvecklingen och bevaka sina mediepolitiska intressen, som går ut på att medborgarna verkligen ska få tillgång till alla medieformer oavsett teknik.

Från början uppfattades innebörden med Digital-TV vara att nå alla medborgare. Riksdags- och EU-sändningarna skulle härigenom kunna nå hela riket och inte bara storstäderna. Intresset för programproduktion skulle stimuleras. Samtidigt som det finns vissa argument för marksänd Digital-TV redovisade ovan, så kostar digitala satellitsändningar bara en femtedel så mycket.

Efterhand har det ju visat sig att intresset eller kanske förtroendet för Digital-TV är mycket lågt, eftersom bara 350 mottagningsboxar sålts, av vilka en del har rapporterats vara behäftade med fel. Alla kommer inte att kunna se Digital-TV i dagsläget, då det inte finns tillräckligt med sändare. De i sammanhanget allra lämpligaste TV-apparaterna finns inte ute i handeln, den utlovade bildkvaliteten kommer inte att infinna sig.

Hösten 1999 ämnade man dock göra en förnyad ansökan, likalydande med den gamla, efter överenskommelse med handläggare hos Radio- och TV-verket. Dock måste man tänka igenom och förtydliga sig vad gäller Öppna Kanalens ekonomiska förutsättningar i sammanhanget, eftersom det bedömdes vara den svaga punkten vid förra ansöknings-tillfället.⁸⁰

Sammanfattning

Öppna Kanalen gick 1994 med i Sambandet (Riksförbundet för medieverkstäder, mediepedagoger och lokal-TV) och medverkade också till att starta Sambandet Väst samt att bygga upp ett nordiskt nätverk för lokal-TV-operatörer. Året efter tog man initiativ till bildandet av MUR - Mediepolitiska Utvecklingsrådet i Göteborg. Flera från Öppna Kanalen valdes in i styrelsen. Tanken var att MUR skulle vara ett forum för olika intressenter inom mediesektorn i Göteborgsregionen.

Riksförbundet Öppna Kanaler i Sverige bildades 1997 efter ett par års diskussioner främst mellan Öppna Kanalen i Stockholm, Göteborg och Malmö. I juni 1999 hade man 8 medlemmar i olika städer. I juni 1999 bildades Open Channels for Europe! av motsvarande organisationer i England, Holland, Tyskland, Sverige och med Johannes Moubis från Öppna Kanalen i Göteborg som ordförande.

Genom en rad politiska uppvaktningar genom åren har man drivit frågor om finansiering, täckningsgrad och en teknikerberoende lagstiftning. Man gör en jämförelse med presstödet och kräver en lagstadgad grundfinansiering i form av t.ex. två procent av licensintäkterna. Man önskar en täckningsgrad till 100 % så att alla har tillgång till en Public Access-kanal.

Den förestående sammansmältningen av apparater och tjänster medför att man vill ha en teknikoberoende lagstiftning.

Hösten 1997 antogs den s.k. Berlindeklarationen med krav om möjligheten att kommunicera oavsett medieform, och fri i bemärkelsen o censurerad eller okommenterad tillgång till all slags information. Året efter gjordes ett tillägg om integrationsfrågor och respekten för människor från andra kulturer. Som ett led i detta började man därefter sända från Sveriges Riksdag och efter kontakt också från EU-parlamentet. Hittills har man misslyckats med att få börja sända från Kommunfullmäktige.

Digital-TV-frågan har inte varit alldeles enkel att förhålla sig till. Man har ansökt om tillstånd i ett tappert försök att hålla jämna steg med den tekniska utvecklingen. Ansökan avlogs inte helt oväntat. Öppna Kanalen bedömdes inte ha tillräckliga ekonomiska resurser. Det finns för- och nackdelar både med marksänd Digital-TV och Digital-TV via satellit. Till fördelarna med marksänd Digital-TV hör att den omfattas av svensk lagstiftning, till nackdelarna hör att man måste köpa en särskild tillsats för flera tusen kronor. Satellitsänd Digital-TV medför att man kan "plocka ner" alla möjliga program, men då gäller inte längre svensk lagstiftning, vilket kan få icke önskvärda konsekvenser. Digitala satellitsändningar kostar bara en femtedel av kostnaden för marksänd Digital-TV.

Noter

1. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1993-06-03 -1994-09-30. ÖKG:s arkiv.
 2. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, I perioden 1995-09-30 - 1996-09-25, II perioden 1996-09-26 - 1997-03-18. ÖKG:s arkiv.
 3. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1996-08-05. ÖKG:s arkiv.
 4. Samtal med Ola Stockfelt.
 5. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1996-02-05. ÖKG:s arkiv.
 6. Öppna Kanalen i Göteborg, årsmötesprotokoll, 1996-09-26. ÖKG:s arkiv.
 7. Riksförbundet för Öppna Kanaler i Sverige, Verksamhetsberättelse 1997. OSA:s arkiv.
 8. Riksförbundet för Öppna Kanaler i Sverige, Verksamhetsberättelse 1997, citat s. 1. OSA:s arkiv.
 9. Internet: <http://www.openchannel.se/riks/index.htm>
 10. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse 1997. ÖKG:s arkiv.
 11. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1998. ÖKG:s arkiv. Samtal med Johannes Moubis.
 12. Internet: <http://www.openchannel.se/cat/oksvensk.htm>
 13. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, I perioden 1995-09-30 - 1996-09-25, II perioden 1996-09-26 - 1997-03-18, styrelseprotokoll, 1996-11-20. ÖKG:s arkiv.
 14. "Open Channels for Europe", **Zeitung des Offenen Kanal Berlin**, Nr. 1, 1998. ÖKG:s arkiv.
 15. 4th Convention of the German Open Channels 1997, Open Channels for Europe!, **Berlin Declaration**, Berlin, Nov. 13-16, 1997. Återfinns inklusive tillägget om integration från mötet i Lund 1998 på Internet: <http://www.openchannel.se/euro/berlin97.htm>
 16. Brev till statsminister Göran Persson, 1998-07-22. Brev från Regeringskansliet/Statsrådsberedningen till Riksförbundet Öppna Kanaler i Sverige, daterat 1998-09-09. OSA:s arkiv.
 17. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll 1998-01-29. ÖKG:s arkiv.
 18. Internet: <http://www.openchannel.se/euro/berlin97.htm>,
Internet: <http://www.openchannel.se/euro/index.htm>
- Se också Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1998. ÖKG:s arkiv.
19. E-brev daterat 21 juni 1999 från d.rushton@mail.qmced.ac.uk, till Johannes Moubis n400511@mail.pi.se>. Samtal med Johannes Moubis.
 20. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1993-06-03 -1994-09-30. ÖKG:s arkiv.

21. Öppna Kanalen i Göteborg, Inbjudan till deltagande i ett kommunövergripande råd i mediefrågor, med arbetsnamn Mediepolitiska Utvecklingsrådet - **MUR**, 26 februari 1995. ÖKG:s arkiv.
22. Mediepolitiska Utvecklingsrådet i Göteborg, protokoll fört vid konstituerande möte, 1996-09-23. Se också Bilaga 1, Stadgar. ÖKG:s arkiv.
23. Samtal med Gilbert Svensson och Ola Stockfelt.
24. Öppna Kanalen i Göteborg, Yttrande över Betänkande Kulturpolitikens inriktning (SOU 1995:84), 1996-02-14. ÖKG:s arkiv.
25. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1997-01-29. ÖKG:s arkiv.
26. Öppna Kanalen i Göteborg, årsmötesprotokoll 1996-09-26. ÖKG:s arkiv. Information om Videazimut kan fås på videaz@web.apc.org
27. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1997. ÖKG:s arkiv.
28. Riksförbundet för Öppna Kanaler i Sverige, styrelseprotokoll 1997-11-18. OSA:s arkiv.
29. Samtal med Ola Stockfelt.
30. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1998. ÖKG:s arkiv.
31. Samtal med Ola Stockfelt.
32. Riksförbundet för Öppna Kanaler i Sverige, verksamhetsberättelse, 1998. OSA:s arkiv.
33. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1998. ÖKG:s arkiv.
34. Öppna Kanalen i Göteborg, Ansökan om förordnande som lokalt kabelsändarföretag i Mölndal och Partille, ställd till Radio- och TV-verket, daterad 30 september 1997. Samtal med Ola Stockfelt. Vid telefonkontakt med den tillståndsgivande myndigheten Radio- och TV-verket, så har man meddelat att man inte kan hitta ansökan.
35. Samtal med Gilbert Svensson, Ola Stockfelt.
36. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1998. ÖKG:s arkiv.
37. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll 1996-04-01. ÖKG:s arkiv.
38. Riksförbundet för Öppna Kanaler i Sverige, verksamhetsberättelse 1997. OSA:s arkiv.
39. Weisberg, 1991.
40. "Nej, regeringen avskaffade 'våra' pengar!", (signerad redaktörerna), **Mediekanalen**, Nr. 2, 1993.
41. "Dags för Sverige att återskapa en vision för television", (Sambandets remissvar till Kulturdepartementets 'Regler och villkor för ny marksänd TV" (DsU 1994:105), **Mediekanalen**, Nr 1, 1995.
42. Weisberg & Svärd.
43. Lindqvist. Se också Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1995-02-08, 1995-03-14. ÖKG:s arkiv.
44. Samtal med Ola Stockfelt. Brev från Ola Stockfelt, Öppna Kanalen i Göteborg till A Carlgren, daterat den 6 december 1996. ÖKG:s arkiv.
45. Riksförbundet för Öppna Kanaler i Sverige, verksamhetsberättelse 1997. OSA:s arkiv.
46. Riksförbundet för Öppna Kanaler i Sverige, Ola Stockfelt, ordförande, "Samhällets stöd för en demokratiskt förankrad lokal television", Brev till Socialdemokratiska partiets ordförande Göran Persson, Göteborg den 12 februari 1998.
47. "Statens stöd för en demokratiskt förankrad lokal television", Brev till Regeringen, Göteborg den 16 februari 1998.
48. Skrivelserna följdes upp med en förkortad påminnelse, Riksförbundet för Öppna Kanaler i Sverige, Ola Stockfelt, ordförande, "En demokratiskt förankrad lokal television", Brev till Socialdemokratiska partiets ordförande Göran Persson, Göteborg den 19 maj 1998.
49. "Angående skrivelse om Statens stöd för en demokratiskt förankrad lokal television", Brev till Regeringen, Göteborg den 16 april 1999.
50. Samtliga här angivna brev/skrivelser och påminnelser: OSA:s arkiv.
51. Riksförbundet för Öppna Kanaler i Sverige, Ola Stockfelt, ordförande, "En demokratiskt förankrad lokal television", Brev daterat den 19 maj 1998. (Ola Stockfelt har ställt en separat datautskrift på brevet till förfogande för det här arbetet). OSA:s arkiv.
52. Radio- och TV-verket, 1999b. s. 64-68.
53. Samtal med Ola Stockfelt. Se också Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1998. ÖKG:s arkiv.
54. Samtal med Ola Stockfelt, Johannes Moubis. Friedrich Ebert Stiftung, Program, Preparatory-Conference of an EU-Workshop 1998, "European Media Policies and Open Channels", Brussels November 6-7 1997. ÖKG:s arkiv.

51. Radio- och TV-verket & Granskningsnämnden, s. 17.
52. Internet: <http://www.openchannel.se/innehall.htm>, s. 2.
53. AVTAL mellan Öppna Kanalen i Göteborg, org. nr. 857207-0996, (nedan betecknad Öppna Kanalen), å ena sidan och Sveriges Riksdag (nedan betecknad Riksdagen) å den andra om tillgång till TV-upptagning för publicering. (Undertecknat den 30/1 1997 av Öppna Kanalen och den 18/2 1997 av Sveriges Riksdag.) ÖKG:s arkiv.
54. Avtal mellan Öppna Kanalen i Göteborg och Telia AB. (Undertecknat den 4 mars 1997 av Lars Jacobsson, informationsdirektör, Telia AB) ÖKG:s arkiv.
55. Öppna Kanalen i Göteborg, "Riksdagen Direkt! Hem till göteborgarna!", pressmeddelande. ÖKG:s arkiv.
56. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, I perioden 1995-09-30 - 1996-09-25. ÖKG:s arkiv.
57. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, II perioden 1996-09-26 - 1997-03-18. ÖKG:s arkiv.
58. Samtal med Johannes Moubis.
59. Jean Charles Pierron, Head of Division, PARLEMENT EUROPEEN, DIVISION DE L'AUDIOVISUEL, Brev den 18 mars 1998 adresserat till Johannes Moubis, Öppna Kanalen i Göteborg. ÖKG:s arkiv.
60. Samtal med Johannes Moubis. Se också Nilsson. För citat se Network Open Channels, <network@openchannel.se> "EU via öppna kanaler", 1998-10-17, Pressmeddelande. ÖKG:s arkiv.
61. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1998. ÖKG:s arkiv.
62. Samtal med Gilbert Svensson.
63. Samtal med Johan Löfquist.
64. Samtal med Göran Nyberg.
65. Telia/Lars Jacobsson/Koncernstab Kommunikation, Brev daterat 1998-06-30 ställt till Öppna Kanalen i Göteborg. ÖKG:s arkiv.
66. Samtal med Ola Stockfelt, Johannes Moubis.
67. Samtal med Johannes Moubis.
68. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, II perioden 1996-09-26 - 1997-03-18. ÖKG:s arkiv.
69. Samtal med Mario Hernandez, ordförande i Öppna Kanalen i Göteborg.
70. Regeringskansliet/Kulturdepartementet, Inbjudan till Remissmöte, Dnr. Ku 97/2572/RTV.
71. Regeringskansliet/Kulturdepartementet/Enheten för mediefrågor, **Rapport från remissmöte den 29 augusti 1997 om Rapport med förslag om sändningsorter. Rapport (SOU 1997:103) från Utredningen om digital-TV**, Dnr. Ku97/3973/RTV.
72. Prop. 1996/97:67, Bilaga 1, s. 44, 49, 62, 83. Öppna Kanalen har inte kunnat ställa en kopia på skrivelsen till förfogande.
73. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1998-01-29. ÖKG:s arkiv.
74. Samtal med Ola Stockfelt. Stockfelt framhåller att glesbygdsperspektivet återopades av t.ex. centerpartiet när fördelarna med marksänd Digital-TV diskuterades.
75. Samtal med Johannes Moubis.
76. Öppna Kanalen i Göteborg, **Ansökan om tillstånd för digitala TV-sändningar**, Göteborg 30 januari 1998. ÖKG:s arkiv.
77. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1998. ÖKG:s arkiv.
78. Samtal med Mario Hernandez.
79. Samtal med Johannes Moubis.
80. Samtal med Johannes Moubis.

4 Hur har Öppna Kanalen lyckats med sina föresatser?

4.1. Kriterier för bedömning

Öppna Kanalens ambition var att bygga upp en Public Access-kanal i form av en idéell förening och en egen sändningsstudio. Man ville också aktivt verka för att bli en part i mediapolitiska sammanhang. Vid en bedömning av Öppna Kanalen och dess verksamhet kan man dels titta på verksamhetens egna målsättningar och se om dessa uppfyllts, dels jämföra med vissa yttre kriterier för en sådan här verksamhet.

Först redovisas hur Öppna Kanalen nått upp till sina **egna målsättningar**. Därefter presenteras de personer som startade Öppna Kanalen och som har haft eller innehar de viktigaste styrelseposterna eller andra näraliggande uppgifter. Det rör sig om sammanlagt 12 intervjuade personer. Dessa talar om vad de anser har fungerat bra respektive mindre bra eller kanske rent av dåligt i Öppna Kanalen, samt hur de ser på framtiden.

När det gäller **yttre jämförelsekriterier** har jag valt att jämföra vissa nyckelbegrepp som Öppna Kanalen använder sig av - demokrati, yttrande- och informationsfrihet, Public Access, interaktivitet, Public Journalism, oredigerade sändningar - med vad som sagts om dessa begrepp i andra sammanhang. Jag diskuterar om Öppna Kanalen lyckats med ambitionen att bli ett massmediepolitiskt alternativ och en part att räkna med i mediasammanhang. Kan Öppna Kanalen ses som en social rörelse? Till sist försöker jag bestämma den position som Öppna Kanalen gör anspråk på i mediasystemet.

4.2 Hur har Öppna Kanalen lyckats uppfylla sina egna målsättningar?

Öppna Kanalens målsättningar kommer främst till uttryck i stadgarna som presenterats i avsnitt 2.2, men också i handlingsplanen för hösten 93 och våren 94, Förslag till handlingsplan för Öppna Kanalen i Göteborg verksamhetsåret 1995/96 och Verksamhetsplanen för 1999.

Öppna Kanalen bildades som en reaktion **mot** Kållevisionen; invändningarna var av både ekonomisk och etisk karaktär. Man har lyckats väl med att leva upp till målsättningen om **låga avgifter**. Den årliga **medlemsavgiften** har höjts från ursprungliga 1000:- till 1200:- att jämföra med inträdesavgiften till Kållevisionen som för drygt 10 år sedan låg på 20 000:- samt en årsavgift på drygt 3000:-. **Sändningsavgiften** ligger på 875:/timma inkl. moms för medlemmar och det dubbla för icke medlemmar. Minsta debiteringstid är 15 minuter. Kållevisionen redovisade för år 1992 en sändningskostnad på 1 250:- inkl. moms per påbörjad timma för medlemmar och nästan dubbel avgift för icke medlemmar. Dessa priser gällde medlemmar respektive icke medlemmar som var att betrakta som idéella organisationer. För icke idéella organisationer samt sponsrade program var sändningsavgiften 3 000:- inkl. moms för medlemmar och 4 500:- för icke medlemmar.¹

Öppna Kanalen har till skillnad från Kållevisionen inte förlorat **sändningstillståndet** en enda gång. Kontakt med Granskningsnämnden, Konsumentombudsmannen och Justitiekanslern ger vid handen att inga ärenden som föranlett åtgärd finns registrerade. Av styrelseprotokollen och intervju med ansvariga utgivare genom åren framgår att man tar allvarligt på dessa frågor. Flera initiativ för att hantera dessa frågeställningar har gjorts. Inrättandet av det etiska rådet var ett sådant initiativ. Rådet började aldrig fungera, vilket

man själv anser bero på att verksamheten fungerade på ett tillfredsställande sätt så att Rådet aldrig behövde inkallas. Två externa ledamöter har bekräftat att de aldrig kallats till sammanträden, vilket dessa tolkat som att verksamheten fungerade som den borde. Ett annat initiativ var bildandet av Mediepolitiska Utvecklingsrådet där man träffade och diskuterade med personer från angränsande områden.

Man har lyckats bygga upp **egen avvecklingsstudio** för programsändningar, fabricerar egna slingskyltar som visas i informationsslingan och använder sig av inköpt programvara för Text-TV och har således "kontroll över hela kedjan", vilket förefaller ha varit både ideologiskt och ekonomiskt motiverat för en Public Access-kanal i Öppna Kanalens tappning.

För att bli utsedd som lokalt kabelsändarföretag av Radio- och TV-verket förutsätts man **låta olika intressen och meningsriktningar komma till tals**. Yttrande- och informationsfriheten framhålls ständigt vid intervjuer och i skriftliga dokument. Ingenting har framkommit som tyder på att man inte skulle vara beredd att uppfylla dessa krav. I olika handlingsplaner har det talats om att "inspirera och aktivera" omgivningen till att använda lokal-TV-mediet.²

Även om man gärna såg att tunga institutioner som kommunen, Göteborgs universitet, LO m.fl. begagnade sig av mediet, så är det grupperna som sällan syns eller hörs som man vill värna om. FilmCentrum Väst och sex andra föreningar gick en gång samman och bildade CONTROL för att ha råd med inträdesavgiften. Kulturnämnden beviljade i efterhand bidrag för att täcka denna kostnad med motiveringen att föreningarna i CONTROL ej var etablerade organisationer. Det är i det sammanhanget som Öppna Kanalen har sina rötter.

Det finns ett starkt uttalat intresse för att grupper som har svårt för att komma till tals, ska kunna göra det i Öppna Kanalen, som skulle fungera "som en röst för de som kanske inte är högtintressanta som konsumenter. De som inte känner igen sig i rikskanalerna." Någon drar en parallell mellan rikskanalerna som tycks ha glömt sitt folkbildande uppdrag och Bostadsnyttan som börjat agera som privat hyresvärd. "Kontrollen över SVT ligger hos den manliga vita medelklassen." har någon sagt. För att råda bot mot detta sökte man pengar för att kunna arbeta enligt "Public Journalism" (redovisas senare i rapporten), som skulle ge i någon mening svaga eller vid TV-mediet ovana grupper hjälp att skildra sin egen verklighet.

I Öppna Kanalens historia har det alltid funnits fler medlemsföreningar än sändare, antalet medlemsföreningar har ökat eller minskat bl.a. med anledning av varierande krav vad gäller betalning av medlemsavgiften inom stipulerad tid. Det verkar som om vissa föreningar har varit mer eller mindre stödföreningar. En del föreningar har sänt en tid och sedan slutat. De programsändande föreningarna, i dagsläget 18 stycken, utgörs av invandrarföreningar, kyrkor eller trossamfund samt utbildningsanordnare. Man har inte lyckats nå fler än dessa tre grupper. Flera grupper i samhället saknas därmed. **Omvänt** kan man ställa sig frågan vem eller vilka som förefaller ha störst behov av Öppna Kanalen. Då blir svaret **invandrarföreningarna**. Utredningen om Brandkatastrofen torde ha bekräftat detta.

Man är mycket medveten om att man har för få sändare och för få **svenska** sändare. Frågan som man ställt sig är varför inte svenskar eller "gamla invandrare" strömmat till. Delvis torde det bero på att det saknas en "kultur i Sverige" för Public Access. Svenskar och gamla invandrare har kanske mindre behov av att kommunicera, informera varandra än vissa invandrargrupper som kommit under senare år. Även om medvetenheten finns om att Sverige idag är ett mångkulturellt samhälle, så vill man inte att Öppna Kanalen blir en "invandrarkanal". Frågan kommer att behandlas mer ingående i ett senare avsnitt.

Intresset för **ungdomar** som fanns hos de mer socialt motiverade inom Öppna Kanalen, blev inte tillräckligt tillgodosett. Den som kanske främst representerade det intresset och hade de kontakterna var Eva Stockfelt. Hon valdes till Öppna Kanalens första ordförande och även förste ansvarige utgivare. I de rollerna måste hon bevaka många fler intressen än ungdomarnas och fritidsgårdarnas. Fritidsgårdarna drogs aldrig med i Öppna Kanalen. Tiden räckte inte till. I USA är **pensionärer** mycket aktiva i den här typen av verksamhet och hon hade gärna velat nå pensionärsgруппerna i Sverige. Även maken var mycket engagerad i Öppna Kanalen. En period hade man högst en ledig kväll i veckan. Uppbyggnadsperioden var "mycket tuff". Eva Stockfelt blev med tiden tvungen att dra sig tillbaka då krafterna sviktade.

Någon har mycket förvånat frågat sig "Varför har inte **LO** någonting att säga sina medlemmar?" med tillägget att frågan känns svår att ta upp utan att man blir beskylld för att vara marxist. Men Öppna Kanalen når ju fastigheter med hyresrätt där LO:s medlemmar ofta bor. Man skulle lätt kunna nå ut till medlemmarna för vad som för LO måste vara "en skitsumma". Flera organisationer med anknytning till LO och socialdemokratin var för övrigt med i Kållelevisionen.

Den avgörande orsaken tycks vara att Öppna Kanalen helt enkelt **inte orkat marknadsföra sig** ordentligt.

Arbetet med att profilera kanalen som en public access-kanal, och öka den allmänna medvetenheten om vad detta innebär, har inte varit helt tillfredsställande. Arbetet med att vidmakthålla och utveckla själva sändningsverksamheten har tagit avsevärd energi, vilket gjort att marknadsföringen av kanalen, och av public access-konceptet, blivit underdimensionerad. Vi har i otillfredsställande liten omfattning använt oss av vårt eget medium för att informera om vad vi är.³

Just det sistnämnda, att informera om föreningen, verksamheten och framför allt hur det går till att börja producera program i den egna kanalen är man närmast generad över att ha missat. Man ska försöka få en ändring till stånd så att man i framtiden sänder sådan information. En viss hemmablindhet har nog funnits: "Vi som jobbar med det tror att vi är mer kända än vi är.", vilket man tvingats inse var en missbedömning.

Men frågan har inte varit helt försummad genom åren. Förutom att attrahera potentiella medlemmar så har det funnits en mer allmänt formulerad målsättning om att **verka för ett lokal-TV-koncept**. I handlingsplanen för 1993/94 står:

- Öppna Kanalens huvudmålsättning är att få till stånd en levande, dynamisk och av många använd lokal-TV kanal i Göteborg. Att använda sig av kanalen skall vara förhållandevis lätt och utan större kostnader.

- ÖKG skall inspirera och aktivera grupper, föreningar, företag, institutioner, intressegrupper m.fl. att bli aktiva i att använda lokal-TV-mediet för sitt syfte, och på bästa sätt.

-ÖKG skall inventera de i Göteborg förekommande video och mediaverkstäder, kommunala, institutionella och övriga som kan användas till lokal-

TV-produktion. Skapa ett informationsmaterial/nätverk om dessa möjligheter och aktivt arbeta för samverkan mellan dessa.⁴

Målsättningarna går igen i de följande handlingsplanerna. Man har tagit initiativ till bildandet av Mediepolitiska Utvecklingsrådet som var tänkt som ett kontaktforum för alla aktiva inom medieområdet i Göteborg. Det sägs ha fungerat bra under ett par år, men ingen har orkat driva det vidare. Man har medverkat till inrättandet av Torgny Segerstedts Stiftelse och prisutdelning i hans namn. Man har hjälpt två lokal-TV-kanaler i Västsverige att ombilda sig till Öppna Kanaler och vinna inträde i Riksförbundet. Man har deltagit i olika konferenser både i Sverige och utomlands.

Sist men inte minst så har många personer fått både **utbildning** och **erfarenhet** inom området genom de utbildningsinsatser och möjlighet till praktik i form av arbetsmarknadspolitiska åtgärder, som funnits och alltjämt finns. Många lär ha gått vidare inom området efter en tid på Öppna Kanalen.

Flera har tagit upp **svårigheten** att **engagera medlemsorganisationerna** i gemensamma angelägenheter och i styrelsearbetet.

Det är oklart om de känner att det är deras kanal, oklart hur de känner; om de bara vill använda den eller jobba för den.

Inför framtiden vore det önskvärt om man kunde komma ifrån den känsla av "vi och dom" som trots allt finns och att Öppna Kanalen blir "en medlemskanal på bådas villkor". Idag är sändningstider och sändningskostnader det som tycks intressera medlemmarna mest. Annonserar man om detta i en kallelse "så kommer alla!"

Styrelsen diskuterade att "mobilisera" men också "engagera medlemsorganisationerna." hösten 1994.⁵ I december 1995 bestämde man sig för att "inventera" allas tankar kring verksamheten.⁶ Under våren 1996 hölls ett större seminarium där man informerade om avtal, teknik m.m. för aktiva sändare. Hösten 1996 hölls ett antal "öppna hus" som särskilt vände sig till föreningar som inte var aktiva sändare, så att man skulle få en chans att träffas och diskutera vad som krävs för att producera program.⁷ Vid årsmötet 1997 uppdrogs åt den nya styrelsen att bl.a. " - - - skapa förutsättningar för en tätare dialog mellan medlemmarna, och mellan medlemmar och personal, - - - ".⁸

Inför årsmötet 1998 kallade Programrådet till medlemsmöte där en av punkterna löd " - Öppna Kanalen är en Förening! (Hur vi medlemmar vill ha vår kanal?, satsa ihop för att skaffa gemensam utrustning?, gemensamma produktioner?, söka pengar tillsammans?)"⁹ Valberedningen skrev i sitt förslag till styrelse, valberedning samt revisorer inför verksamhetsåret 1998 följande:

Valberedningens arbete har inför detta årsmöte varit något trögt. Under kommande verksamhetsår är det önskvärt att det sprids information bland medlemmarna om vikten av att delta i ett aktivt och medlemsförankrat styrelsearbete för att nomineringar till styrelseposter skall föreslås. - - - För att överhuvudtaget hitta aspiranter måste information om styrelsearbete etc. spridas bland medlemmar inför verksamhetsåret 1999. Om möjligt!

Som en direkt orsak av ovanstående är valberedningens förslag till ny styrelse inte helt komplett.¹⁰

Inför årsmötet i mars 1999 var situationen helt annorlunda. Valberedningen strävade efter att få in nytt folk som kunde "aktivera" Öppna Kanalen. Ambitionen var att byta ut hälften av styrelseledamöterna. Alla föreningar som varit aktiva under året kontaktades därför. Det visade sig snart att man blev mycket uppringd inför nomineringarna. Årsmötet och valet av ny styrelse hade uppenbarligen föranlett febril aktivitet; "Sammelsurium av olika åsikter; personpåhopp etc.". Valberedningen försökte hålla sig utanför alla konflikter. En alternativ nomineringslista med förslag på personer lämnades in. Valberedningen lämnade in ett skriftligt förslag till styrelse och programråd för verksamhetsåret 1999 med Valberedningens förslag och Övriga förslag på ett och samma papper.¹¹

36 föreningar hade betalt medlemsavgiften i tid.¹² 21 röstberättigade föreningar deltog på årsmötet. Till ordförandeposten och posten som kassör fanns inga alternativa förslag. Årsmötet röstade i enlighet med Valberedningens förslag. En person reserverade sig mot valet av ordförande.

Valberedningen hade föreslagit fem personer som ordinarie styrelseledamöter. Fyra av dessa var nyval. Sammanlagt tre personer representerade Filmcentrum. Två personer föreföll representera föreningar som inte varit representerade i den avgående styrelsen. En av dessa var dessutom nominerad på listan över övriga förslag - Alternativlistan. Han blev invald som ordinarie ledamot av styrelsen, men valde att omgående avsäga sig sin plats. Övriga fyra personer som nominerats av Valberedningen valdes av årsmötet. Eftersom den person som stod på både Valberedningens lista och Alternativlistan omedelbart avsade sig sin plats, så stod en ordinarie plats i styrelsen tom. Två personer från Alternativlistan fick lika många röster. I enlighet med stadgarna avgjordes frågan med lottens hjälp.

Avslutningsvis kan man konstatera att trots Alternativlistan så valde årsmötet att rösta på Valberedningens förslag. Den person som stod på båda listorna avsade sig sin plats. Härigenom blev Alternativlistan representerad av en annan person. Valberedningens ambition att byta ut styrelsen uppfylldes så till vida att bara en person från 1998 års styrelse omvaldes till 1999 års styrelse. Filmcentrum representerades av två personer i 1998 års styrelse. I 1999 års styrelse representeras Filmcentrum av tre personer. Två personer i 1998 respektive 1999 års styrelse kan sägas representera "veteranerna" i Öppna Kanalen.¹³

Vad konflikten inför årsmötet egentligen handlade om är mycket svårt att få grepp om. Inför årsmötet hade en motion lämnats in undertecknad av tre personer. En av undertecknarna föreslogs som ordförande under årsmötet. Årsmötet valde i stället den (externt inkallade) person som Valberedningen föreslagit. En annan av undertecknarna föreslog under årsmötet att valet av ny styrelse skulle skjutas upp till en senare tidpunkt. Årsmötet ställde sig inte bakom förslaget. Den tredje av undertecknarna var den person som valdes in i styrelsen, men avsade sig sin plats. En av dessa tre personer reserverade sig mot valet av ordförande för Öppna Kanalen under kommande verksamhetsår.¹⁴

Styrelsen ställde sig bakom motionen, som behandlats under våren. Detta har redovisats i tidigare avsnitt i den här rapporten. I övrigt tycks konflikten bland annat ha handlat om sändningskostnader, i förekommande fall konflikter om sändningstider för medlemmarnas program och EU-sändningarna, vissa personmotsättningar. Brandkatastrofen medförde att Öppna Kanalen uppmärksammades mer jämfört med tidigare. Många blev intresserade vilket tog sig olika uttryck.¹⁵

Efter årsmötet skrevs en verksamhetsplan för 1999. I inledningen åberopas bland annat den tidigare nämnda motionen och rekommendationer från ett medlemsmöte i början av maj. Öppna Kanalen ska ordna medlemsmöten, försöka engagera fler medlemmar och delegera uppgifter, allt för att " - - - underlätta dialog och utbyte av idéer - - -".¹⁶

Ett annat problem är **programrådet** med ansvar för att bland annat fördela sändningstid, stimulera programproduktion, medlemskontakter, som man aldrig lyckats få att fungera. Man har angripit problemet genom detaljerade riktlinjer för dess uppgifter, sammansättning etc., men aldrig helt lyckats få till stånd ett fungerande programråd. Det tycks vara så att åtminstone av och till vissa personmotsättningar, olika arbetskulturer resulterande i olika "direktiv" i den dagliga verksamheten försvårat arbetet.

Även här tycker man att det har varit svårt att få personer från medlemsorganisationerna att ställa upp. Många föreningar har inte kraft att engagera sig så mycket och regelbundet som det krävs för att programrådet ska fungera. En del föreningar uppfattas också ha ett mycket instrumentellt intresse för Öppna Kanalen; det är en sändningsstation dit man går för att sända sina egna program.

För en utomstående betraktare förefaller gränsen mellan vad man kan förvänta sig av styrelsen respektive programrådet som något oklar, eller med andra ord så är det ett stort ansvar som åvilar just programrådet i enlighet med de 10 punkter som beslutades om på det extra årsmötet 1997.¹⁷ Frågan togs upp på ett medlemsmöte som ägde rum efter årsmötet under våren 1999. Styrelsens ansvar är att " - - - driva Öppna Kanalen som helhet." med betoning på ett administrativt ansvar. När det gäller fördelning av sändningstider har programrådet större ansvar än styrelsen, och väljs därför av årsmötet. Programrådet fick utökad ansvar och större mandat i förhoppningen att detta skulle leda till större aktivitet. Programrådet fungerade inte och resultatet uteblev. Styrelsen har gjort allvarliga försök att få programrådet att fungera under innevarande år.¹⁸

4.3 Vilka startade Öppna Kanalen; hur ser kärntruppen ut?

Om vi går igenom litet **bakgrundsvariabler** så består de intervjuade av fyra kvinnor och åtta män, inalles tolv personer. De har haft eller innehar nyckelpositioner i Öppna Kanalen. I gruppen finns två par. Två personer är födda på 40-talet. Övriga är födda på antingen 50- eller 60-talet. Tre personer har arbetarbakgrund och övriga kommer från medel- eller övre medelklassen. Två är födda i andra länder.

Två har yrkesutbildning men har även läst kurser på universitetet. Två har avbrutna högskoleutbildningar bakom sig, som de ändå haft nytta av både i förvärvsarbete och i Öppna Kanalen. Övriga är högskoleutbildade. En person tillhör arbetarklassen så tillvida att han har en yrkesutbildning, arbetar inom det området och är organiserad i ett LO-förbund. Två personer är arbetslösa, men har erfarenhet av området. En är verksam och har stundtals uppdrag inom fältet, dock inte Öppna Kanalen. Övriga har arbeten som hör hemma i medelklassen eller kanske övre medelklassen i ett par fall.

En person saknade erfarenhet från området media/TV när han tog en styrelsepost i Öppna Kanalen. Han känner någon och tillfrågades därför att han har viss kompetens som man behövde få ta del av inom styrelsen. Övriga hade intresserat sig för eller arbetat med dessa frågor tidigare. Drygt hälften hade föreningserfarenhet. Några kan sägas vara "föreningsmänniskor". Hälften var med i FilmCentrum Väst. Tre av dagens aktiva

kommer från Fokus TV som är en av verksamheterna inom Föreningen Pannhuset på Hisingen. Fokus TV producerar ett ungdomsprogram på svenska och har sänt regelbundet i Öppna Kanalen sedan 1995.

Varför har dessa personer **engagerat sig** i Öppna Kanalen? FilmCentrum Väst har funnits i bakgrunden hela tiden. Det är ingen slump att just FilmCentrum som bildades för 30 år sedan för att fria filmare skulle få visningsmöjligheter, som man inte fick i svensk television, figurerat i de här sammanhangen och omedelbart agerade i Göteborg när Kållevisionen bildades, men utifrån värderingar som visade sig vara i minoritet i just det sammanhanget. Kållevisionen var ett lokal-TV-forum som kändes mycket främmande och man misslyckades med att få gehör för sina idéer där. Problemen gällde allt från typ av programsändningar till föreningsdemokrati.

1986 demonstrerade FilmCentrum utanför en mediemässa i Älvsjö med banderollen "Screen-Peace" och en byggd "TV-burk" som medlemmarna framträdde i. Syftet med aktionen var att demonstrera mot de växande kommersiella TV-krafterna. En av demonstranterna var Ted Weisberg som hade amerikanska erfarenheter av Public Access med sig i bagaget.¹⁹ Ett decennium senare uppvaktade han tillsammans med bl.a. representanter från Öppna Kanalen i Göteborg och Stockholm dåvarande kulturministern Margot Wallström.²⁰ Han var också med i den svenska delegationen i Berlin 1997 då Berlin-deklarationen antogs.²¹

En besökare på mässan var Gilbert Svensson från Göteborg, nybliven medlem av FilmCentrum Väst. Aktionen stod för något helt nytt. Den satte spår och Gilbert Svensson ansträngde sig först i Kållevisionen och var sedan med och grundade Öppna Kanalen. Gilbert Svensson förvärvsarbetar huvudsakligen inom ett annat område, men har undervisat ungdomar i TV-mediet i olika projekt, undervisat på videokurser i ABF:s regi och TV-linjen på Finska Folkhögskolan i Göteborg. Han har varit aktiv i FilmCentrum Väst på sin fritid under många år. Till det kan läggas en rad av tidigare uppdrag som elevrådsordförande i ungdomen, klubbordförande, andra fackliga uppdrag, redaktör för en tidning.²²

Tre av de fyra grundarna kom från FilmCentrum Väst. Förutom nämnda Gilbert Svensson var det Göran Nyberg som företrädde FilmCentrum Väst när Kållevisionen bildades och efterträddes senare av Gilbert Svensson. Göran Nyberg gick med i FilmCentrum Väst redan 1979. Han har gått kurser på Dramatiska Institutet och varvat idéellt arbete med arbetsmarknadspolitiska åtgärder på FilmCentrum Väst och freelanceuppdrag under många år. I början av 80-talet försökte han bygga upp en medieverkstad då det inte fanns någonstans där man kunde göra film i Göteborg. I mitten av 80-talet beviljade Filminstitutet FilmCentrum Väst ekonomiskt stöd till försöksverksamhet med video och medieverkstäder. Man ville dels få tillgång till utrustning, dels få möjlighet att sända. Det var viktigt att vara med i Kållevisionen för att bevaka dessa möjligheter.

Johan Löfquist kom till FilmCentrum Väst genom en arbetsmarknadspolitisk åtgärd och fann verksamheten "så otroligt givande" att han blev kvar i ca 5 år; diverse arbetsmarknadspolitiska åtgärder varvat med idéellt arbete "på absolut heltid - - flera dygn i sträck ibland". Han var från början en "ungdomligt argt" autodidakt journalist som skrev flera artiklar som var mycket kritiska mot Kållevisionen i Mediekanalen (redovisade i tidigare avsnitt). Han har läst på universitetet under tiden och är idag filmvetare och medielärare på ett gymnasium.

Den fjärde grundaren var Eva Stockfelt, anställd som fritidsassistent på Vårvindens fritidsgård och medieansvarig vid vad som då hette Vårvinden/Pannhuset. Eva Stockfelt har arbetat med ungdomar sedan mitten av 70-talet. Efter en utlandsvistelse på ca 5 år studerade och arbetade hon parallellt och var klar med sin utbildning 1988 och medieansvarig på Vårvinden/Pannhuset mellan 1988 och 1996. Pannhuset var en idéell förening som startats i samverkan mellan många lokala föreningar i Biskopsgården. Fritidsgården och Pannhuset var tänkt som ett Kulturcentrum för ungdomar. Ibland hade man hyrt in professionell hjälp från FilmCentrum Väst och därigenom var en kontakt etablerad.

Utöver dessa var flera andra mycket engagerade. Den tekniskt ansvarige för sändningarna Johannes Moubis var med från början. Han har varit med länge i FilmCentrum och även andra film- och videosammanhang. Han gick själv sin första videoutbildning 1977 och har tillsammans med sin fru drivit VIGG - Videoutbildning i Göteborg - och utbildat drygt 100 personer i att göra videoproduktioner. Han växte upp i närheten av ett TV-torn i gränstrakterna i Holland och talar flera språk. Han har haft ett genuint intresse för konstruktioner sedan barnsben, men brydde sig aldrig om att läsa instruktionerna till byggsatsen utan valde att bygga själv "efter eget huvud". Han har arbetat med elektronik och konstruktion åt företag både i Sverige och Holland och har pendlat mellan länderna ca 20 år.

Ola Stockfelt, är gift med en av grundarna, Eva Stockfelt, som var Öppna Kanalens första ordförande. Han är docent vid institutionen för musikvetenskap vid Göteborgs universitet. Hans intresseinriktning rör bl.a. ljud och rörliga bilder. Genom sin fru kände han till hur mycket bra videoproduktioner som faktiskt görs av ungdomar. Han satt också med i en arbetsgrupp vid Göteborgs universitet med uppdrag att undersöka universitetets framtida användning av TV-mediet. Han var också mycket aktiv från första början, men utan att ha en ordinarie styrelsepost. Så småningom blev han ordförande i Riksförbundet.

Samtliga tolv intervjuade har uttryckt en ideologisk, en social och en mera konstnärlig motivation i nu nämnd ordning. Ibland sammanfaller motiven. Flera känner nu att vinden håller på och vänder till förmån för ideologiskt motiverad verksamhet, som varit "helt ute" några år.

Hos de med en **ideologisk motivation** handlar det om yttrandefrihetsfrågor, att få tillgång till vad man uppfattar som "det starkaste mediet". Men förutom rätten eller möjligheten att yttra sig, att komma till tals, så handlar det om tillgången till en distributionskanal. Att ha yttrandefrihet innebär ingen automatisk möjlighet att begagna sig av denna. Under 70- och 80-talet byggdes medieverkstäder där man kunde lära sig att producera, men "infrastrukturfrågorna" behövde uppmärksammas så att det även gick att distribuera vad som producerades. Vad det handlade om var att bli ett komplement eller ibland kanske t.o.m. ett korrektiv till Public Service och de kommersiella kanalerna. Någon beskriver sitt engagemang som en "ungdomlig antiprotekt" där han och flera andra var "desperata för att inte få sända", vilket med tiden har växt till en djup insikt om det farliga med mediekoncentration. Någon annan framhöll sin rebelliska ådra som drivkraft.

Bland de med en mer **social motivation** bakom sitt engagemang finns en medvetenhet om det viktiga för framför allt ungdomar att få någonstans att sända egenproducerade video-program ifrån, precis på samma sätt som det är viktigt, - för musikgrupper att få repetitionslokaler och spelningar. Ungdomar måste få bekräftelse. En man minns sin egen uppväxt i en Stockholmsförort där hasch såldes på skolgården. De som klarade sig var de som ägnade sig åt musik, religion eller idrott. Filmen "Ett anständigt liv" känns välbekant. Mu-

sik, bilder och video är viktigt för ungdomar och det är viktigt att bejaka detta. Trots karriär beskriver någon sin egen "brist på förmåga att anpassa sig till det befintliga samhället." och vill verka för både demokrati och jämlikhet genom sitt engagemang i Öppna Kanalen.

På fritidsgårdar hade det av tradition förekommit mycket musik. Steget var inte alltför långt till musikvideo. Videoproduktion var också mer närbesläktat med bildämnet än musikämnet. Ungdomar har många frågor att ställa. En medieverkstad kan hjälpa till att ge ungdomar verktyg för att uttrycka sig. Filminstitutet beviljade 1991 Vårvinden/Pannhuset 150 000:- för utvecklingen av lokalt arbete med video. Året efter vann ungdomar från Vårvinden/Pannhuset videofestivalen i Angered. Filminstitutet beviljade ytterligare ca 300 000:- för 3 år för projektet "VIB" (Video i Biskopsgården). En del ungdomar fick möjlighet att vara med litet vid professionella inspelningar. Ungdomarna ville inte bli reducerade till att "svara på 'Vi i Femman-frågor'" utan själva gå ut och ställa frågor till ansvariga i kommunen.

En person engagerade sig i Filmcentrum under högskolestudierna i bl.a. massmedia och kommunikation på annan ort. Detta ledde till möjligheten att få vara med i alla stadierna "från ax till limpa" vid produktioner. Engagemanget var "en kul sidosyssla" till studierna och ledde till arbete med videoproduktioner bland invandrarkillar vid en anställning på ett ungdomscafé under ett år. Vid flytten till Göteborg var det naturligt att söka sig till FilmCentrum Väst och Öppna Kanalen.

Det fanns också en form av **konstnärlig ambition** bakom engagemanget i Öppna Kanalen. Man ville helt enkelt "pröva mediet, leka med det - - göra, lära oss, sända." Erfarenheter fanns både av att söka pengar och göra videofilmer; "Låt tusen stenar rulla" och "Filmen om Lokal-TV" som efter vissa svårigheter under produktionen gick ut som den första direkt-sändningen i Göteborg i form av ett debattprogram om Lokal-TV. Det skulle vara billigt och tekniskt lätt att både filma och sända; att pröva olika filmtekniska och berättartekniska grepp. Det är viktigt att komma ihåg i sammanhanget att den första bärbara inspelningsutrustningen kom 1983. Tekniken utvecklades på 10 år och i början på 90-talet fanns det små videokameror att köpa. Drömmen var att Öppna Kanalen åtminstone för ett ögonblick hade blivit "Öppna Kameran" (anspelar på ett gammalt TV-program "Dolda Kameran"). Teater- och Operahögskolan har en påbyggnadstermin som tar upp film och media. En av de intervjuade arbetar där och beklagar att Öppna Kanalen inte har tillräckliga resurser för att delta i det sammanhanget.

4.3.1 Vad tycker de intervjuade om utvecklingen?

Det finns en **stor glädje** och **inte så lite stolthet** över att Öppna Kanalen faktiskt har överlevt. Men det har kostat blod, svett och tårar. Bristen på pengar och den ständiga rotationen på personal som befinner sig i arbetsmarknadspolitiska åtgärder och avsaknaden av egentlig arbetsledning har tårt på krafterna och i någon mån kanske också relationerna. I längden blir det ohållbart att förlita sig på temporära lösningar när man ska driva en TV-station. Flera i den inre kretsen har haft heltidsarbeten att sköta förutom ansvaret för Öppna Kanalen. Det känns som om man hela tiden "tar ett steg framåt och två steg tillbaka". Det tycks inte heller ha varit lätt att ha nyckelkompetens och ett långsiktigt ansvar, men tvingas arbeta ihop med ett varierande antal människor; förutom olika företrädare för medlemsföreningar, personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder som byts ut efter sex månader och därtill nya styrelsemedlemmar. Att ha ALU-anställda anvisade av Arbetsförmedlingen för sex måna-

der i taget har någon kallat en "mediepolitisk kultursubvention - - - det ger en viss eftersmak."

Många har vittnat om den **utbrändhet** som dels drabbat dem själva, dels drabbat andra. Detta har också givit avtryck i styrelseprotokollen. I verksamhetsberättelsen för 1994/95 nämns problemet med att det **saknas reguljära tjänster** vilket gör att kontinuiteten i verksamheten, särskilt på kansliet, blir lidande.²³ Våren 1995 diskuterar styrelsen " - - hur farligt det är att låta personal bränna ut sig." Under en period ges möjlighet att arvodera en av de aktiva för en arbetstid motsvarande 25 %.²⁴ Hösten 1995 inser man att Öppna Kanalens "explosiva expansion" ställt "oförutsedda krav på arbetsorganisationen och styrelsearbetet." Trots flera personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder inser man behovet av anställd personal.²⁵ Nästa år skriver man i verksamhetsberättelsen följande:

Föreningen har under året lyckats genomföra merparten av de högt ställda målen, men under främst andra halvan av verksamhetsåret har en viss utmattnings spridit sig inom delar av organisationen. Den växtverk som noterades i förra årets verksamhetsberättelse har inte kunnat elimineras annat än inom enstaka områden. - - - För att trygga den framtida sändningsverksamheten, och för stabilitet i den fortsatta utvecklingen av kanalen, behövs ett underlag för ett minimum av fasta tjänster.²⁶

Även i protokollen har man kunnat läsa om hur **avsaknaden av arbetsledning** på plats gjorde att spänningar mellan grupper med olika uppgifter började visa sig.²⁷ Under 1998 fick man dels " - - - förstärkning av en utmärkt ideell kraft - - - " på kansliet, dels bidrag för att anställa en person för att lösa en akut kris. Förutom brist på personal med åtföljande utbrändhet hos övriga verksamma så konstaterar man ett **eftersatt tekniskt underhåll**.²⁸ Det senare har blivit till en stressfaktor i sig eftersom man måste förlita sig på improviserade lösningar, helt enkelt "trolla med knäna" för att kunna sända.²⁹ I verksamhetsberättelsen för 1998 görs följande sammanfattning av läget:

Föreningen har under året genomgått något av en kris - **flera** tidigare drivande **ideella krafter** har drabbats av **utbrändhet**, vårt arbetsmarknadspolitiska utbildningsprogram har urholkats och **sändningsapparaturen** börjar bli för nedsliten och i **akut behov av investeringar**. - - - Trots att året medfört många svårigheter har ändå verksamheten som helhet kunnat utvecklas på ett positivt sätt, både lokalt och i samarbete med nationella och internationella systerorganisationer. Men ska den positiva utvecklingen kunna fortsätta krävs att **arbetet kan spridas på fler händer**, både fast personal för kontinuitet i grundfunktionerna, och fler ideellt arbetande krafter. För det förra krävs ekonomiskt bistånd från kommun och stat. För det senare krävs en **vitalisering av medlemmarnas deltagande** i det gemensamma arbetet.³⁰ (Emfas tillagd)

Det hade också varit bra om man ägnat **kontakterna med Göteborgs kommun**, men även **Svensk Television** mer omsorg från början. Det är oklart vad detta hade lett till, eftersom Öppna Kanalen ju är en liten udda verksamhet - en "uppstickare" i sammanhanget. Någon säger att Göteborgs-Postens devis "lokalsinne och världsvana" inte tycks gälla här, eftersom tidningen aldrig självant skrivit om lokal-TV:n i staden. För övrigt så är det "ett kämpande för att få med Öppna Kanalen i tidningstablan." Frågan

man ställer sig är om man verkligen är ett hot, i så fall för vem och varför? Man uppfattar det som "ett starkt mediepolitiskt spel" och tycker det är "oerhört anmärkningsvärt" att man kan förhålla sig så. Flera hyser en stark känsla av att "Öppna Kanalen kommer från fel håll".

Alla bostadsområden har inte Telias kabelnät, vissa fastigheter är anslutna till andra kabelnät. Då uppstår s.k. **parabolöar** och man önskar att Öppna Kanalen bättre bevakat frågan om att en lokal-TV-kanal, i det här fallet Öppna Kanalen, borde finnas i alla parabolöar.³¹

Det var av avgörande betydelse att Telia ställde upp och kostnadsfritt drog en optokabel till Viktoriahuset så att man blev ansluten till kabelnätet. Detta får man nämligen stå för själv och Öppna Kanalen hade inte flera hundra tusen kronor att disponera. Någon hade gärna sett att man lyckats utnyttja den goda kontakten med Telia och samtidigt som optokabeln drogs in också fått hjälp att skapa ett s.k. **Internetband**. Optokabeln hade då utnyttjats på ett bättre sätt och Öppna Kanalen kunde blivit en föregångare vad gäller rörliga bilder på Internet.

När optokabeln drogs in föll frågan om **länkning** från en av Värmekraftverkets skorstenar mitt i Göteborg. Det hade varit bra att ha den länken för direktsändningar från olika platser ute på stan. Idag kan man göra direktsändningar från Viktoriahuset och Blå Stället. Öppna Kanalen har direktsänt ett par gånger från andra platser och då har man haft ett tillfälligt arrangemang med länkning från Folkets Hus. Idén skulle kunna tas upp igen. Hade man haft denna länk permanent placerad på Värmekraftverkets skorsten så hade Öppna Kanalen kunnat bli:

ett lokalt förankrat öppet samtalsrum i TV.

Man tror att tiden arbetar för detta trots allt. Visserligen har man misslyckats två gånger med att få till stånd direktsändningar från Kommunfullmäktige. Att stadsdelsnämndsmötena ska gå att ta del av på Internet, uppfattas som ett steg i rätt riktning.

Men direktsändningar och just **det lokala innehållet** handlar om så mycket mer än medborgarnas möjlighet att få ta del av vad de folkvalda säger och gör. Alla som sänder har ju det gemensamt att man bor i Göteborg och en lokal kanal ska spegla detta. Göteborgarna förmodas ha en gemensam referensram som borde visa sig i programutbudet både vad gäller politiskt och demokratiskt som konstnärligt innehåll. Men riktigt så har det inte blivit. En möjlighet till direktsändning från olika platser skulle komma väl till pass. Styrelserna borde ha tagit ett större ansvar för programutbudet än vad som varit fallet. Kritik riktas mot invandrarprogrammen som inte heller är några lokala produktioner alla gånger, utan snarare ihopklipp av bl.a. utländskt material.

EU-sändningarna väcker en del känslor. De flesta är positiva även om det finns vissa gradskillnader. Förtjänsten av det etablerade samarbetet med Europe by Satellite tillskrivs en man - Johannes Moubis. EU-sändningarna har medfört viss uppmärksamhet; hjälpt till att sätta Öppna Kanalen på kartan. Oavsett om man är för eller mot EU, så är det viktigt att ta del av vad som sägs där och det är bra att kunna göra det i oredigerad form.

Kritiken handlar om att EU-kontakterna tagit för mycket tid från annat, kanske främst arbetet med att förankra Öppna Kanalen lokalt och få fler sändare. Somliga tycker att EU-sändningarna är allt annat än lokala sändningar och borde därför ägnas "en egen EU-kanal".

Vissa ser ett dilemma med ett utvidgat samarbete med EU som förmodas medföra att det Öppna Kanalen står för i Sverige och i Göteborg kommer att hamna i bakvatten. Men tar man inte vara på de goda kontakterna i Bryssel, så kanske Öppna Kanalen tynar bort p.g.a. det ljumma politiska intresset här i landet.

Motionerna till senaste årsmötet betonar det **lokala** vad gäller **företrädesrätt till sändning**, produktion etc. Lokala sändningar har alltid haft förtur framför både riksdags- och EU-sändningar. Vid **programkollision** har riksdagssändningen bandats och visats vid senare tillfälle. När EU-sändningar ibland dragit ut på tiden har det hänt att man kontaktat medlemsföreningen och frågat om det går att skjuta på sändningen. Man menar att detta fungerat bra hittills. Emellertid har det uppfattats som något av ett dilemma och förslag har framförts om bandning och redigering för senare sändning.

EU och Riksdagens arbete är ju också faktiskt viktigt för yttrandefriheten och demokratin som ju är sådant som Öppna Kanalen värnar om och dessutom är inskrivet i stadgarna att vi ska jobba för.³²

Utan att riktigt kunna förklara varför, så är man idag mycket medveten om att man **försummat** att **informera** medlemsföreningarna om riksdags- och EU-sändningarna. Detsamma förefaller gälla Berlindeklarationen om "ofiltrerad information" som motiverar dessa sändningar.

4.3.2 Hur ser man på framtiden?

Alla hävdar att det i längden är ohållbart att förlita sig på idéella krafter när man ska driva en TV-station. Gränsen är nådd. Man såg helst ett **reguljärt ekonomiskt stöd** i form av 1-2 % av licensintäkterna enligt tysk förebild. Pengarna skulle användas för att underhålla men också uppradera den tekniska utrustningen. Man skulle också anställa den personal som behövs; en programläggare som tar emot kassetter, gör programscheman m.m., en person som gör grafik och informationsslingan, en person som ansvarar för Text-TV, en sekreterare samt två sändningstekniker. Det vore också bra om man kunde sänka sändningskostnaderna, men i dagsläget är det en omöjlighet.

Idag är de lokala kabelsändarföretagen skyldiga att ansvara för själva **anslutningen till kabelnäten** innan man kan ta "gratiskanalen" i bruk. För Öppna Kanalens del hade det rört sig om en kostnad på ca en halv miljon kronor om inte Telia hade ställt upp. Men om rätten att sända ska ha ett demokratiskt innehåll, så måste även anslutningen till kabelnäten vara gratis. Man är mycket förvånad över att lagstiftaren tycks ha "glömt bort" detta. Man önskar också att någonting görs åt kabelnätet, så att **täckningsgraden** blir större. I varje kommun bör det finnas möjlighet att etablera ett lokalt kabelsändarföretag som når alla hushåll.

Öppna Kanalen i Göteborg vill ha **fler sändare alla kategorier**. Man är särskilt angelägen om fler svenska sändare, eftersom man inte vill uppfattas som en invandrarkanal. Direkt-sänd **interaktiv TV** där tittarna kan vara med är viktigt för framtiden. Det vore önskvärt att fler sändande medlemsföreningar engagerade sig i den här möjligheten till kommunikation. I och med EU-inträdet så borde olika grupper (etniskt, socialt, åldersmässigt etc.) i respektive land bli intresserade av att kommunicera med varandra. Man önskar också att programmen förutom att vara lokalt producerade också hade **ett lokalt innehåll** i större utsträckning än vad som idag är fallet. Man har insett att man måste försöka **förbättra marknadsföringen** både för att få fler sändare men också för att nå tittare.

Öppna Kanalen **producerar** inga egna program idag. Det finns en ambivalent inställning till om man ska börja producera eller inte. För att kunna börja producera krävs en form av redaktion. Detta skulle innebära ett steg bort från rollen som neutral distributör av program. Frågan är också vad man skulle producera. En del önskar nog att åtminstone möjligheten fanns att producera något mera "annorlunda" ibland, att man kunde ta upp en angelägen fråga som inte tas upp någon annanstans. Vissa efterlyser avslöjande reportage som inte görs någon annanstans och därför borde göras av Öppna Kanalen. En idé är att olika mindre grupper verksamma inom samma område slår sig samman, bygger upp en redaktion och gör exempelvis ett program i månaden. Det vore önskvärt med åtminstone en "producerande plattform" som finns vid Offene Kanale i Berlin. Allmänheten kan då vända sig dit och få hjälp med att göra program.

"TV har varit ett maktmedel förut." och det vill man bryta. Någon har formulerat vad som nog måste vara den mest radikala visionen, nämligen sändningsmöjligheter i varje kvarter, där kvartersinnevånarna själva producerar och kommunicerar om angelägna frågor, men det är lång väg kvar dit. Men så bör "TV i huvudsak" fungera även inom Public Service. Professionellt gjorda program blir ett komplement i stället för huvudinnehåll som det är idag.

Idag är Öppna Kanalen en idéell förening som huvudsakligen får intäkter från årsavgifter för medlemskap och sändningsavgifter. Men några har funderat på **en annan organisationsform** för Öppna Kanalen. Man har kommit till en punkt då det är dags att stå på egna ben. Banden till FilmCentrum Väst som bland annat inneburit (permanent) lån av viss utrustning, bör i förekommande fall klaras ut. En stiftelse skulle innebära att Öppna Kanalen vilade på en stabilare grund. En stiftelse är inte lika lätt att "slå undan benen på" som en idéell förening. I en stiftelse är verksamhetens grundkärna skyddad på ett helt annat sätt än i en förening, där ett eller kanske två årsmöten kan omkullkasta verksamheter som det kostat en viss möda att bygga upp. Någon har också funderat på framför allt vissa ekonomiska fördelar med att driva verksamheten i aktiebolagsform.

Med ett par undantag så hyser alla gott hopp om **framtiden**. TV anses som ett oslagbart medium när det gäller möjligheten till olika slags kommunikation och fler och fler kommer att upptäcka detta. Det pessimistiska perspektivet handlar om att Öppna Kanalen inte kommer att hänga med i den tekniska utvecklingen. Digital-TV, TV via satellit, bredbandstekniken och det njugga intresse som politikerna visat Public Access-frågan kommer till sist att leda till att man helt enkelt slås ut.

Johannes Moubis som har kontakten med EU, ser mer och mer kopplingen mellan Öppna Kanalen i Sverige och motsvarigheten i andra länder och det som man inom EU benämner "**Third System**":

The Third System refers to a diverse array of organisations, outside the public and traditional private sectors, encompassing co-operatives, mutual, associations, foundations, charities, voluntary and not for profit organisations.³³

I Amsterdamfördraget har man tagit upp arbetsmarknadsfrågor just med tanke på hur man ska lösa arbetslöshetsproblemet. Den tredje sektorn (The Third System) bör lyftas fram eftersom den både kan alstra nya arbetstillfällen och tillfredsställa en rad behov i samhället. Detta gäller inom flera områden, bl.a. media- och informationsfrågor.³⁴ Johannes Moubi var inbjuden att delta bland annat med eget anförande om Öppna Kanalen i Sverige i

ett pass med rubriken "Partnerships between Third System operators and Media" under ett tvådagarsseminarium som Europeiska Kommissionen anordnat.³⁵ Efter seminariet så vill man dels hålla kontakten med Öppna Kanalen i Sverige bl.a. i form av personligt besök här nästa år, dels underrätta Europeiska Kommissionen om betydelsen av Öppna Kanalen för "tredje sektorns" organisation.³⁶

Moubis uppmärksammar det faktum att den nye kommissionären för industri- och IT-frågor kommer från Finland.³⁷ Han menar att man nästan kan tala om en händelse som ser ut som en tanke, när fristående organisationer ("Non-governmental organisations") i Finland och Europa höll en konferens - **Citizens' Agenda 2000** - i Finland den 3-5 december 1999. Syftet med konferensen var att åstadkomma en dialog mellan det civila samhället och EU; att visa på de fria organisationernas roll. **Ett** av fyra huvudteman för konferensen var:

Democracy, citizens rights and the European Union. How to bring Union closer to its citizens? How to path the way for open and transparent decision making? **Where are the institutional reforms needed?**³⁸ (Emfas tillagd avseende andra meningen.)

Sammanfattning

Man har lyckats uppfylla de målsättningar, som man inte tyckte Kållevisionen ansträngde sig för att uppfylla eller ens var intresserade av. Det är billigt att både bli medlem och att sända program i Öppna Kanalen. Man har byggt upp en egen studio som man sänder ifrån och man har inte haft problem med granskande myndigheter. Kommersiella intressen har man lyckats hålla ifrån sig. Man har visserligen för få sändare koncentrerade till huvudsakligen tre grupper; invandrare, kyrkor och trossamfund, utbildningsanordnare, men medlemsföreningarna representerar helt andra grupper än de tunga institutioner i Göteborg (bostadsbolag m.fl.) som dominerade Kållevisionen. Ungdomar och fritidsgårdar lyckades man inte engagera i Öppna Kanalen, vilket man djupt beklagar.

Man har inte orkat marknadsföra sig ordentligt i Göteborg. Man har inte haft vare sig tid eller ork att på bred front informera om vad en Public Access-kanal faktiskt innebär. Detta ser ut att ha påverkat rekryteringen av nya sändare, men kanske också vetskapen hos allmänheten om att Öppna Kanalen finns både att titta på och använda sig av.

Många försök har gjorts för att få bättre kontakt med medlemsföreningarna. Det finns ett visst avstånd mellan å ena sidan styrelsen/kansliet och å andra sidan medlemmarna inklusive sändande föreningar. Det har alltid funnits fler medlemmar än sändare. Man har försökt minska klyftan genom olika initiativ. Men många föreningar uppfattas först och främst ha ett instrumentellt intresse av kanalen. Programrådet som väljs av årsmötet och inte av styrelsen har trots detta aldrig fungerat. Årsmötena har varit klen besökta. Valberedningen lyckades inte fylla alla platser inför årsmötet 1998. Situationen hade ändrat sig inför årsmötet i mars 1999. Valberedningen blev nerringd av personer som ville ventilera sina åsikter. Man valde att försöka hålla sig utanför alla konflikter och bestämde sig för att låta trycka upp valberedningens förslag till styrelseledamöter och en alternativ lista med andra förslag på namn. Årsmötet gick på valberedningens förslag. Till årsmötet hade en motion lämnats in, som tog upp gamla välkända frågor om utökad sändningstid, fler aktiva, fler programproduktioner, förtursrätt för sändning av lokala program vid programkollision (försakade av utdragna sändningar från EU-parlamentet). Styrelsen tog omgående tag i frågorna.

De personer som startade Öppna Kanalen och senare ingått i den innersta cirkeln i olika funktioner kan sägas ha haft en ideologisk motivation, social motivation eller en konstnärlig ambition bakom sitt engagemang. Man är inte så litet stolt över att ha lyckats få Öppna Kanalen att överleva. Men det har haft ett pris och många känner sig utbrända. I längden är det ohållbart att sköta en sådan här verksamhet med idéella krafter och personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Avsaknaden av en egentlig arbetsledning har gjort sig påmind. Det tekniska underhållet är mycket eftersatt, vilket blivit till en stressfaktor i sig, när man ska sända.

De intervjuade tycker så här i efterhand att det hade varit bra om man ägnat kommunen och Svensk Television mer intresse i början. Frågan om s.k. parabolär och täckningsgrad borde ha drivits hårdare. Man borde också förhandlat med Telia så att man kunnat utnyttja optokabeln bättre och därigenom skapat ett s.k. Internetband. En permanent länk någonstans ute på stan hade underlättat direktsändningar och man hade sluppit tillfälliga lösningar. Styrelsen borde ägnat frågan om programproduktion och inte minst programinnehåll mer intresse. Det räcker inte med lokalt producerade program. Programmen i Öppna Kanalen borde spegla det faktum att vi alla lever och bor i Göteborg och har en del gemensamt att diskutera kring. De goda kontakterna som man lyckats etablera med EU inger både hopp och oro. Det positiva är att man uppenbarligen har lättare för att nå fram med sitt koncept i EU jämfört med här hemma. Det negativa är rädslan för att slukas helt, att den lokala kanalen raderas ut till förmån för diverse sameuropeiska arrangemang. Det har väckt irritation när föreningar fått förfrågningar om att flytta på sina fasta programtider när EU-parlamentets sessioner dragit ut på tiden.

Önskemålen inför framtiden handlar om reguljärt ekonomiskt stöd t.ex. i form av en eller två procent av licensintäkterna. I första hand skulle man anställa personal och uppgradera den tekniska utrustningen. Man förvånas storligen över hur lagstiftaren "glömt bort" att själva anslutningen till kabelnäten inte ingår, när man får ta den s.k. gratiskanalen i bruk. Hade inte Telia ställt upp, så hade kostnaden för Öppna Kanalens del blivit närmare en halv miljon kronor. Eftersom den tekniska utvecklingen går rekordsnabbt, så vill man ha en teknikoberoende lagstiftning som garanterar rätten för Public Access-kanaler att få gratis tillgång till åtminstone en kanal i varje kommun. Man hoppas kunna entusiasmera fler sändare som speglar den mångfald av grupper och intressen som finns både offentligt och privat i Göteborg. Det finns kanske organisationsformer, t.ex. stiftelse eller aktiebolag som bättre skyddar en sådan känslig verksamhet som lokal television i den här formen uppenbarligen är.

I EU-sammanhang diskuterar man bland annat medias roll för den s.k. tredje sektorn som är den del av samhället där idéellt arbete i olika former äger rum. I samband med detta vill man gärna ta del av hur Öppna Kanalen verkar.

4.4 Har man lyckats med att bli ett mediapolitiskt alternativ?

Man har ju lyckats såtillvida att det finns ett riksförbund med 8 medlemmar i form av lokala kabelsändarföretag runt om i landet. Sedan juni 1999 finns också en europeisk sam-organisation där Öppna Kanalen i Sverige och dess motsvarighet i England, Holland och Tyskland ingår. Man är väl organiserad nu och kan genom det bli en part att räkna med. Men Öppna Kanalen förefaller vara mycket litet tillfrågad eller anlitad när mediefrågor diskuteras. Detta gäller framför allt i Sverige. Å andra sidan har man varit mycket alert med att göra uppvaktningar i olika sammanhang som redogjorts för tidigare i rapporten. I EU-sammanhang har man däremot nått fram på ett helt annat sätt och man bjuds in när relevanta frågor står på dagordningen. Något finansiellt grundstöd för den här typen av verksamhet finns inte heller ännu. Ingenting pekar på att ett sådant grundstöd skulle vara nära förestående.

Inom Riksförbundet upplever man att de partimotioner som förekommit klingat ohörda. Man framhåller att EU-parlamentet har förespråkat åtgärder för att stödja den här typen av medier, men så långt har vi inte kommit här.³⁹ Inför valet 1998 sände Riksförbundet en skrivelse till alla partiledarna där man ställde tre frågor. Samtliga partier svarade vilket redovisas här.

Den första frågan handlade om huruvida man aktivt ville **verka för ett samhällsstöd** till Public Access - kanaler. Miljöpartiet ställde sig allra mest positiv till detta. Socialdemokraterna insåg också behovet av ekonomiskt stöd, men föreslog att det skulle vara i form av ett lokalt föreningsstöd. Centerpartiet vill också verka för någon form av samhällsstöd, som dock inte får bli den enda finansieringsformen, då det skulle skapa ett olyckligt beroende av staten.

Vänsterpartiet uttalar sig mycket positivt om icke kommersiell Lokal-TV, men anser att självfinansiering måste vara det som gäller i dagens kärva budgetläge. Kristdemokraterna uttalade sig allmänt positivt om folkrörelserna och allemans-TV och hänvisade till behovet av en översyn av finansieringsfrågan.

Folkpartiet ansåg att det redan fanns för mycket samhällsstöd till medier och ville därför inte verka för ännu mer. Moderaterna meddelade att man ej tagit ställning.

Den andra frågan handlar **om huruvida alla hushåll skall beredas möjlighet att ta emot Public Access-TV**. Frågan består egentligen av två delfrågor; Vill man verka för **en ändring av kabellagstiftningen** så att samtliga kabelhushåll kostnadsfritt kan ta emot det lokala kabelsändarföretagets sändningar? Miljöpartiet är berett att verka för detta. Socialdemokraterna anser att frågan måste diskuteras tillsammans med den sammansmältning av medieformer och tjänster som nu är på gång samt det alternativ som Internet utgör. Utifrån en allmänt positiv hållning menar Kristdemokraterna att en översyn av frågan bör komma till stånd. Både Centerpartiet och Folkpartiet tycker det är önskvärt att alla hushåll kan ta emot dessa sändningar, men reserverar sig mot att mycket små kabeldistributörer (med mindre än 100 hushåll) ska åläggas att gratis tillhandahålla kanalutrymme.

Moderaterna vill inte verka för ändring av kabellagstiftningen i den här frågan och vänsterpartiet avstod från att svara.

Den andra delfrågan handlade om möjligheten av komplettering till kabelsändningarna av Public Access - kanaler med **trådlösa sändningar** såväl med **analog** som **digital teknik**.

Vänsterpartiet ser positivt på möjligheten till trådlösa sändningar. Både Miljöpartiet och Centerpartiet tänker bevaka frågan när Digital-TV-frågan tas upp. Folkpartiet tycker det är rimligt att man ansöker om digitala sändningstillstånd och får utnyttja analoga frekvenser. Kristdemokraterna menar att man bör överväga en ökad frekvens för dessa kanaler, och en översyn bör även omfatta denna frågan.

Socialdemokraterna menar att Öppna Kanalen under förutsättning att man kan uppvisa en stark ekonomi, kan vara ett intressant alternativ i det marksända digitala utbudet.

Moderaterna hävdar att en utbyggnad av infrastrukturen bör ske på marknadsmässiga villkor.

För att sammanfatta detta, så uttalar Miljöpartiet det allra största intresset och hänvisar också till partiets motioner, interpellationer och frågor till kulturministern. Moderaterna förefaller vara det parti som har minst intresse och förståelse för de frågor som tas upp. Övriga partiers uppfattningar ligger någonstans däremellan beroende på vilken fråga det rör sig om.⁴⁰ På Riksförbundet anser man att medvetenheten om Public Access visserligen har ökat hos politikerna jämfört med situationen fyra år tidigare, samtidigt som man uppfattar " - - hos en del partier ett slags önsketänkande om digital-TV som en lösning för public access."⁴¹

4.4.1 Kan Öppna Kanalen användas i den politiska processen och i så fall hur?

Våren 1996 skrev forskare vid SOM-institutet (samhälle, opinion, massmedia) i Göteborg om "Medier i förändring". Medierna hade fortfarande ett starkt grepp om allmänheten, men morgonpressen fick mindre betydelse, radio och TV-mediet stötte på en uppsplittring eller uppdelning av publiken.

Tendensen förstärker intrycket av individualisering i massmediekonsumtionen. Samma tendens kan anas bakom hushållens fortsatta investeringar i ny medieteknologi. Det som under 1994 och 1995 vuxit snabbast är innehavet av mobiltelefoner och persondatorer. - - Den nya medieteknologin är på väg in i de svenska hushållen, men hur den kommer att användas och vad den kommer att betyda för de gamla medierna, särskilt dagspressen, går det ännu inte att säga något säkert om.⁴²

I rapporten som är indelad i fyra huvudavsnitt; "Bakåtblickar", "Framåtblickar", "Inåtblickar", "Utblickar", nämns inte Lokal-TV i någon variant. I en uppsats diskuteras svenskarnas inställning till statligt överinseende kontra marknadskrafternas fria spel. Medborgarnas åsikter stämmer i stort sett överens med den vänster-högerdimension som finns i svensk politik. Men den presenterade undersökningen behandlar inte Public Access eller den typ av samägande och sändarpolitik som Öppna Kanalen representerar.⁴³

Ny medieteknologi under tioårsperioden 1985 till 1995 sägs handla om 1) utveckling av TV-mediet; video, text-TV och kabel-TV som "gav tillgång till fler kanaler", 2) CD-spelaren, 3) mobiltelefonen och persondatorn. De högutbildade har i störst utsträckning tillägnat sig ny medieteknologi enligt exempel 2) och 3).⁴⁴ Andelen hushåll som har persondator har nästan femdubblats på 10 år. I början av 1998 hade 64 % tillgång till persondator i hemmet, på arbetsplatsen eller i skolan. Datorinnehav i hemmet var beroende av ålder (mest förekommande bland yngre) och klass (mest förekommande bland högre tjänstemän oavsett ålder). Persondatorinnehav är emellertid en sak, användning en annan.⁴⁵

I en senare SOM-undersökning finns ett avsnitt "Medietrender" som inte heller berör lokal-TV. Internet presenteras däremot som en fjärde fas i den medieteknologiska utvecklingen som nämnts tidigare. Internetanvändningen har fördubblats varje år efter 1995. I februari 1999 hade 58 % tillgång till Internet. Personer mellan 30 och 39 år samt tjänstemän och högutbildade ligger klart över genomsnittet bland användarna. Tillgång till Internet på arbetet har stor betydelse. De grupper som inte har tillgång till Internet på arbetet, pensionärer, arbetslösa, arbetare förmodas ha en mycket högre tröskel att ta sig över innan de kan bli regelbundna Internetanvändare. Internet har i mycket liten utsträckning ersatt traditionella medier utan används främst för att söka information och e-post. Internet erbjuder både nytta och nöje och mycket pekar på en segregerad användning och därmed ökade informationsklyftor. Det är främst bland de **yngre** som man kan se en ny användning och ett nytt förhållningssätt som bör följas upp.⁴⁶

I en av Demokratiutredningens rapporter, **Elektronisk demokrati** (SOU 1999:12). I första kapitlet talas om "Gamla idéer och nya möjligheter". Med "Gamla idéer" menas Leif Lewins förslag i Folket och eliterna (1970):

- - - Genom en kombination av telefoni-television skulle ett **interaktivt system** kunna upprättas mellan eliten och massan. - - -⁴⁷ (Emfas tillagd.)

Med "nya möjligheter" avses den enligt utredningen mycket eftersatta diskussionen om "IT-stödd förnyelse av demokratin". En "knapptryckardemokrati" anses inte realistisk, men vi kommer att möta större krav " - - - i riktning mot en mer direkt demokrati." (Emfas tillagd).⁴⁸ Sverige sägs tillhöra strykklassen i Europa vad gäller utvecklade former för direkt-demokrati. "Elektronisk demokrati" innebär " - - - en förstärkning av det medborgarliga inflytandet genom IT-stöd för den demokratiska processen."⁴⁹

Interaktiv demokrati mellan politiker/expert och medborgarna handlar om demokrati i två riktningar; uppifrån och ner, men också nerifrån och upp. IT kan underlätta för medborgarna att själva kommunicera sinsemellan individuellt eller i grupp, innan man (re)agerar "uppåt".

Ett fåtal har idag möjlighet att utöva inflytande på det offentliga meningsutbytet. Journalisterna ingår i den gruppen och besitter därför ett stort ansvar. I själva verket är de "gatekeepers" som kan avgöra vad som ska diskuteras, när och av vem. Många hävdar att massmedia inte längre fyller sin demokratiska funktion. Den information som vi får är i högsta grad "filtrerad".

Elektronisk demokrati förutsätter att " - - - politiken i viss utsträckning flyttas in på nätet." och blir tillgänglig för alla medborgare. Det måste finnas en i förväg uppjord ordning och någon (kallad "moderator") med hög integritet som ser till att den följs.

Denna modell får, åtminstone tills vidare, betraktas som en utopi. Förutsättningarna för att ens försöka realisera den saknas: teknisk utrustning för sådan kommunikation måste få samma spridning som TV eller telefon har i dag, medborgare och moderatörer måste utbildas och öva sig, datorprogram måste utvecklas för ändamålet.⁵⁰

Om slutsatserna i föreliggande rapport ska sammanfattas i en mening så handlar den om en anmärkningsvärd brist på kunskapsutveckling inom området IT/demokrati.⁵¹

Av dessa rapporter torde man dra slutsatsen, att **TV-mediets potential för demokratin** och **informationsspridningen**, tycks vara passerad av den tekniska utvecklingen. Man kan fundera över detta. Enligt de tidigare refererade SOM-undersökningarna är såväl innehav, tillgång som användning av persondator och Internet uppdelade efter ålders- och socialgruppsgränser. En annan befogad fråga är vilket medium - TV eller persondator - som är mest användarvänlig - inte minst för olika socialgrupper. Kabel-TV, Öppna Kanalen eller Public Access är över huvud taget inte nämnt.

Fler kanaler och framför allt utvidgad sändningstid har lett till ett något större TV-tittande hos befolkningen, även om vi ser på TV i betydligt mindre utsträckning jämfört med hur det är i andra länder. Vi har också visat en rätt stor trohet mot både svenskspråkiga program och public service-kanalerna.⁵² Regeringen skriver i sin proposition om TV i slutet av det här seklet att publiken kommer att delas upp på allt fler kanaler så att varje kanal får en minskad tittarskara.⁵³ Vid mitten av 90-talet hävdas det först i Kulturutredningens och sedan också i Radiolagsutredningens slutbetänkande att de lokala kabelsändarföretagen sänder i mycket begränsad omfattning och tycks nå en mycket liten publik.⁵⁴

Följande siffror kan tolkas som en indikator på att de som **berörs** av programmen tycks hitta Öppna Kanalen bland kanalutbudet. I en studentuppsats refereras till opublicerade siffror från Väst SOM-undersökningen 1996 som visar på mycket låga tittarsiffror i sin helhet för Öppna Kanalen, men andelen tittare stiger till dryga 10 % bland de som saknar svenskt medborgarskap, vilket inte är förvånande med tanke på att många program som vänder sig till invandrare sänds i Öppna Kanalen.⁵⁵

I en undersökning gjord på uppdrag av Riksdagsförvaltningen framkommer att lika många - ca 40 % - har tittat på kanalen minst en gång respektive känner ej till Öppna Kanalen i Göteborg. Siffrorna är jämförbara med resultatet för Stockholm och Malmö, medan andelen som någon gång tittat är över 60 % i Lund, som för övrigt har en mycket låg andel - 10 % - som inte känner till kanalen. Bland de som känner till kanalen är det 4 % som regelbundet tittar och 17 % som tittar ibland. Göteborg och Stockholm uppvisar litet lägre siffror jämfört med Malmö och Lund. Bland de som känner till kanalen men inte tittar på den, uppger 50 % att det beror på dålig förhandsinformation eller ointresse.⁵⁶

Från Öppna Kanalens sida redovisar man erfarenheter som visar på tittarsiffror på ibland närmare 100 % i specifika målgrupper som vissa enskilda program vänder sig till, eller när frågor av avgörande betydelse för olika "särintressen" debatteras i Riksdagen.⁵⁷

I egenskap av lokalt kabelsändarföretag så ska man verka för mångfald bland sändarna, **men** sändningarna når inte alla hushåll p.g.a. kabelnätets sträckning. Yttrande- och informationsfriheten som man både vill och bör ta allvarligt på hämmas av detta. Omvänt så ser inte beslutsfattare och de högre sociala skikten ofta bosatta i villor eller bostadsrätter vad som produceras och sänds. Det blir **ett demokratiskt underskott** som man är väl medveten om, men inte kan påverka p.g.a. faktorer som man inte råår över.⁵⁸

Den tidigare refererade Demokratiutredningen tar i stället upp IT:s möjliga roll i framtiden för att främja och underlätta demokratin. Man tar också upp IT och dess potential för **interaktiv demokrati**. Detta har prövats vid valet i Finland 1999. I samband med val-kampanjen i Finland våren 1999 gjordes en studie av de politiska kandidaternas användning av Internet. Just Finland anses ha de nödvändiga förutsättningarna för politiska kampanjer över Internet. Landet är världsledande vad gäller Internetanvändning per capita. Valsystemet är mer personcentrerat och påminner på så sätt om det amerikanska.

Slutsatserna av studien är att Internet spelat en marginell roll i valkampanjen. Snarare verkar det som om de flesta resonerat som så att det är bättre att vara med än att inte vara med. Knappast någon har vågat strunta i att figurera på en webb-sida. Men materialet som presenterats har varit traditionellt kampanjmaterial nu i form av "elektroniska broschyrer". Uppdateringen av materialet tycks det ha varit si och så med. Man har ägnat sig åt att presentera sig själv ("positive campaigning") snarare än att attackera den politiske motståndaren ("negative campaigning"). Möjligheten till interaktivitet, i det här fallet möjligheten att "chatta" över nätet, politiska kandidater och allmänhet emellan, har inte funnits. Ett fåtal kandidater har uppgivit e-post-adresser.⁵⁹

Intresset för **interaktiv** TV har funnits länge hos Öppna Kanalen. "Tvåvägskommunikation" diskuterades mycket tidigt tillsammans med forskare.⁶⁰ Man tillämpade detta vid sändningar från Vattenfestivalen och Göteborgskalaset.⁶¹ Men intresset och viljan finns för att använda sig av detta i mer seriösa sammanhang. Sedan två år har man en stående inbjudan från EU om möjligheten av politisk utfrågning i en interaktiv sändning. Än så länge har uppgiften varit litet för stor för Öppna Kanalen, som inte riktigt kan axla producentskapet; "Det ska klaffa!". Men förberedelser har gjorts.⁶² I ansökan om tillstånd för digitala TV-sändningar uppges "Interaktiv TV" vara det som man strävar efter i andra hand (efter Public Access för att säkra yttrande- och informationsfriheten). Man anger främst olika konstnärliga satsningar och debattprogram, men också möjligheten till aktivt deltagande i sändningar som inte är lokalt producerade, men motiverade av lokala informationsintressen.⁶³

Inom massmedieforskningen är **interaktivitet** ett begrepp som många använder men få egentligen kan säga vad det innebär. Det används ofta för att karaktärisera nya medieformer och särskilja dessa från traditionella medier. Jens F. Jensen har gjort följande definition:

a measure of a media's potential ability to let the user exert an influence on the content and/or form of the mediated communication.

Vid ett försök att definiera olika slags interaktivitet är produktionen av information, kontroll över distributionen av denna, möjligheten till att svara tillbaka med en egen formulering eller genom val av förprogrammerade alternativ avgörande faktorer.

	Information produced by a central provider	Information produced by the consumer
Distribution controlled by a central provider	Transmission	Registration
Distribution controlled by the consumer	Consultation	Conversation

Källa: Jens F. Jensen, "Interactivity", **Nordicom Review**, Vol. 19, Nr. 1, 1998, s. 187. (Hämtat från Jan L. Bordewijk & Ben van Kaam, "Towards a New Classification of TeleInformation Services", **Inter Media**, Vol. 14, Nr. 1, 1986)

”Transmissional interactivity”: Möjlighet att välja mellan ett antal alternativ, t.ex. flera TV-kanaler, men utan möjlighet att reagera tillbaka, envägskommunikation.

”Consultational interactivity”: Möjlighet reagera tillbaka genom att välja mellan ett antal alternativ, t.ex. information på CD-ROM-skivor, tvåvägskommunikation.

”Registrational interactivity”: Möjlighet att reagera tillbaka genom att ”kommunicera” via mediet enligt förprogrammerade alternativ, t.ex. bevakningssystem, tvåvägskommunikation.

”Conversational interactivity”: Möjlighet att formulera sig själv och reagera tillbaka under dialogliknande former, t.ex. videokonferens, tvåvägskommunikation.

Media som ger möjligheten att formulera sig själv och komma med egna inlägg, ”interpersonal communication”, har störst grad av interaktivitet. Detta gäller för media där konsumenterna kontrollerar ägande, produktion och distribution, dvs. media som kännetecknas av **Conversational interactivity**.⁶⁴ Man kan säga att Öppna Kanalens ambition vid tillämpningen av s.k. interaktivitet hamnar i denna kategori. Ambitionen och den uttalade ideologiska medvetenheten talar för att man har förutsättningar att utveckla detta koncept bara tillfälle och resurser ges.

Våren 1996 började man diskutera möjligheten av att söka EU-bidrag.⁶⁵ Detta resulterade i en ansökan om pengar för att introducera begreppet **Public Journalism**, som innebär att makten över tolkningsföreträdet av verkligheten övergår till de människor som berörs, genom att de själva får möjlighet att lyfta fram sin vardag och de problem som finns i den utan att de blir stämplade, eller utsatta för en nedklippt version på två meningar som bara ska bekräfta ett ”förprogrammerat” programinnehåll.

Tanken med projektet var att en programledare skulle fungera som en resursperson; ”en möjliggörare” som inte skulle gå in och styra programmet utan snarare finnas till hands och hjälpa till. Det handlade om att fastställa dagordningen och det handlade om att få tillgång till verktygen för att skildra en **egenupplevd** verklighet. Ansökan kom inte med bland de som gick vidare hos Länsarbetsnämnden och blev således inte föremål för behandling hos EU.⁶⁶

Demokratiutredningen tar upp begreppet Public Journalism och refererar då till USA som alltsedan 1993 bedrivit ”Public Journalism” eller ”Civic Journalism” som möjligen kan översättas till ”medborgarjournalistik” på svenska vid ”hundratals” tidningar, radio- och TV-stationer (flertalet icke kommersiella). I stället för att vara en ”oberoende” granskare utifrån ställer sig journalisten i allmänhetens tjänst för att tillsammans med allmänheten försöka lösa samhällsproblemen. Public Journalism har särskilt bedrivits i samband med valkampanjer. Journalister och samhällsmedborgare/väljare har gemensamt tagit fram de viktigaste frågorna och med utgångspunkt från dessa avkrävt politikerna svar. Valkampanjerna har inte tillåtits sätta dagordningen.^{67, 68}

Öppna Kanalen förefaller väl medveten om innebörden och har en radikal tolkning av begreppet ”Public Journalism” innebärande att journalisten/programledaren i idealfallet står i bakgrunden och möjliggör för olika intresserade att själva göra program.

Den **tredje statsmakten** har traditionellt haft som sin uppgift att främst granska och informera, men också kommentera och främja kommunikationen mellan organisationer

och grupper. Det har visat sig svårt att upprätthålla detta. Olika problem i dagens journalistik anses vara bl.a. homogenisering, sensationsinriktning, personfixering, bristande källkritik.⁶⁹

Ett bildmedium som TV och en alltmer **"avslöjande" journalistik** som framhäver det negativa och det avvikande, som diskuterar i termer av antingen/eller, och som undviker abstrakta och pluralistiska analyser har lett till vad Hans Bergström kallar för **"en medieviden verklighet"** som kan komma att förväxlas med verkligheten själv om det vill sig illa. Ett exempel som pekar i den riktningen är det sedan decennier konstaterade sambandet mellan nyhetsvinkling och väljaropinion under valår, vilket gör det befogat att tala om "mediernas valmakt". Enskilda makthavare som kommer på tvärs i denna värld där allt förefaller vara svart eller vitt kan straffas hårt av väljarna.⁷⁰

Trots riktigheten i ovanstående så undrar Stig Hadenius om man ändå inte kan tala om att journalisterna har **för litet makt** snarare än för mycket. En ökad "medialisering" är inte liktydigt med ökad makt för journalisterna. Journalister är i själva verket beroende av olika krafter som kommersiella intressen, organisationer, men också den allmänna opinionen och tidsandan inte att förglömma. God journalistik innebär att olika intressen vägs mot varandra i nyhetsrapporteringen. Men det **är** svårt att föra fram aldrig så nyanserade redogörelser om det inte finns någon respons för dessa hos allmänheten. Studier av mediebevakningen av ett antal frågor av stor regionalpolitisk betydelse samt ett antal "affärer" visar snarare att " - - - medierna oftare tycks vara spelets fånge än oberoende aktörer."⁷¹

Vid en nordisk konferens för medie- och kommunikationsforskning i augusti 1999 uppmärksammades särskilt ett presenterat pågående avhandlingsarbete som tar upp det stora problemet med **"EU-journalisterna i händerna på sina källor"**. Problemet uppges ha tre orsaker; EU är stort och komplext och journalisten blir mycket beroende av sina källor som ofta är sekreterare för partierna, pressansvariga och informatörer, journalisterna är europakorrespondenter med ett avsevärt större bevakningsområde än själva Europaparlamentet, EU-rapportering har också lågt nyhetsvärde i Sverige eftersom intresset inte är så stort.⁷²

Demokratiutvecklingskommittén tillsattes våren 1995 (Dir. 1995:56) och fick följande uppdrag:

- - - att utreda och föreslå åtgärder som kan öka medborgarnas möjligheter till inflytande och delaktighet i samhällsutvecklingen och därmed på sikt bidra till en vital demokratisk utveckling.⁷³

Ett år senare - 1996 - lades en offentlig utredning fram med titeln **På medborgarnas villkor - en demokratisk infrastruktur**. Med demokratisk infrastruktur menas vissa grundläggande förutsättningar som bidrar till att få samhället att fungera demokratiskt. Förutom allmänna val, så handlar det om tillgänglig utbildning, möjligheter för medborgarna att mötas, kommunicera, hämta information. Ett av förslagen är att nyhetsrapporteringen kompletteras med det "politiska källmaterialet" i form av **"okommenterade direktsändningar"** från i första hand riksdagens kammare, landstingsfullmäktige och kommunfullmäktige, men även de politiska partiernas, folkrörelsernas och andra organisationers presskonferenser, kongresser och stämmor. På internationell nivå är det främst sändningar från den Europeiska Unionen samt FN som bedöms som angelägna. Förslaget är att en av de digitala TV-kanalerna reserveras för dessa sändningar.

De medborgare som vill får möjlighet att lyssna på hela debatten, ta del av de olika argumenten och bilda sig en egen uppfattning i sakfrågorna. Sådana sändningar skulle inte i första hand ha som mål att uppnå höga tittarsiffror, utan det viktiga är att erbjuda medborgarna lättillgänglig och oavkortad information. Det blir möjligt för varje medborgare att själv direkt ta del av de förtroendevaldas argumentation i de frågor han eller hon är intresserad av. Detta kan ge allmänheten kunskap om och inblick i det politiska vardagsarbetet och bidra till att skapa förståelse för demokratins arbetsvillkor. Därigenom förbättras förutsättningarna för en levande politisk dialog.⁷⁴

Samma år skrev Erik Fichtelius: "Publiken väljer längd och sammanhang" och pekade på en "mycket klar och väldokumenterad" tendens hos framför allt de yngre att söka sig till det nyhetsprogram som kan ge detta. Han drar också slutsatser av de tittarmässigt populära direktsändningarna av Iran-Contras-förhören, utskotts-förhören i Ebbe Carlsson-affären och Palme-rättegången: "Direktsänd politik förstärker demokratisk dialog." Han föreslår **original-sändningar** "utan redigering eller filtrering" med det amerikanska C-SPAN som förebild. Den kommande digital-TV:n med dess kapacitet kan möjliggöra sådana sändningar " - - - självklart inom Public service-uppdraget - - ". Han hyste gott hopp om provsändningar våren 1997.⁷⁵

Införandet av Digital-TV har gått mycket trögt,⁷⁶ men den här typen av sändningar har ändå kommit igång via Öppna Kanalen. För Öppna Kanalens del så har själva idén med **oredigerade direktsändningar** som alltså inte "passerat ett journalistiskt filter", utvecklats i diskussioner mellan ett antal personer i Europa under många år och skrevs slutligen ner i Berlindeklarationen. Idén grundar sig på att yttrandefrihet inbegriper även informationsfrihet. De som vill ha tillgång till "oförvanskad information" om politiska skeenden ska kunna få det. Idén förankrades hos EU och Öppna Kanalen i Göteborg var först i världen med direktsändningar från EU-parlamentet, vilket man från EU:s sida ringt och gratulerat om!⁷⁷ Europeiska kommissionen redovisar för 1998 två "parliamentary stations"; Phoenix i Tyskland och Öppna Kanalen i Sverige.⁷⁸

Det går att söka projektbidrag från EU för att utveckla "innovative radio and multilingual television channels". Ansökningarna måste ha " - - - a genuine European dimension, expressed through their multilingual and multicultural aspects."⁷⁹ Johannes Moubis inbjöds tillsammans med deltagare från flera medlemsländer till ett möte om "'Europe by Satellite' and the Parliamentary Channels" som European Commission-European Parliament anordnade den 22 september 1999.⁸⁰ Vid mötet diskuterades det intresse och i vissa fall långt framskridna planer som fanns för sändningar från EU-parlamentet i olika europeiska länder.⁸¹

Brandkatastrofen i Göteborg medförde att kommunen i det akuta läge som var, fick upp ögonen för Öppna Kanalen och möjligheten att snabbt nå ut med dels information, dels speciellt avpassade program. Den statliga utredningen som granskade nyhetsförmedlingen och informationen till de närmast berörda med icke svenskspråkig bakgrund leddes av professor Kent Asp, massmedieforskare vid Göteborgs universitet. Utredningen föreslår bland annat:⁸²

att de etniska gruppernas organisationer som främjar integration får ökat stöd,

att Kulturdepartementet får i uppdrag att utreda formerna för ekonomiskt stöd till närradio och lokal kabel-TV som sänder på andra språk än svenska, att Kulturdepartementet tar upp överläggningar med Public Serviceföretagen om en bredare och mer omfattande programverksamhet på andra språk.

Brandkatastrofen bidrog till att sätta Öppna Kanalen på kartan. Från Öppna Kanalens sida är man givetvis glad över uppmärksamheten, **men** det känns plågsamt att det var en tragisk olyckshändelse där många fick sätta livet till, som starkt bidrog till detta.⁸³ Från Öppna Kanalens sida har man också påpekat problemet med att kanalen inte är lämplig som ”**katastrofkanal**” då man inte når alla hushåll, utan i praktiken bara hyreshus.⁸⁴ I verksamhetsberättelsen för 1998 skrev man:

Behovet av kanalens verksamhet har demonstrerats både på ljusa och på mörkast tänkbara sätt. - - - Övriga mediers oförmåga att nå berörda grupper efter brandkatastrofen visade smärtsamt tydligt vikten av att alla grupper måste ha tillgång till medier för information, och tillgång till information.⁸⁵

Frågor om program gjorda av **invandrare och kommunikation** hade tidigare tagits upp och redovisats av Öppna Kanalen i verksamhetsberättelsen för verksamhetsåret 1994/95. Invandrargrupperna och Öppna Kanalen försökte gemensamt starta ett projekt ”Television som verktyg för kulturkommunikation, demokrati och yttrandefrihet.” som skulle utmytna i en gemensam översättnings- och textläggningsresurs. Textning av programmen har varit så dyrbart att man inte har kunnat ställa det som krav för sändning.

Textning av program bedöms som mycket viktig, främst för att öka möjligheterna till förståelse mellan olika språkgrupper, men också för att göra det möjligt för föreningens ansvariga utgivare att ta ansvar för att alla delar av sändningsverksamheten följer gällande lag.⁸⁶

Enligt protokollet ”applåderade” styrelsen initiativet.⁸⁷ Hösten 1995 sökte Invandrarförvaltningen pengar från EU för att möjliggöra översättning och textning.⁸⁸ Vid årsmötet i början av 1997 uppdrogs åt den nya styrelsen att driva frågan.⁸⁹ Under 1997 tog Öppna Kanalen tillsammans med Mediepolitiska Utvecklingsrådet initiativ till en gemensam uppvaktning av kommunstyrelsens ordförande Göran Johansson.⁹⁰ Inför mötet diskuterade man hur man borde ta upp

- - - den problematik som rymts i olika invandrargrupperns ökade användning av lokal-TV-mediet (Öppna Kanalen) för egensändningar på respektive hemspråk - ett forum som har en **avsevärd integrationspotential**, men som också riskerar att ha **vissa segregrande effekter**.⁹¹ (Emfas tillagd)

Flera intervjuade har uttryckt att invandrarföreningarna framför allt har visat ett **instrumentellt** förhållande till Öppna Kanalen och förefaller ha föga intresse för ideologiska frågor som rör en Public Access-kanal. Omedelbart efter det att den offentliga utredningen om Brandkatastrofen presenterats, så diskuterade Riksförbundet frågan. Man ansåg att **integrationsaspekten** måste sättas i första rummet och beslutade om följande definition av integrations-tv.

Integrations-tv är en produktion i väsentlig del för, av och med invandrare och andra minoritetsgrupper, men även orienterat mot det samhälle vi lever tillsammans i.

Det skall även vara av intresse för och kunna förstås av publiken på det gemensamma språket (versionering i form av svenskt tal eller textning).⁹²

I den senaste verksamhetsplanen står att Öppna Kanalen aktivt ska "stödja all programproduktion som verkar för integration" och i samband med det ansluter man sig till Riksförbundets "Integrations-TV-koncept". Vidare ska man verka för svensktextning av program på andra språk och försöka hitta bästa tekniska alternativ och arbetsformer för detta.⁹³ Efter Brandkatastrofen och kommunens kontakt med Öppna Kanalen med anledning av detta, så finns bidrag till Öppna Kanalen reserverat i budgeten för år 2000. Pengarna ska användas till införskaffande av en textmaskin och anställning av en person som ska sköta denna.⁹⁴

4.5 Är Öppna Kanalen att betrakta som en social rörelse?

I stridens hetta ska man ha kallats för "subversiv rörelse" av företrädare för Kållevisionen. Öppna Kanalens första ordförande och tillika ansvarige utgivare Eva Stockfelt menar att Öppna Kanalen bör uppfattas som "en alternativrörelse":

Det var en oppositionsrörelse som bildades där.

Det där litet romantiska, vi ska ta över hela världen.

Håkan Thörn har ingående studerat både teorier och historik i frågor som rör modernitet och sociala rörelser. Hans arbete är en utgångspunkt för analysen av hur Öppna Kanalen formerat sig i dagens (medie)samhälle. Det är en poäng i att tala om, och framför allt skilja mellan, den äldre "**textkulturen**" som i mångt och mycket ersatts av en "**bildkultur**". En sådan förskjutning från text till bild innebär en genomgripande förändring av villkoren för kommunikation. Den klassiske intellektuelle som författat nyckeltexter alltsedan den franska revolutionens dagar får kanske stå tillbaka för dramaturgen eller informationssekreteraren.

Sociala rörelser - social förändring i det moderna samhället - bör analyseras utifrån konflikt- och motsättningsfylld kollektiv interaktion. Handlingsformer och manifest är primära studieobjekt för att diagnostisera en social rörelses kollektiva identitet.

En kollektiv identitet förutsätter också att det finns en kollektiv aktör som genom handlingar och manifestationer förmår presentera ett "vi" och dess motsats "dom", argumentera för en specifik skillnad mellan historien, samtiden och (den utopiska) framtiden.

En social rörelse uttrycker ett målorienterat och strategiskt kollektivt handlande för att uppnå mer eller mindre långsiktiga mål som härleds ur de av rörelsen tidigare formulerade intentionerna för samhällsförändring. En rörelsekultur förutsätter också interaktion i olika former mellan nätverk, organisationer och institutioner.⁹⁵

Mycket tyder på att Öppna Kanalen - fortfarande relativt okänt här i landet - utgör en social rörelse. Det finns ett "vi" och en **kollektiv aktör** i form av Öppna Kanalen på ett antal orter, riksförbund i Sverige och i Europa. Det finns ett "dom" först i form av Kållevisionen och de intressen som var förhärskande där, senare främst representerat av andra medier, Kulturdepartementet samt Radio- och TV-verket.

Det finns en **strategi** och ett **långsiktigt mål**; nämligen att garantera en fristående kanal som står för yttrande- och informationsfrihet tillgänglig för folket i vad man själva betecknar som "det starkaste mediet". Under kamp och konflikt har man lyckats i huvudsak med det man föresatt sig - att bygga upp en förening och en egen sändningsstation med modesta avgifter för sändarna. Man försöker bevaka sina intressen i den tekniska utvecklingen senast med digital-TV-ansökan.

Det tycks onekligen finnas en **rörelsekultur**, ett antal kanaler av det här slaget uppbyggda på litet olika sätt förekommer runtom i världen.⁹⁶ De återkommande Videoolympiaderna är exempel på detta.⁹⁷ När Videoolympiaden gästade Göteborg några dagar 1994, gav det dels en bekräftelse för de aktiva här, dels många nya kontakter.⁹⁸ Det finns **nätverk** och **interaktion** i form av deltagande i konferenser, grupper osv.⁹⁹ Johannes Moubis från Öppna Kanalen i Göteborg är ordförande i det nybildade riksförbundet i Europa - Open Channels for Europe!. Ola Stockfelt, även han från Öppna Kanalen i Göteborg, har varit ordförande i Riksförbundet Öppna Kanaler i Sverige.

Sammanfattning

Öppna Kanalen i Göteborg är tillsammans med sina systerorganisationer i Sverige och Europa välorganiserade. Det finns både riksförbund i Sverige och en motsvarighet på europeisk nivå. Båda ordförandeposterna är besatta av göteborgare. Öppna Kanalen i Göteborg kan sägas ingå i en social rörelse. Tillsammans med andra är man en kollektiv aktör som agerar gentemot andra intressen. Det finns en strategi och ett långsiktigt mål om en lagstadgad, fri Public Access - kanal oberoende av tekniken för TV-sändningar. Det finns en rörelsekultur, nätverk och interaktion mellan flera grupper kanske främst utomlands. Det är också utomlands som man nått störst framgång i att etablera sig som en part som företräder ett visst intresse. Man har goda kontakter med motsvarigheten till Öppna Kanalen i flera länder. Organisationen Open Channels for Europe! har bildats. Man bjuds in i olika sammanhang, bl.a. av EU, när relevanta frågor diskuteras.

Inför valet 1998 ställdes ett antal frågor om Public Access -kanaler till de politiska partierna. Miljöpartiet redovisade den mest positiva inställningen, moderaterna den mest negativa. Övriga partier pendlar litet fram och tillbaka i sina uppfattningar. På riksförbundet anser man att medvetenheten om Public Access - kanaler ökat hos politikerna, samtidigt som man uppfattar att många partier ser Digital-TV som en lösning på hela problematiken.

Kabel-TV, Lokal-TV och Public Access har man hoppat över när ny medieteknologi under 90-talet presenteras. Datorinnehav och tillgången till Internet har tilldragit sig stort intresse. Trots välkända (klass)mönster vad gäller både innehav och användning av dessa medier, så presenteras Internet som ett framtida alternativ för att förändra villkoren för det politiska samtalet. Det handlar mycket om möjligheten till interaktivitet (tvåvägskommunikation).

Men interaktivitet i sin mest radikala innebörd, nämligen tvåvägskommunikation i dialogliknande former, där mottagaren ges tillfälle att själv formulera sig och reagera tillbaka, står högt på Öppna Kanalens prioriteringslista. Man har redan tillämpat det i samband med sändningar från Vattenfestivalen och viss planering finns för en interaktiv sändning med EU-politiker. Man har även försökt få bidrag till att utveckla arbetssättet "Public Journalism" som syftar till att låta människor själva skildra sin verklighet med kamerans hjälp. Fler och fler har börjat efterlysa "oredigerade nyhetssändningar", dvs. oklippta sändningar

från riksdagen och andra viktiga (politiska) sammanhang. Den journalistiska nyhetsbevakningen lämnar en del i övrigt att önska och undersökningar har visat att många tv-tittare gärna väljer de längre direktsändningarna när tillfälle ges. Kravet på medborgarnas tillgång till all information finns inskrivet i Berlindeklarationen och Öppna Kanalen lär ha varit först i världen och är fortfarande ensamma om sändningar av hela Europaparlamentet. Redan tidigare hade man direktsändningar från Sveriges Riksdag. Däremot har man misslyckats med att få till stånd sändningar från Kommunfullmäktige i Göteborg.

Öppna Kanalen i Göteborg har under flera år diskuterat frågor som rör invandrare och kommunikation. Man har insett behovet av svensktextade program för att underlätta förståelsen mellan grupper, men också för att ansvarig utgivare ska ges tillfälle att ta sitt fulla ansvar, men det har saknats pengar för översättning och textning. Brandkatastrofen i Göteborg ställde frågan om invandrare, kommunikation och etniska medier på sin spets. Riksförbundet diskuterade frågan och bestämde sig för att integrationsaspekten måste sättas i första rummet. Göteborgs kommun har beviljat pengar för år 2000 som är öronmärkta för svenskttextning av invandrarprogrammen.

Noter

1. Göteborgs Lokal-TV/Kållelevisionen, Verksamhetsberättelse för Föreningen Göteborgs Lokal-TV Kanal, 1992-03-12. FCV:s arkiv.
2. Handlingsplan för Öppna Kanalen hösten 93 och våren 94, Förslag till handlingsplan för Öppna Kanalen i Göteborg verksamhetsåret 1995/96. ÖKG:s arkiv.
3. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, I perioden 1995-09-30 - 1996-09-25. ÖKG:s arkiv.
4. Handlingsplan för Öppna Kanalen hösten 93 och våren 94. ÖKG:s arkiv.
5. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1994-10-25. ÖKG:s arkiv.
6. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1995-12-04. ÖKG:s arkiv.
7. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1996-02-05, 1996-08-08, verksamhetsberättelse, perioden 1995-09-30 - 1996-09-25. ÖKG:s arkiv.
8. Öppna Kanalen i Göteborg, årsmötesprotokoll, 1997-03-19. ÖKG:s arkiv.
9. Öppna Kanalen i Göteborg, Kallelse till alla medlemmar, undertecknad av Programrådet. ÖKG:s arkiv.
10. Valberedningens förslag till styrelse, valberedning samt revisorer för föreningen Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsåret 1998, undertecknad den 18 mars 1998 av Eva Stockfelt och Isidor Laaban. ÖKG:s arkiv.
11. Samtal med Camilla Boström och Isidor Laaban. Se också "Förslag till styrelse och programråd i FÖRENINGEN ÖPPNA KANALEN I GÖTEBORG för verksamhetsåret 1999", undertecknat av Camilla Boström och Isidor Laaban 99-03-27. ÖKG:s arkiv.
12. Uppgift från ordförande Mario Hernandez.
13. Öppna Kanalen i Göteborg, årsmötesprotokoll 1998-03-19, 1999-03-27. ÖKG:s arkiv.
14. Öppna Kanalen i Göteborg, årsmötesprotokoll, 1998-03-19, 1999-03-27. ÖKG:s arkiv.
15. Dessa uppgifter har framkommit i samtal med de intervjuade som alla tillhört styrelsen, ingått i valberedning vid någon tidpunkt eller varit verksamma på kansliet. Några intervjuer med andra personer utanför den kretsen har inte gjorts.
16. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsplan, 1999. ÖKG:s arkiv.
17. Öppna Kanalen i Göteborg, årsmötesprotokoll, 1997-05-21. ÖKG:s arkiv.
18. Öppna Kanalen i Göteborg, konstituerande möte för nya styrelsen 1999-03-30, medlemsmöte 1999-05-06. ÖKG:s arkiv.

19. Samtal med Gilbert Svensson.
20. Lindqvist. Se också Weisberg, 1994.
21. **Zeitung des Offenen Kanal Berlin**, Nr. 1, 1998, s. 5. Samtal med Johannes Moubis.
22. Samtal med Gilbert Svensson. Se också Bakgrund till motioner och Motioner till Föreningen Göteborgs Lokal-TV-kanals årsmöte 1992, undertecknade av Gilbert Svensson, FCV Gbg. FCV:s arkiv.
- Öppna Kanalen; Arbetsgruppen för bildandet av Öppna Kanalen, 1993-05-10 i Göteborg. ÖKG:s arkiv.
23. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1994/95. ÖKG:s arkiv.
24. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1995-04-21. ÖKG:s arkiv.
25. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1995-09-20. ÖKG:s arkiv.
26. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, I perioden 1995-09-30 - 1996-09-25. ÖKG:s arkiv.
27. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1997-01-29, 1998-01-29. ÖKG:s arkiv.
28. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1998. ÖKG:s arkiv.
29. Samtal med Johannes Moubis, Pamela Ericsson.
30. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1998. ÖKG:s arkiv.
31. Frågan togs upp i Riksförbundets skrivelse ställd till regeringen, "Statens stöd för en demokratiskt förankrad lokal television", daterad Göteborg den 16 februari 1998. OSA:s arkiv.
32. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1999-04-08, för citat se punkten 7. Se också protokoll från medlemsmöte 1999-05-06, verksamhetsberättelse, 1998. ÖKG:s arkiv.
33. Campbell, 1999b. s. 1.
34. Campbell, 1999a, s. 2-12, Lloyd, Granger & Shearman, s. 96-102.
35. Från <MariannaLubanski.Sager@oxfordresearch.dk> till <moubis@openchannel.se>, inbjudan daterad 26 november 1999. Kopia på e-brev från Johannes Moubis till författaren. Se också European Commission, Seminar Media3/**3rd sector in the media**. ÖKG:s arkiv.
36. Samtal med Johannes Moubis. E-post från <MariannaLubanski.Sager@oxfordresearch.dk> till <moubis@openchannel.se>. ÖKG:s arkiv.
37. Wolmesjö.
38. Internet: <http://www.citizen2000.net>
39. Christer Hederström "Låt folket få egna radio- och TV-kanaler" tidigare publicerad i **Resumé**, 16/10 1997, finns på Internet: <http://www.openchannel.se/arena/resume.htm> (Internetversionen använd i detta arbete).
Se också Internet: <http://www.openchannel.se/arena/ttvv.htm> samt avsnitt 4.2 i den här rapporten.
40. Riksförbundet för Öppna Kanaler i Sverige, **En demokratiskt förankrad lokal television**, brev till samtliga partiledare, daterat 19 maj 1998. Svarebrev från respektive partier.
Källa: Internet:<http://www.openchannel.se/arena/partipol.htm>
41. Internet: <http://www.openchannel.se/arena/partipol.htm>
42. Weibull & Holmberg, s. 15-16.
43. Asp & Weibull.
44. Weibull, 1996.
45. Bergström & Weibull, 1998.
46. Bergström & Weibull, 1999.
47. SOU 1999:12, citatet är hämtat ur Lars Ilshammar, "Demokr@i. Det elektroniska folkstyrets möjligheter och problem" Bil. 2 till SOU 1997:56.
48. SOU 1999:12, s. 25-29.
49. SOU 1999:12, s. 55.
50. SOU 1999:12, s. 143.
51. SOU 1999:12, s. 134.
52. Findahl.
53. Prop. 1995/96:161, s. 15.
54. SOU 1994:105, s. 151, 343, SOU 1995:84, s. 284.
55. Lindell & Olsson, s. 27-29.
56. Jägare.
57. Öppna Kanalen i Göteborg, Yttrande 1996-02-14 över Remiss från Kulturdepartementet, Betänkande Kulturpolitikens inriktning, (SOU 1995:84). ÖKG:s arkiv.

58. Samtal med Johannes Moubis.
59. Carlson & Djupsund.
60. Samtal med Göran Nyberg.
61. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1997, 1998. ÖKG:s arkiv.
62. Samtal med Johannes Moubis. Se också Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1997, 1998. ÖKG:s arkiv.
63. Öppna Kanalen i Göteborg, **Ansökan om tillstånd för digitala TV-sändningar**, Göteborg 30 januari 1998. ÖKG:s arkiv.
64. Jensen, se särskilt s. 186-187, 199, 200-202.
65. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1996-04-01. ÖKG:s arkiv.
66. Samtal med Camilla Boström. Själva ansökan raderades av misstag i datorn, och finns därför inte att tillgå. Marianne Kagevi på Länsarbetsnämnden i Göteborg uppger att ansökningar som fått avslag omfattas av sekretess och lämnas således ej ut. Camilla Boström har själv kontaktat Länsarbetsnämnden och begärt att få en kopia på den ansökan som hon själv skrivit, men fick då beskedet att man inte kunde hitta den på Länsarbetsnämnden.
67. SOU 1999:12, s. 87-95.
68. Ett exempel på Public Journalism gavs i programmet "Reportrarna" tisdagen den 14 december 1999 i SVT2. I programmet visades hur invånarna i ett fattigt bostadsområde i Rio, Brasilien själva ästadkom "Santa Ritas egen blandning av TV-sändning och diskussion."
69. Hadenius & Weibull, kap. 1, 11.
70. Bergström.
71. Hadenius, 1996.
72. "EU-journalisterna i händerna på sina källor", intervju med Göran Palm, **Konferensinformation**, måndag, 16:e augusti 1999, 14:e nordiska konferensen för medie- och kommunikationsforskning, 14-17 augusti 1999, Kungälv.
73. SOU 1996:162.
74. SOU 1996:162, s. 101-102.
75. Fichtelius.
76. "Digital-tv - tekniken ingen vill ha", (ledare), **Aftonbladet**, 1999-09-08.
77. Samtal med Johannes Moubis.
78. Audiovisual Facilities of the European Commission, Activity report 1998, s. 17. Johannes Moubis uppger att det endast är Öppna Kanalen i Sverige som sänder Europaparlamentets sessioner i sin helhet. I Tyskland sänds endast valda delar. I Portugal gjordes ett misslyckat försök att sända allt från Europe by Satellite, dvs. material avsett för nyhetsbyråer m.m.
79. European Commission support for radio and television initiatives, Källa: Internet: <http://europa.eu.int/comm/dg10/avpolicy/rtv/rtv-en.html>. Se också EUROPEAN COMMISSION, Doc. XC/RADTV/99. ÖKG:s arkiv.
80. European Commission-European Parliament/Audiovisual Divisions/The Heads of Unit, Inbjudan ställd till Johannes Moubis, daterad 30 juni 1999, undertecknad av Jean-Charles Pierron (European Parliament) och Nicole Cauchie (European Commission). ÖKG:s arkiv.
81. EUROPEAN COMMISSION-EUROPEAN PARLIAMENT, Audiovisual Divisions, The Heads of Unit, "Subject: 'Europe by Satellite' and the audiovisual coverage of national Parliamentary activities", Minutes of the meeting of 22 september 1999, Protokoll. ÖKG:s arkiv.
82. SOU 1999:68, s. 192-194.
83. Flera av de intervjuade har uttryckt detta.
84. Samtal med Isidor Laaban, ansvarig utgivare.
85. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1998. ÖKG:s arkiv.
86. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1994/95. ÖKG:s arkiv.
87. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1995-09-29. ÖKG:s arkiv.
88. Öppna Kanalen i Göteborg, styrelseprotokoll, 1995-10-27. ÖKG:s arkiv.
89. Öppna Kanalen i Göteborg, årsmötesprotokoll, 1997-03-19. ÖKG:s arkiv.
90. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, II perioden 1996-09-26 - 1997-03-18. ÖKG:s arkiv.
91. Mediepolitiska Utvecklingsrådet i Göteborg, styrelseprotokoll, 1997-01-02. OSA:s arkiv.
92. Riksförbundet Öppna Kanaler i Sverige, **Integrations-tv i de Öppna Kanalerna**, 1999-08-08. (Stencil). OSA:s arkiv.

93. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsplan, 1999. ÖKG:s arkiv.
94. Telefonsamtal med Lena Malm, stadssekreterare, Göteborgs kommun.
95. Thörn, s. 121-124, 211-218.
96. Internet: <http://www.openchannel.se/cat/overview.htm>
Internet: <http://www.openchannel.se/cat/oversikt.htm>
97. Se annonser publicerade i **Mediekanalen**, Nr. 1, 1993, Nr. 1, 1994, Nr. 1, 1996.
98. Öppna Kanalen i Göteborg, verksamhetsberättelse, 1993-06-03 -1994-09-30. ÖKG:s arkiv.
99. Öppna Kanalen i Göteborg, Verksamhetsberättelse, 1993-06-03 -1994-09-30, 1995-09-30 - 1996-09-25, 1996-09-26 - 1997-03-18. ÖKG:s arkiv.

5 Vilken är Öppna Kanalens medieroll?

Har Öppna Kanalen funnit sin "nisch i mediasystemet" som Lennart Weibull efterlyste för 10 år sedan? Ja, det kan man nog säga att Öppna Kanalen har gjort. I alla fall är man på mycket god väg. Öppna Kanalen vill i lokaltelevisionens form verka för demokrati, yttrande- och informationsfrihet och motverka mediekoncentration med alla dess konsekvenser. Man ser på sig själv som ett komplement till Public Service och man står för något helt annat än reklam-TV. Man har uttalade mediepolitiska ambitioner inskrivna i paragraferna 2 och 5 i stadgarna presenterade i avsnitt 2.2. Den **demokratiska ambitionen** hos Öppna Kanalen kan sägas omfatta följande:

- Verka för en utvidgad institutionell infrastruktur.
- Ta ifrån journalisterna tolkningsföreträdet.

Den avgörande skillnaden mellan demokrati och icke demokrati ligger i förekomsten av **institutioner**; makten har övergått från (en grupp) människor till en uppsättning regler, som alla frivilligt underkastar sig. Dessa regler avgör intressekonflikter av olika slag.¹ När Demokratirådet i mitten av 90-talet skulle bedöma kvaliteten på den svenska demokratin valde man att skilja mellan dels de formella kraven på de politiska institutionernas utformning, dels kvaliteten i den politiska processen. Demokratins institutioner; allmänna och fria val, rättsstaten och medborgarliga rättigheter är det ingen som ifrågasätter i Sverige.

Kvaliteten på den politiska processen handlar däremot om i vilken grad den kan sägas vara fullvärdigt demokratisk. Frågan Demokratirådet ställde sig var: Hur uppfyller dagens svenska samhälle kraven på en handlingskraftig demokratisk rättsstat? Med utgångspunkt från Robert Dahls vedertagna kriterier för en demokratisk beslutsprocedur undersökte man följande variabler.

<u>Medborgarstyrelse</u>	<u>Rättsstat</u>	<u>Handlingskraft</u>
kontroll över dagordningen	fri- och rättigheter	kontroll över resurser
upplyst förståelse	rättssäkerhet	beslutsförmåga
effektivt deltagande	maktindelning	kontroll över genomförandet
jämlikhet i beslut	medborgarskap	

Demokratirådet sammanfattar sina resultat genom att redovisa en svagt negativ trend för medborgarstyrelsen, svagt positiv för rättsstaten och en starkt negativ trend för handlingskraften. Slutomdömet är att tillståndet i svensk demokrati ger anledning till oro.

Upplyst förståelse handlar om vad som kallas "det offentliga rummet" och möjligheten till fri åsiktsbildning. Idealt sett ska alla ha tillgång till och samma möjlighet att göra sig hörda i det offentliga rummet. Så är inte fallet idag. De allra flesta är hänvisade till sekundärinformation i ett av massmedier och journalister dominerat offentligt samtal. Journalistiken präglas såväl av tillspetsning som förenkling. Demokratirådet kunde bekräfta Maktutredningens

tidigare slutsatser om klara brister vad gäller mångfald bland massmedier. Demokratirådet avslutar sin rapport med följande ord:²

En av medborgarstyrelsens viktigaste förutsättningar, ett fungerande offentligt rum, fungerar illa i dagens Sverige och utvecklingen är också negativ. Den svenska demokratin kan endast förbättras genom en förnyelse av den offentliga debatten.

I en av Demokratiutredningens rapporter - **Civilsamhället** - diskuteras partiväsandets minskade betydelse utan att människor för den sakens skull är mindre politiskt aktiva jämfört med tidigare. Men det politiska intresset kanaliseras inte genom de traditionella demokratiska institutionerna längre. Man efterlyser ett mer eller mindre **förutsättningslöst nytänkande** för att stimulera och framför allt **möjliggöra** människors engagemang i politiska angelägenheter.³

1972 års pressutredning fastslog fyra centrala uppgifter för medierna, nämligen att **informera, förklara och kommentera** det som händer i samhället så att medborgarna kan ta ställning i olika samhällsfrågor. Därutöver skulle medierna som allmänhetens företrädare kritiskt **granska** de som hade makt och inflytande. Till sist skulle medierna också **främja kommunikationen** mellan politiska, fackliga och idéella grupper i samhället. De flesta journalister anser att man som journalist bör ägna sig åt information, kommentar och granskning. Men endast 12 % tycker att det ingår i det journalistiska uppdraget att främja kommunikationen mellan grupper enligt det fjärde kriteriet ovan.⁴

Demokratirådet menar ” - - - att det **fattas en nivå** i den svenska offentligheten.” (Emfas tillagd) Vi har en mediestyrd dagsdebatt som lämnar en hel del i övrigt att önska och vi har en abstrakt akademisk debatt. Men vi saknar en ”**mellannivå**”. Det finns helt enkelt ingensans att föra ett samtal om politiska frågor som rör oss alla. Folkrörelserna inklusive de politiska partierna har minskat i betydelse. Utredningsväsendet är inte vad det en gång har varit. Vi har inte ”tankesmedjor” som finns i USA, eller stiftelser som i Tyskland och Österrike.⁵ För 15 år sedan avslutade Anders Lindblad sin doktorsavhandling - **Lokal Radio och TV** - med att peka på potentialen lokala medier och demokrati.

Däremot finns det alltså ingen ’instans’ (eller offentlighet) för att **gemensamgöra erfarenheter** om hur det är. De nya lokala medierna antyder en möjlighet till detta, men det är en möjlighet som än så länge endast har fått ett begränsat utnyttjande.⁶ (Emfas tillagd)

Att verka för kommunikationen mellan grupper är ju den uppgift som journalister är minst intresserade av. Det är just den nivå som fattas i det offentliga rummet, ett ställe där man kan ”gemensamgöra erfarenheter”, dvs. mötas, kommunicera, utbyta tankar, som är den ”nisch”; **den position i mediasystemet som Öppna Kanalen gör anspråk på**. Öppna Kanalen försöker verka för att **infrastrukturen** på massmedieområdet ska omfatta även en Public Access - kanal, som ger allmänheten tillträde till vad man uppfattar som ”det starkaste mediet”. Man ser detta som en beståndsdel i våra **demokratiska institutioner** och vill därför ha ett starkt lagskydd för detta formulerat helst på EU-nivå eller allra helst FN-nivå.

Därför uppfattas inte frågan om låga tittarsiffror som riktigt relevant inom Öppna Kanalen. Man vill i stället tala om **målgruppsfokusering** och TV som ett ”**kommunikativt element**”. Det viktiga är att ge sändarmöjlighet för de som producerar ett program för en avsedd målgrupp.

Vi siktar inte i första hand på att ha program som ska intressera så många som möjligt, utan på att ha program som är så angelägna som möjligt för dem de berör.⁷

På engelska har man använt uttrycket **narrowcasting**.

The important thing is to reach the viewers you want and need to communicate with, not to reach as many viewers as possible.⁸

Programinnehållet "kan tillåtas bli internt" och ingen riskerar få sin tid indragen vid låga tittarsiffror. De som har behov av att kommunicera med varandra genom TV-mediet ska kunna göra det, utan att tittarsiffrorna avgör "värdet" på vare sig programmen eller Öppna Kanalen. Riksförbundets ordförande Ola Stockfelt har formulerat detta på följande sätt:

To judge the Open Channels, you have to view them not as a cheaper form of traditional television, but primarily as an electronic form of everyday expression, discussion, information. Most of the defenders of 'fine arts' or 'good journalism' don't seem to be able to make this shift of perspective.⁹

I marknadsföringen har Öppna Kanalen beskrivits som "Göteborgs Public Access-kanal" och " - Din allemansrätt i TV." Public Access har presenterats som "Framtidens television":

Öppna Kanalen fungerar som ett medium för människor i föreningar och organisationer att yttra sig fritt, att vara med och skapa en levande och dynamisk lokal television.¹⁰

Lindblad diskuterade ingående begreppet **Public Access** i sin doktorsavhandling 1983, som handlar om huruvida lokal radio och TV fördjupar demokratin. Begreppet behandlades vid ett möte i UNESCO som ägde rum i Belgrad 1977. Den diskussionen ligger till grund för Lindblads definition. Vid Belgradkonferensen utgick man från artikel 19 i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna:

Everyone has the right of freedom of opinion and expression; this right includes freedom to hold opinions without interference and to seek, receive and impart information and ideas through any media and regardless of frontiers .

Begreppet Public Access kan delas upp i tre delar:

- **Valfrihet**: Den valfrihet som publiken har i förhållande till medieorganisationens utbud,
- **Feedback**: Den tillgång som publiken har till olika återföringskanaler till organisationens ledning och producenter,
- **Participation**: Den möjlighet som ges publiken att på olika sätt medverka i produktion och/eller ledning i medieorganisationen.¹¹

När det gäller tittarnas **valfrihet** och utbudets bredd och innehåll, så är Öppna Kanalens utbud av program "fraktioniserat" med Lindblads språkbruk. Öppna Kanalens ansvar är först och främst att garantera bredd bland sändarna, inte bredd i innehållet. Man är väl

medveten om bristerna i marknadsföringen, att antalet sändare är litet och att bredden eller representativiteten bland dessa inte är vad den borde vara. Men ingenting har framkommit i den här studien som tyder på att man inte skulle välkomna alla som vill sända program.

När det gäller möjligheten till **feed-back** eller återföring så menar Lindblad att förutsättningarna ökar ju kortare avståndet är mellan publik och producent. Eftersom programutbudet är "fraktioniserat", dvs. riktar sig till olika målgrupper, så har Öppna Kanalen egentligen ingen riktig insyn i hur kommunikationen är mellan sändare (programproducenter) och tittare. Öppna Kanalen producerar ju inga egna program, utan står bara för sändningsstudion. Men tittarna har också hört av sig till Öppna Kanalen ibland. Vid snöovädet och den information som sändes ut för ett par år sedan blev man fullständigt nerringad av allmänheten. Många gamla har hört av sig och tyckt att stillbilden över Linnégatan är trevlig att titta på. När riksdagssändningarna kom igång hörde allmänheten av sig för att både diskutera olika frågor samt när de skulle debatteras. Hos Öppna Kanalen finns nog både ett intresse och en önskan att få kontakt med publiken.

Participation innebär dels deltagande i produktionen av program, dels deltagande i besluts- och planeringsprocessen. När det gäller deltagande i produktionen, så är det allmänheten, men också sammanslutningar och myndigheter av olika slag, som producerar alla program som sänds. Man kan sända egenproducerade program eller program producerade i en medlemsförening i Öppna Kanalen, som kan vara idéell förening, utbildningsanordnare, kommunal eller statlig förvaltning, trossamfund eller liknande. Det finns möjlighet att sända utan att vara medlem, men då till dubbel taxa. Det finns ett intresse för interaktivitet och Public Journalism som i hög grad utgår från allmänhetens medverkan. Kunskapen om dessa begrepp förefaller vara god och det är den mest avancerade definitionen som Öppna Kanalen uttrycker för.

Medlemmarnas deltagande i besluts- och planeringsprocessen i Öppna Kanalen kan däremot bli bättre. Det finns en "kärna" i Öppna Kanalen både vad gäller individer och aktiva föreningar. Det är främst FilmCentrum Väst och personer därifrån som ingått i Öppna Kanalens styrelse och varit tongivande genom åren. Programrådet som väljs på årsmötet ska bland annat stimulera programverksamheten. Det har aldrig fungerat särskilt väl. Bortsett från årsmötet 1999 så har tidigare årsmöten beskrivits som livlösa tillställningar med få närvarande. Valberedningen till årsmötet 1998 var ganska uppgiven. Man är mycket medveten om problemet och flera försök att aktivera medlemsföreningarna har gjorts.

Öppna Kanalen uppstod inte som någon massrörelse och inte heller som ett resultat av något stort uppdämt behov. Öppna Kanalen i Göteborg har först och främst sina rötter i FilmCentrum Väst som bildades omkring 1970 för att ge visningsmöjligheter till fria dokumentärfilmare. Det sedan länge nedlagda VIGG (Videoutbildning i Göteborg) finns också i bakgrunden. Öppna Kanalen startades av en liten "elit" som arbetat med näraliggande frågor under många år och nästan såg det som en demokratisk mission att göra Lokal-TV möjligt. Det tycks onekligen finnas en klyfta mellan denna mediepolitiskt mycket medvetna kärna eller elit och medlemsföreningarna med vad man upplever som ett instrumentellt intresse av att få sända sina program.

Å ena sidan vill man naturligtvis få fler som jobbar och tar ansvar och kommer med nya fräscha idéer, å andra sidan kan man ana en viss oro för att allt det mediepolitiska arbete som lagts ner, på ett olyckligt och i grunden oinitierat sätt ska röstas bort "med ett tyckande" på exempelvis ett årsmöte. EU-sändningarna blev den stora provostenen. Från Öppna

Kanalens sida har man erkänt att man faktiskt grovt missat att både förklara och förankra detta beslut bland medlemsföreningarna.

En demokratisering av mediet innebär människors ökade möjlighet till medverkan genom att vara med i inslag, komma med idéer och uppslag, göra egna program. Kabellagstiftningen som gjorde bildandet av Öppna Kanalen möjligt har lett till en demokratisering av mediet. Allmänheten kan göra egna program, använda mediet i kommunikativt syfte.

Om det också skett en demokratisering **genom** mediet, dvs. vilka effekter Öppna Kanalen haft på informations- och kommunikationsvägarna i samhället och ytterst de demokratiska processernas funktionssätt får betraktas som en öppen fråga. Men Öppna Kanalen finns färdig att använda sig av för den som så önskar. Det har alltid funnits ett starkt intresse för samhällsfrågor och den politiska processen hos ledningen i Öppna Kanalen.

Inom Öppna Kanalen menar man att **problemformuleringsprivilegiet** inte ska utövas av vare sig "oberoende journalister" eller redaktioner till vänster eller höger. Vad man vill göra är helt enkelt att **ta makten över tolkningsföreträdet**. Öppna Kanalen har marknadsförts som " - Din allemansrätt i TV."

Christer Hederström, en av veteranerna i Sverige inom det här området, aktiv inom Öppna Kanalen i Stockholm och även Riksförbundet, skrev i en artikel med rubriken Låt folket få egna radio- och TV-kanaler:

Elektroniska medier, som radio, TV och Internet, blir för allt fler det viktigaste instrumentet för information och kultur eftersom de är snabba och kostnadseffektiva medier. - - - Hela kommunikationsprocessen från sändare till mottagare nu kan tillgängliggöras varje medborgare. - - - Ett naturligt led i utvecklingen är att journalister, i sina roller som ombud för yttrandefriheten, mister sina privilegier att få sätta dagordningen för debatten i medierna. Och även om medierna.¹²

Berlindeklarationen utgår bl.a. från artikel 19 i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, vilket även UNESCOS:s konferens i Belgrad gjorde på 70-talet, som Lindblad redogjort för när han presenterar begreppet Public Access. Berlindeklarationen tar upp **rätten att ha möjlighet att kommunicera oavsett medium och rätten att få tillgång till all slags information**.

Öppna Kanalen som varit med och arbetat fram Berlindeklarationen, har omsatt detta i praktisk handling genom att dels ge sändningsmöjlighet, dels sända oklippt och oredigerat från Sveriges Riksdag och EU-parlamentet. Däremot har man inte lyckats få till stånd liknande sändningar från Kommunfullmäktige i Göteborg. Folket får tillfälle att "sitta på åskådarläktaren" för att lyssna och bilda sig en uppfattning om vad riksdagsmän och EU-parlamentariker står för. Man har härmed ställt tredje statsmakten åt sidan, dvs. journalisterna och nyhetsredaktionerna. Medborgarna är heller inte längre beroende av att få journalister att ta upp en fråga. Möjligheten finns att själv göra ett program och sända det.

Medias roll i demokratiska samhällen har oupphörligt diskuterats och ifrågasatts av Noam Chomsky. Han hävdar att ett demokratiskt samhälle använder sig av vad han rätt och slätt kallar "propaganda" för att övertyga sina medborgare i önskvärd riktning. Han visar hur

den intellektuella eliten och massmedia varit till god hjälp alltsedan de lyckade ansträngningarna att få USA att gå med i första världskriget och senast Gulfkriget. Chomsky kallar detta **fabriceringen av samtycke** (eng. "the manufacture of consent") och hävdar att det är medborgarnas eget ansvar om man vill leva under frivillig censur (eng. "self-imposed totalitarianism") eller inte.¹³

Det är befogat att tala om något av **parallella processer** i viktiga demokratifrågor som rör massmedia och "aldrig mötas de två". Man kan säga att Öppna Kanalen verkat i Noam Chomskys anda. Inom Öppna Kanalen är man mycket medveten om faran för vad Chomsky något drastiskt kallar "self-imposed totalitarianism", och man har försökt ta ett ansvar. Frågor om interaktivitet eller tvåvägskommunikation samt "ofiltrerad" eller oredigerad nyhetsrapportering liksom Public Journalism har tagits upp i mer offentliga och etablerade sammanhang. Till sist togs även frågan om "etniska medier" upp. Öppna Kanalen har däremot verkat i skymundan. Någon part att räkna med i massmediepolitiska sammanhang har man inte varit - i alla fall inte på den svenska scenen. Hos Europe by Satellite vid EU har man haft lättare för att få gehör. Idag får man kallelser till möten där sändningar från EU diskuteras. Man har haft svårt för att göra sig hörd, bli tagen på riktigt allvar här i landet. Men dessa frågor ligger alltså väl i tiden och Öppna Kanalen har kanske till och med varit tidigt ute.

Noter

1. Hermansson
2. Rothstein (red.), citatet fr. s. 135.
3. Hadenius, 1999.
4. Hadenius, 1996, s. 384, 405-406.
5. Rothstein, red., s. 40-41, 130-135.
6. Lindblad.
7. Öppna Kanalen i Göteborg, **Ansökan om tillstånd för digitala TV-sändningar**, Göteborg 30 januari 1998, Bilaga 8, Programförklaring, s. 4. ÖKG:s arkiv.
8. E-post daterat den 29 juli 1997 från Open Channels in Sweden/Ola Stockfelt <ola.stockfelt@musik.gu.se> ställt till Antoinette Fredericq, som man förde diskussioner med huruvida hon kunde åta sig ett uppdrag som lobbyist i EU.
9. Ibid.
10. Öppna Kanalen - En kort presentation. (Informationsmaterial). ÖKG:s arkiv.
11. Lindblad, 1983. Se särskilt kap. 15. För citat, se s. 130.
12. Internet: <http://www.openchannel.se/arena/resume.htm>. (Tidigare publicerad i **Resumé**, 16/10 1997.)
13. Chomsky, citat från s. 14, 57.

KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING

Intervjuer vid ett eller flera sammanträffanden samt uppföljningssamtal per telefon, i notförteckningen rubricerat som "Samtal med ...": Camilla Boström, Pamela Ericsson, Marianne Eriksson, Mario Hernandez, Isidor Laaban, Johan Löfqvist, Johannes Moubis, Göran Nyberg, Gunnar Rydberg, Eva Stockfelt, Ola Stockfelt och Gilbert Svensson.

Telefonsamtal med Lena Malm, stadssekreterare, Göteborgs kommun.

Telefonsamtal med Marianne Kagevi, Länsarbetsnämnden i Göteborg.

Telefonsamtal med Peter Schierbeck, Radio- och TV-verket.

Brev till författaren från Johannes Moubis, Öppna Kanalen i Göteborg.

Brev till författaren från professor Karl Erik Gustafsson, Företagsekonomiska institutionen, Handelshögskolan, Göteborgs universitet.

Brev till författaren från kommunalrådet Margita Björklund, Göteborgs kommunstyrelse.

Brev till författaren från Granskningsnämnden för Radio och TV, med fotokopior på protokoll Dnr. 286/96-40, Dnr: 57/98-40, beslut SB 373/96, SB 100/98.

Brev till författaren från Konsumentverket, Dnr. 99/2417.

Brev till författaren från Linda Burger/Justitiekanslerns kansli, daterat 1999-07-15. (Dnr. saknas)

1. Otryckta källor

Öppna Kanalens arkiv, Göteborg

(ÖKG:s arkiv)

Ansökningshandlingar

Dom från Kammarrätten i Stockholm

E-post

Förslag till handlingsplaner

Handlingsplaner

Informationsmaterial

Internmötesprotokoll

Internt diskussionsmaterial

Kallelser

Korrespondens

Kursprogram

Medlemsmötesprotokoll
Nyhetsbrev
Pressmeddelanden
Prislistor
Resultatrapporter
Skrivelser
Stadgar
Styrelseprotokoll
Valberedningens förslag till styrelseledamöter
Verksamhetsberättelser
Yttranden

Regeringskansliet/Kulturdepartementet, Inbjudan till Remissmöte, Rapport med förslag om sändningsorter. Rapport (SOU 1997:103) från Utredningen om digital-TV, Dnr. Ku 97/2572/RTV.

Regeringskansliet/Kulturdepartementet/Enheten för mediefrågor, **Rapport från remissmöte den 29 augusti 1997 om Rapport med förslag om sändningsorter. Rapport (SOU 1997:103) från Utredningen om digital-TV**, Dnr. Ku97/3973/RTV.

Campbell, Mike, "The Third System Employment And Local Development", i **Third System & Employment**, The European Commission, . Källa: Internet: http://www.europa.eu.int/comm/dg05/empl&esf/3syst/index_en.htm (utskrift 1999-11-28), 1999a. (opublicerat)

Lloyd, Peter, Granger, Benoit, & Shearman, Claire, "The Third System, Employment And Local Development", i **Third System & Employment**, The European Commission, 1999. Källa: Internet: http://www.europa.eu.int/comm/dg05/empl&esf/3syst/index_en.htm (utskrift 1999-11-28). (opublicerat)

FilmCentrum Västs arkiv, Göteborg (FCV:s arkiv)

Andelsbevis
Internt diskussionsmaterial
Kallelser
Korrespondens
Minnesanteckningar
Protokoll
Skrivelser
Stadgar
Tjänsteutlåtande
Verksamhetsberättelser

Ola Stockfelts arkiv (OSA:s arkiv)

E-post
Protokoll
Verksamhetsberättelser

Internet

Samtliga här uppräknade internetkällor finns i utskriven form i författarens ägo. Utskriftsdatum från Internet anges inom parentes. I notförteckningen anges några e-postmeddelanden. Dessa finns i utskriven form i författarens ägo. Ola Stockfelt överlämnade en utskrift av ett längre e-brev till Antoinette Fredericq. Övriga e-post-meddelanden har Johannes Moubis överlämnat i utskriven form.

<http://www.openchannel.se/goteborg/start.htm> (1999-06-18)

<http://www.openchannel.se/kontakt/index.htm> (1999-06-18)

<http://www.openchannel.se/innehall.htm> (1999-06-15)

<http://www.openchannel.se/ltvlista.htm> (1999-06-18)

<http://www.openchannel.se/riks/index.htm> (1999-06-18)

<http://www.openchannel.se/cat/oksvensk.htm> (1999-06-18)

<http://www.openchannel.se/euro/berlin97.htm> (1999-06-18)

<http://www.openchannel.se/euro/index.htm> (1999-06-18)

<http://www.openchannel.se/cat/overview.htm> (1999-06-18)

<http://www.openchannel.se/cat/oversikt.htm> (1999-06-18)

<http://www.openchannel.se/arena/resume.htm> (1999-06-24)

<http://www.openchannel.se/arena/ttv.htm> (1999-06-28)

<http://www.openchannel.se/arena/partipol.htm> (1999-06-24)

<http://www.citizen2000.net> (1999-07-16)

<http://europa.eu.int/comm/dg10/avpolicy/rtv/rtv-en.html> (1999-07-16)

2. Tryckta källor

Audiovisual Facilities of the European Commission, Activity report, 1998.

Campbell, Mike, "Jobs and local development in the Third System", i European Commission/Directorate General/Employment and Social Affairs/ESF and local development and social economy, Dissemination Seminar of the Results of the Capitalisation Research - Seminar media3, **3rd sector in the media**, Thursday December 2 to Friday December 3, 1999, Brussels, 1999b.

Carlson, Tom & Djupsund, Göran, **Old Wine in New Bottles? - Candidates on the Internet in the 1999 Finnish Parliamentary Election Campaign**, Paper to the XIV Nordic Conference of Mass Communication Research, Kungälv, Sweden, 14-17 August 1999. (Stencil)

"EU-journalisterna i händerna på sina källor", intervju med Göran Palm, **Konferensinformation**, måndag, 16 augusti 1999, 14:e nordiska konferensen för medie- och kommunikationsforskning, Kungälv, 14-17 augusti 1999. Stencil (i författarens ägo)

European Commission/Directorate-General X/Information, Communication, Culture, Audiovisual, **Support from the European Commission for Initiatives on Innovative Radio and Multilingual Television Channels and for Pilot Projects in the Areas of Electronic Cinema and Production Networks**, Call for proposals - Explanatory Memorandum, Dox. XC/RADTV/99.

Kommittédirektiv, **Översyn av den radorättsliga lagstiftningen**, Dir. 1985:21.

Kommittédirektiv, **Medborgarnas inflytande och delaktighet i samhällsutvecklingen**, Dir. 1995:56.

"Open Channels for Europe", **Zeitung des Offenen Kanal Berlin**, Nr. 1, 1998. (förf. ej angiven)

Prop. 1984/85:199 Radio- och TV-sändningar i kabelnät.

Prop. 1990/91:64 Yttrandefrihetsgrundlag m.m.

Prop. 1991/92:53 Förslag till ny lagstiftning för kabelsändningar m.m.

Prop. 1995/96:160, Radio- och TV-lag.

Prop. 1995/96:161, En radio och TV i allmänhetens tjänst 1997-2001.

Prop. 1996/97:67, Digitala TV-sändningar, Bilaga 1.

Prop. 1997/98:43, Tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens tillämpningsområden - barnpornografifrågan m.m..

Radio- och TV-verket, **Statistisk årsbok 1998**, Stockholm, 1999a.

Radio- och TV-verket & Granskningsnämnden för radio och TV, **Att sända program i kabel**, 3:e uppl., Stockholm, 1999.

SFS 1985:677, Lag om lokala kabelsändningar.

SFS 1985:1057, Lag om ansvarighet för lokala kabelsändningar.

SFS 1985:1061, Lag om avgifter i ärenden om lokala kabelsändningar.

SFS 1991:1469, Yttrandefrihetsgrundlag.

SFS 1991:2027, Lag om kabelsändningar till allmänheten.

SFS 1996:844, Radio- och TV-lagen.

SFS 1998:1439, Lag om ändring i yttrandefrihetsgrundlagen.

3. Litteratur

Asp, Kent & Weibull, Lennart, "Har svenskarna en medieideologi", i *Mitt i nittioalet*, red. Sören Holmberg och Lennart Weibull, SOM-rapport nr. 16, SOM-institutet, Göteborgs universitet, 1996.

Bergström, Hans, "Hur medielogiken bidrar till den korta sikten", "Televisionens val", i *Att granska makthavare - media i fokus*, red. Janerik Larsson, Stockholm, 1994.

Bergström, Annika & Weibull, Lennart, "Internet - för alla?", i **Opinions-samhället**, red. Sören Holmberg & Lennart Weibull, SOM-rapport nr. 20, SOM-institutet, Göteborgs universitet, 1998.

Bergström, Annika & Weibull, Lennart, "Internet som massmedium", i **Ljusnande framtid**, red. Sören Holmberg & Lennart Weibull, SOM-rapport nr. 22, SOM-institutet, Göteborgs universitet, 1999.

Carlsson, Ulla, "Förord" i **Nordicom Information - Medie- och kommunikationsforskning i Norden**, Vol. 20, Nr. 3, 1998.

Chomsky, Noam, **Media Control - The Spectacular Achievements of Propaganda**, The Open Media Pamphlet Series, eds. Greg Ruggiero and Stuart Sahulka,

(1991), 1997.

"Dags för Sverige att återskapa en vision för television", (Sambandets remissvar till Kulturdepartementets 'Regler och villkor för ny marksänd TV', DsU 1994:105), **Mediekanalen**, Nr. 1, 1995.

"Digital-tv - tekniken ingen vill ha", (ledare), **Aftonbladet**, 1999-09-08.

Ekecrantz, Jan, "Medier, kommunikation och social kritik", i **Nordicom Information - Medie- och kommunikationsforskning i Norden**, Vol. 20, Nr. 3, 1998.

Ericsson, Pamela, "Vi är inte en nyhetskanal", **Göteborgs-Posten/Nordost/ Angered**, 1999-08-18.

Fichtelius, Erik, "Ge inte upp hoppet! Om förutsättningarna för en kvalificerad journalistik i etern", i **Medierna i samhället - Igår, idag, i morgon**, red. Ulla Carlsson, Kungälv, 1996.

Findahl, Olle, "Svensk television", i **Mediesverige 1995 - statistik och analys**, red. Ulla Carlsson & Magnus Anshelm, Nordicom-Sverige, 1995.

Föreningen Göteborgs Lokal-TV kanal/Krister Göransson, ordf., Stig Jönsson, v. ordf., CeGe Ullaeus, sekr., "Lokal-TV-fantaster kommer och går ... men Kållevisionen består ...", (genmäle), **Mediekanalen**, Nr. 4, 1993.

Hadenius, Axel, "Medborgarskap, social kontext och institutioner, perspektiv på svensk demokrati", i SOU 1999:84, **Civilsamhället**, Demokratiutredningen: Forskarvolym VIII.

Hadenius, Stig, "Medierna och demokratin", i SOU 1996:162, **På medborgarnas villkor - en demokratisk infrastruktur**, Bilaga till Betänkande av Demokratiutvecklingskommittén.

Hadenius, Stig & Weibull, Lennart, **Massmedier - Press, Radio & TV i förvandling**, (1970), 7:e uppl., 1999.

Hederström, Christer, "Öppna Kanalen - Den nya televisionen", **Mediekanalen**, Nr. 2-4, 1992.

Hedman, Lowe & Holmlöv, P G, **Kabel-TV i Sverige**, Kristianstad, 1986.

Hermansson, Jörgen, "Introduktion" till "III Demokratins problem", i **Idéer om demokrati**, Tidens idéserie, 5, Stockholm, 1992.

Jenninger, Claes, "Hemliga avtal styr 'Kållevisionen' ", **Mediekanalen**, Nr. 4, 1993.

Jensen, Jens F, "Interactivity - Tracking a New Concept in Media and Communication Studies", i **Nordicom Review**, Vol. 19, Nr. 1, 1998.

Jägare, Ulrika, **Allmänhetens intresse för kabelsända riksdagsdebatter via Öppna Kanalen**, Mars 1999, Stencil. Utredningsrapport på uppdrag av Informationsenheten på Sveriges Riksdag.

Jørgenssen, Majken & Lund, Susanne, "Kulturolympiad?", **Mediekanalen**, Nr. 1, 1994.

Kivikuru, Ullamaija, "Finns det kommunikationsforskning?", i **Nordicom Information - Medie- och kommunikationsforskning i Norden**, Vol. 20, Nr. 3, 1998.

Kleberg, Madeleine, **Förutsättningar för Lokal-TV - Granskning av några försök inför kabellagen**, Journalisthögskolan i Stockholm, Skriftserie 2/85.

Kleberg, Madeleine, "Förutsättningar för lokal-TV", i **Vad gör kabel-TV i Sverige?**, red. Keith Roe & Lennart Weibull, Lund, 1989.

Lindell, Jan Erik & Olsson, Peder, **Demokrati-TV - En kvalitativ studie av sändarna i Öppna Kanalen i Göteborg**, Uppsats, Fördjupningskursen i medie- och kommunikationsvetenskap, Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet, 1998.

Lindblad, Anders, **Lokal Radio och TV - en analys av publikstruktur och deltagande**, Ak. avh., Sociologiska institutionen, Umeå universitet, 1983.

Lindqvist, Fredrik, "Ett tyskt förslag till Margot: Öppna Kanalen hos TV-ministern", **Mediekanalen**, Nr. 2, 1995.

Löfgren, Monica, **Kabel-TV i Göteborg**, Arbetsrapport nr. 40, Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet, 1988.

Löfqvist, Johan B, "Jag satt bänkad framför TV:n en kväll...", **Mediekanalen**, Nr. 2, 1993.

Löfqvist, Johan, "Mer om lokal-TV i Göteborg", **Mediekanalen**, Nr. 3 1993. (OBS! Samma författare som till föregående källa, trots olika stavning och skrivning av namnet.)

Mediekanalen, Nr. 1, 1993, Nr. 1, 1994, Nr. 1, 1996

"Nej, regeringen avskaffade 'våra' pengar!", (signerad redaktörerna), **Mediekanalen**, Nr. 2, 1993.

Nilsson, Mats, "Dags att öppna portarna till EU", **impuls**, Nr. 11, 1998.

Radio- och TV-verket, **medieutveckling 1999**, Stockholm, 1999b.

Roe, Keith & Weibull, Lennart, (red.), **Vad gör Kabel-TV i Sverige?**, Lund 1989.

Rothstein, Bo, (red.), **Demokrati som dialog**, Demokratirådets rapport 1995, Stockholm, 1995.

Søndergaard, Henrik, "Nordisk forskning i public service" i **Nordisk forskning om PUBLIC SERVICE - Radio och TV i allmänhetens tjänst**, red. Olof Hultén m.fl., Nordicom/Göteborgs universitet, 1996.

SOU 1984:65, **Via satellit och kabel**, Betänkande av Massmediekommittén.

SOU 1994:105, **Ny lagstiftning om Radio och TV**, Slutbetänkande av Radiolagsutredningen.

SOU 1995:84, **Kulturpolitikens inriktning**, Kulturutredningens slutbetänkande.

SOU 1996:162, **På medborgarnas villkor - en demokratisk infrastruktur**, Betänkande av Demokratiutvecklingskommittén.

SOU 1999:55, **Konvergens och förändring - Samordning av lagstiftningen för medie- och telesektorerna**, Betänkande av Konvergensutredningen.

SOU 1999:12, **Elektronisk demokrati**, Demokratiutredningen, skrift nr. 16.

SOU 1999:68, **Brandkatastrofen i Göteborg**.

Thörn, Håkan, **Modernitet, sociologi och sociala rörelser**, Monografi 62, Ak. avh., Sociologiska institutionen, Göteborgs universitet, 1997.

Weibull, Lennart, "Lokal-TV bland andra medier" i **Vad gör kabel-TV i Sverige?**, red. Keith Roe & Lennart Weibull, Lund, 1989.

Weibull, Lennart, "IT i de svenska hushållen", i **Mitt i nittioalet**, red. Sören Holmberg och Lennart Weibull, SOM-rapport nr. 16, SOM-institutet, Göteborgs universitet, 1996.

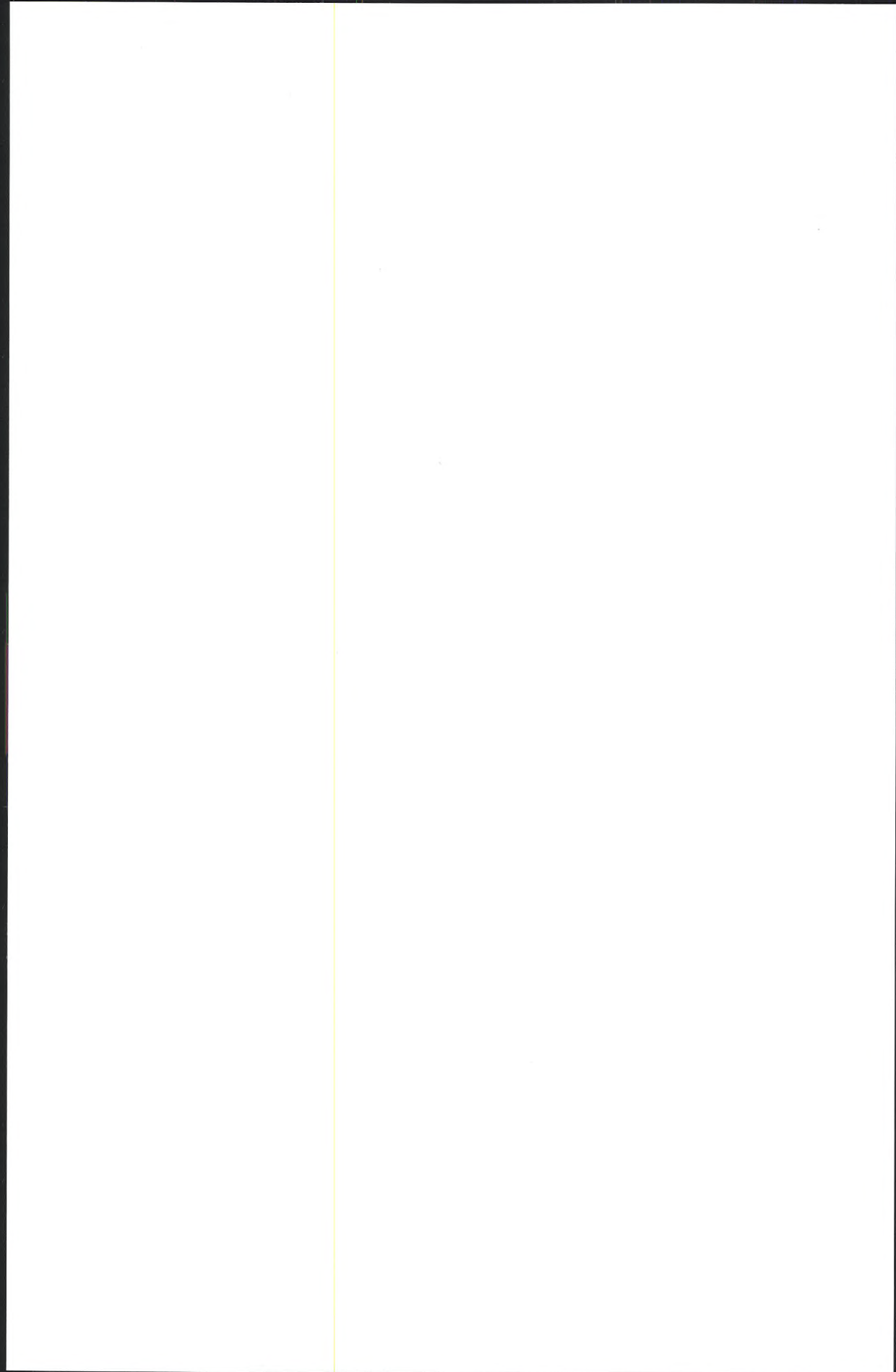
Weibull, Lennart & Holmberg, Sören, "Opinion i tövan", i **Mitt i nittioalet**, red. Sören Holmberg och Lennart Weibull, SOM-rapport nr. 16, SOM-institutet, Göteborgs universitet, 1996.

Weisberg, Ted, brev ställt till Sverker Gustavsson/TV-Beredningen, **Mediekanalen**, Nr. 2, 1991.

Weisberg, Ted, "Medborgarnas rätt till medierna", **Mediekanalen**, Nr. 1, 1994.

Weisberg, Ted & Svärd, Göran, (Ordförande i Sambandet resp. ordförande i Sveriges Lokal-TV-förbund), "Sambandet och Sveriges Lokal-TV förbund kräver förbättrade förutsättningar", **Mediekanalen**, Nr. 1, 1994.

Wolmesjö, Lars Gunnar, "EU-kommissionen klar för start", **Göteborgs-Posten**, 1999-09-16.

Sedan 1986 finns möjlighet för allmänheten att under vissa förutsättningar göra lokala TV-sändningar med ett lokalt innehåll.

Idag sker sådana sändningar på närmare 30 orter i landet. Omkring en tredjedel av dessa sändare ingår i Riksförbundet Öppna Kanaler i Sverige.

Öppna Kanalen i Göteborg bildades 1993 och har medverkat till bildandet av Riksförbundet Öppna Kanaler i Sverige 1997 och Open Channels for Europe! 1999. Öppna Kanalen är en s.k. **Public Access-kanal** presenterad som "Din allemansrätt i TV". Allmänheten kan göra egna program avsedda för en viss målgrupp. Att olika målgrupper kan nå och kommunicera med varandra - "**narrowcasting**" - är prioriterat framför höga tittarsiffror. Man bevakar rätten till **ytrande- och informationsfrihet** som förutom rätten att yttra sig, handlar om rätten att få tillgång till all slags information i "**ofiltrerad**", dvs. oredigerad form. Detta finns inskrivet i Berlindeklarationen som antogs vid det tyska Offener Kanales årsmöte i Berlin 1997. Man har omsatt detta i praktisk handling genom att **dels** försöka bevaka så att sändningsrätten finns kvar oavsett teknikförändringar, dels sända oklippt och oredigerat från Sveriges Riksdag och EU-parlamentet så att allmänheten får tillfälle att "sitta på åskådarläktaren" för att lyssna och bilda sig en egen uppfattning om vad riksdagsmän och EU-parlamentariker står för. En prioriterad fråga är att få till stånd **interaktiva sändningar**, dvs. sändningar där tittarna ringer in och diskuterar med de som är med i programmet. I det mångkulturella samhälle som växt fram i Sverige är det främst invandrargrupperna som använt sig av Öppna Kanalen i Göteborg. Riksförbundet har emellertid mycket klart uttryckt att "**Integrations-TV**" producerad för, av och med invandrare även måste vara orienterad mot det samhälle vi alla lever i.

I föreliggande forskningsrapport presenteras den historiska och ideologiska bakgrunden. Ansträngningarna för att bli en part inom det massmediepolitiska området ägnas särskild uppmärksamhet. Till sist placeras Öppna Kanalen in i det rådande mediasystemet; vilken är Öppna Kanalens "nisch", vilken position gör Öppna Kanalen anspråk på?

Mariann Björkemarken

Mariann Björkemarken är fil. dr. i sociologi och disputerade 1995 på avhandlingen **Implementeringsanalys som komplement vid utvärdering - en fråga om perspektiv och förklaring** och har tidigare arbetat med utvärderings- och kvalitetsfrågor på uppdrag av Socialstyrelsen.